

Projekt integrace cizinců ve zlínském regionu

Bc. Jiří Očadlík

Diplomová práce
2005

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta managementu a ekonomiky

ABSTRAKT

Abstrakt česky

Tato diplomová práce se věnuje problematice projektu integrace cizinců ve zlínském regionu. Pro účely práce je zvolena ta oblast integrace, která představuje pomoc cizím státním příslušníkům v přístupu k institucím, s nimiž přicházejí běžně do styku. Cílem projektu je vytvoření brožury pro integraci cizinců ve zlínském regionu, která poskytne chybějící ucelený návod, jak postupovat ve všech náležitostech spojených s integrací dlouhodobě a legálně usazených cizinců a jejich rodinných příslušníků na Zlínsku.

Abstrakt ve světovém jazyce

This thesis is dealing with the issues of immigrant integration in the Zlin Region and a subsequent project. It has been chosen such an area of integration which can be seen as an aid to immigrants when approaching legal institutions and authorities which they need in everyday life. The aim of the project is to create an information brochure which should provide immigrants with missing instructions and information how to proceed in the stages of long term settlement and already settled immigrants and their family members with further knowledge as well.

Poděkování

Rád bych touto cestou upřímně poděkoval vedoucímu mé diplomové práce Ing. Jaroslavu Schneiderovi za cenné metodické rady a odborné vedení, které mi v průběhu zpracování práce poskytoval. Dále chci poděkovat mé konzultantce a odborné garantce v jedné osobě paní Jiřině Bradové z Krajského úřadu ve Zlíně, která mi poskytla cenné materiály, zkušenosti a rychle mě zasvětila do problematiky integrace cizinců. Také musím poděkovat Ing. Miroslavu Šotovi, který stál u samého počátku tohoto projektu a velmi mne pozitivně naladil na danou problematiku.

V neposlední řadě bych rád poděkoval mé rodině za podporu a vytvoření skvělého zázemí pro vypracování diplomové práce.

Motto

„Integrace cizinců dlouhodobě legálně pobývajících v zemi představuje významný sociální a politický problém, který staví většinu vyspělých zemí světa před zásadní otázky související s dodržováním demokratických principů vlády, ochranou základních lidských práv a svobod na jedné straně, a zachováním integrity, kohese a bezpečnosti hostitelských společností na straně druhé. Soužití rodilé a přistěhovalé populace různého kulturního, národního a etnického původu, vznik multikulturních společností uvnitř původně národních států, je charakteristickým rysem současného vývoje moderního světa, který je otevřený a prostupný. Stále dokonalejší a rychlejší technické prostředky komunikace a dopravy usnadňují pohyb informací, kapitálu, zboží, služeb i pracovních sil. Oddělování místa trvalého usídlení od pracovního místa je běžné. Mobilní pracovní síla se stala důležitým předpokladem fungování řady segmentů ekonomiky a trhu práce. Současný svět podléhá rychlým proměnám a nic v něm není jednou provždy definitivní, ani to, zda se někdo, a na jak dlouhou dobu, usídlí v jiné zemi. Migrace patří mezi charakteristické rysy moderních společností.“

OBSAH

ÚVOD.....	6
I. TEORETICKÁ ČÁST	7
1 MARKETINGOVÝ VÝZKUM.....	8
1.1 TYPY MARKETINGOVÉHO VÝZKUMU.....	8
1.2 DRUHY MARKETINGOVÉHO VÝZKUMU.....	9
1.3 PROCES MARKETINGOVÉHO VÝZKUMU	9
1.3.1 Cíle výzkumu a výzkumný problém.....	10
1.3.2 Typy a zdroje dat	11
1.3.3 Metody sběru dat	12
1.3.4 Velikost výběrového souboru	14
1.3.5 Vyhodnocení získaných dat	14
1.3.6 Závěrečná zpráva a její prezentace	14
2 INTEGRACE.....	15
2.1 INTEGRACE JEDINCE DO SPOLEČNOSTI	15
2.2 INTEGRACE IMIGRANTŮ DO HOSTITELSKÉ SPOLEČNOSTI	17
2.3 PODMÍNKY INTEGRACE IMIGRANTŮ	18
2.4 EVROPSKÉ INTEGRAČNÍ POLITIKY	19
2.5 KOMPLEXNÍ INTEGRAČNÍ POLITIKA VŮČI PŘÍSTĚHOVALCŮM.....	21
2.5.1 Sídlní integrace	21
2.5.2 Politická integrace	21
2.5.3 Společenská integrace.....	22
2.5.4 Kulturní integrace	23
3 ZAMĚSTNÁVÁNÍ CIZINCŮ V ČESKÉ REPUBLICE	25
3.1 HISTORICKÉ SOUVISLOSTI A SOUČASNOST	25
3.2 PRÁVNÍ ÚPRAVA.....	25
3.3 POVOLENÍ K ZAMĚSTNÁNÍ	26
3.3.1 Formy zaměstnávání cizinců	27
3.3.2 Specifické postavení určitých skupin	28
3.3.3 Povolení bez ohledu na situaci na trhu práce	29
3.3.4 Upuštění od povolení k zaměstnání.....	29
3.3.5 Ukončení platnosti a odejmutí vydaného povolení	29
3.3.6 Správní poplatky	30
3.4 POVOLENÍ K POBYTU	30
3.4.1 Vstup cizince na území ČR	30
3.4.2 Víza.....	30
3.4.3 Druhy pobytu	31
3.4.4 Hlášení místa pobytu na území.....	32
3.4.5 Správní vyhoštění	32
4 SHRUTÍ POZNATKŮ Z TEORETICKÉ ČÁSTI	33

II.	ANALYTICKÁ ČÁST	34
5	PROFIL ZLÍNSKÉHO REGIONU	35
6	ZAMĚSTNÁVÁNÍ A SOUČASNÝ STAV CIZINCŮ V ČESKÉ REPUBLICE A VE ZLÍNSKÉM REGIONU.....	37
6.1	ANALÝZA ZAMĚSTNANOSTI CIZINCŮ	37
6.2	SITUACE ZAMĚSTNÁVÁNÍ CIZINCŮ VE ZLÍNSKÉM REGIONU	39
6.2.1	Zaměstnávání cizinců pocházejících ze Slovenské republiky	39
6.2.2	Zaměstnávání mimoslovenských cizinců	42
7	PRAXE ŘEŠENÍ ZAMĚSTNÁVÁNÍ CIZINCŮ VE SPOLEČNOSTI ZLÍN MAX, A. S.....	44
8	PROBLEMATIKA BYDLENÍ CIZINCŮ V PROCESU INTEGRACE DO SPOLEČNOSTI.....	48
8.1	SOUČASNÁ SITUACE V PROBLEMATICE BYDLENÍ CIZINCŮ	48
8.2	INSTITUCIONÁLNÍ ZAJIŠTĚNÍ	48
8.3	ÚSPĚŠNOST INTEGRACE Z POHLEDU ŘEŠENÍ BYDLENÍ	49
8.4	FAKTORY ÚSPĚŠNOSTI A MECHANISMY SELHÁNÍ V ŘEŠENÍ BYDLENÍ CIZINCŮ	51
9	VÝZKUMNÁ SONDA NÁZORŮ IMIGRANTŮ NA JEJICH POSTUPNOU INTEGRACI VE ZLÍNSKÉM REGIONU	57
9.1	ÚVODNÍ INFORMACE.....	57
9.2	SOUHRN HLAVNÍCH VÝSLEDKŮ	57
9.3	ZÁVĚR	59
10	SHRNUTÍ POZNATKŮ Z ANALYTICKÉ ČÁSTI	60
III.	PROJEKTOVÁ ČÁST.....	61
11	PROJEKT INTEGRACE CIZINCŮ VE ZLÍNSKÉM REGIONU.....	62
11.1	POBYT CIZINCŮ NA ÚZEMÍ ČESKÉ REPUBLIKY	63
11.2	ŘÍZENÍ A UDÍLENÍ AZYLU V ČESKÉ REPUBLICE	66
11.3	ZDRAVOTNÍ PÉČE A POJIŠTĚNÍ POSKYTOVANÉ CIZINCŮM	69
11.4	SOCIÁLNÍ SLUŽBY POSKYTOVANÉ CIZINCŮM	72
11.5	POJISTNÉ NA SOCIÁLNÍ ZABEZPEČENÍ PRO CIZINCE	74
11.5.1	Nemocenské pojištění.....	75
11.5.2	Důchodové pojištění	76
11.6	POSTUP PŘI REALIZACI ZAMĚSTNÁVÁNÍ CIZINCŮ	78
11.7	ŽIVNOSTENSKÉ PODNIKÁNÍ ZAHRANIČNÍCH OSOB.....	82
11.8	BYDLENÍ CIZÍCH STÁTNÍCH PŘÍSLUŠNÍKŮ.....	87
11.9	VZDĚLÁVÁNÍ CIZINCŮ	88
11.10	NESTÁTNÍ NEZISKOVÉ ORGANIZACE	90
11.11	KULTURA A INFORMAČNÍ CENTRA VE ZLÍNSKÉM REGIONU.....	92

12	REALIZACE PROJEKTU.....	93
13	NÁKLADOVÁ A RIZIKOVÁ ANALÝZA.....	94
13.1	NÁKLADOVÁ ANALÝZA	94
13.2	RIZIKOVÁ ANALÝZA	95
	ZÁVĚR	96
	SUMMARY	97
	SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY.....	98
	SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK	100
	SEZNAM OBRÁZKŮ	101
	SEZNAM TABULEK.....	101
	SEZNAM PŘÍLOH	102

ÚVOD

Počet obyvatel ČR trvale klesá v důsledku nízké porodnosti a imigrace se jeví jako prostředek zpomalení nepříznivého demografického vývoje. Uvažuje se o programu státem podporované organizované imigrace kvalifikovaných pracovních sil, kterých bude v blízké budoucnosti nedostatek. Téma integrace cizinců a přípravy obyvatel na jejich přítomnost je tudíž nanejvýš aktuální.

Integrace cizinců působících na trhu práce v České republice, o které se donedávna vůbec neuvažovalo, vyžaduje koncepční přístup, protože je zřejmé, že značná část z nich se v ČR usadí. Nejen proto, že ve srovnání s mnoha jinými státy Střední a Východní Evropy a Asie, odkud většina imigrantů přichází, nabízíme více pracovních příležitostí, máme relativně vyšší mzdy i životní úroveň, liberální podnikatelské prostředí a jsme demokratickým politicky stabilním státem, ale i proto, že se práce za hranicemi stává běžnou součástí moderního způsobu života a v cestě jí stojí stále méně překážek.

Ve své práci se budu zabývat integrací cizinců ve zlínském regionu. Pro svou diplomovou práci jsem si zvolil tu oblast integrace, která představuje pomoc cizím státním příslušníkům v přístupu k institucím, s nimiž přicházejí běžně do styku. Výsledkem práce by tedy měla být brožura, která by měla poskytnout ucelený návod, jak postupovat ve všech náležitostech spojených s integrací cizinců. V dnešní době silné byrokracie je každý úředník tvrdohlavě zaměřen pouze na svou oblast a není schopen poskytnout v plné míře informace, jež jsou potřebné pro běžný život každého cizince pobývajícího na našem území.

Záměrem mé práce je dát stručný návod, jak se zorientovat ve spleti našich zákonů a předpisů lidem, kteří se rozhodli, pobývat, pracovat či podnikat v naší zemi. Jazyková bariéra cílové skupiny projektu je silná, a proto je písemná forma (prostudovaná brožura v klidu doma) nejlepším způsobem, jak si vstříbat ústně podané informace na jednotlivých úřadech. To hodnotím jako kvalitní zpětnou vazbu vytvořené brožury.

Svou diplomovou práci člením na úvod, teoretickou část, projektovou část a závěr tak, aby byl celý problém přehledný a v logických souvislostech.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 MARKETINGOVÝ VÝZKUM

Marketingový výzkum je cílená činnost směřující k opatření určitých informací. Pomocí marketingového výzkumu jsou shromažďovány všechny typy chybějících informací, které by měla mít instituce k dispozici pro vlastní rozhodování a není je možno získat z ostatních částí informačního systému. Jde tedy o určování, sběr, analýzu, vyhodnocování informací a závěrů odpovídajících určité situaci, před kterou zadavatel výzkumu stojí.

„Marketingový výzkum je funkce, která spojuje spotřebitele, zákazníka a veřejnost s marketingovým pracovníkem prostřednictvím informací – informací užívaných k zjišťování a definování marketingových příležitostí a problémů, k tvorbě, zdokonalování a hodnocení marketingových akcí, monitorování marketingového úsilí a k zlepšení pochopení marketingu jako procesu. Marketingový výzkum specifikuje požadované informace podle vhodnosti k řešení těchto problémů, vytváří metody pro sběr informací, řídí a uskutečňuje proces sběru dat, analyzuje výsledky a sděluje poznatky a jejich důsledky.“ [2]

1.1 Typy marketingového výzkumu

Marketingový výzkum zahrnuje několik základních typů výzkumu, které se odlišují především hlavní oblastí zkoumání. Uvádím zde pouze hlavní typy, jež jsou nejběžnější.

✓ celková analýza trhu	✓ výzkum reklamy
✓ výzkum konečného spotřebitele	✓ výzkum prodeje
✓ výzkum průmyslového trhu	✓ prognostický výzkum
✓ výzkum konkurence	✓ výzkum image
✓ výrobní výzkum	✓ výzkum zahraničních trhů
- [3]

1.2 Druhy marketingového výzkumu

V praxi marketingového výzkumu se setkáváme s kategoriemi kvantitativního a kvalitativního výzkumu. Základní rozdíl v použití je především spojen s našimi předchozími znalostmi zkoumaného problému.

Kvantitativní výzkum

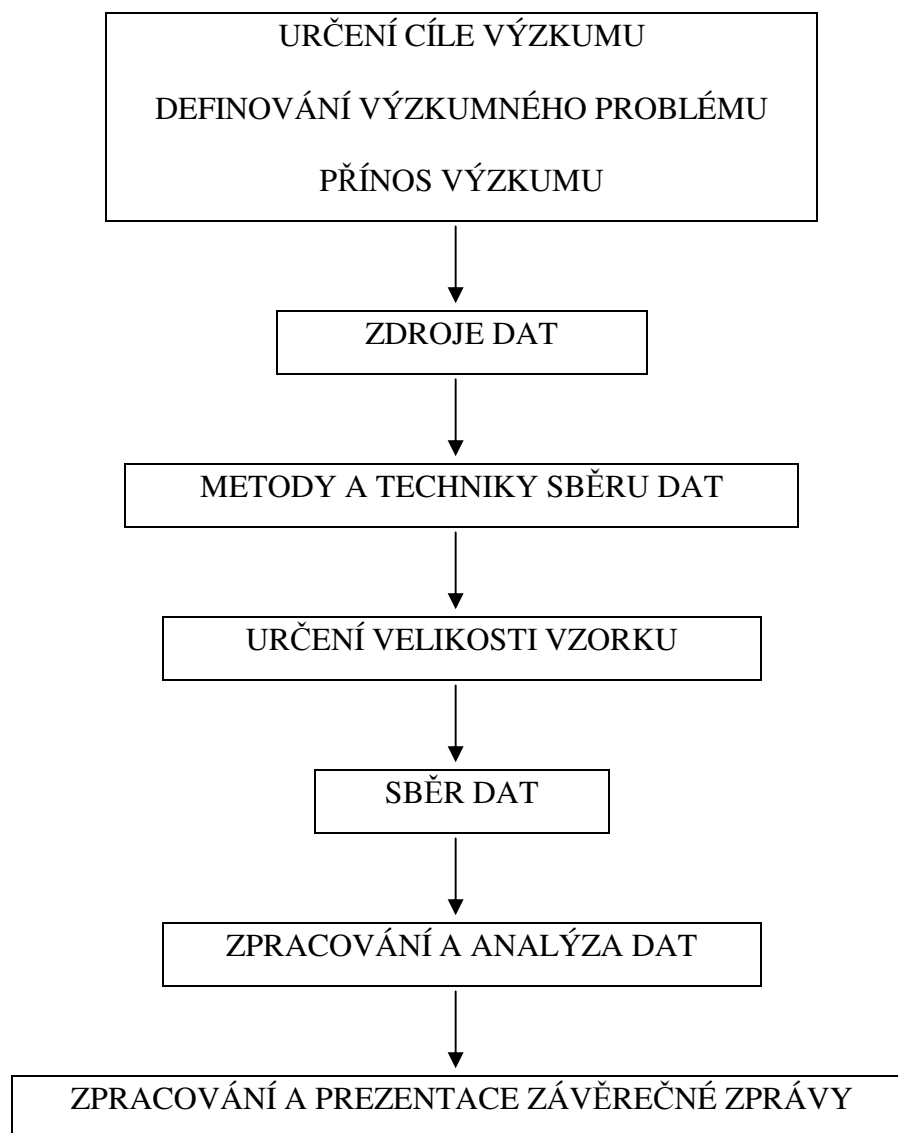
Úkolem kvantitativních metod je statisticky popsat typ závislosti mezi proměnnými, o kterých je z dřívějšího známo, že mají silný vliv, změřit intenzitu této závislosti, odhadnout budoucí vývoj apod. Pracuje se s velkými soubory respondentů a výsledky se obvykle dají zobecnit na celou populaci. Aby měli výsledky statistickou platnost a mohli jsme je zevšeobecnit, je třeba zajistit dostatečný počet respondentů (i několik tisíc) a reprezentativnost jejich výběru. Jsou zde hojně využívány statistické postupy.

Kvalitativní výzkum

Důraz zde není kladen na množství získaných informací, ale na jejich kvalitu. Kvalitativní výzkum používáme, pokud řešíme problém, o němž se ví málo a je třeba začít hledáním základních souvislostí. Při aplikaci metod kvalitativního výzkumu, se pracuje s malými soubory respondentů, bez nároků na statistickou reprezentativnost. Používají se metody, jako jsou hloubkové individuální rozhovory, skupinové rozhovory, asociační techniky apod.

1.3 Proces marketingového výzkumu

Pracovník marketingového výzkumu řeší na firemní úrovni různě složité a komplexní úkoly. Někdy má přinést jedinou informaci, jindy jde zadání do širokých souvislostí. Vždy jde však ve výzkumu o posloupnost kroků řazených v logickém sledu. Ty se obvykle označují jako proces marketingového výzkumu.

*Obr. 1. Proces marketingového výzkumu**[4]*

1.3.1 Cíle výzkumu a výzkumný problém

Proces marketingového výzkumu logicky začíná formulováním cíle výzkumu. Jádrem práce je přesně pochopit, v čem vidí zadavatel výzkumu problém. Často se setkáváme s interními zadavateli (např. jiný útvar nebo divize ve firmě potřebuje pro své rozhodnutí informace, které si objedná v útvaru podnikového marketingu), ale také externí zadavatelé nejsou ničím neobvyklým (např. firemní útvar marketingu zadává některé části většího projektu ke zpracování agentuře marketingového výzkumu).

Rizika této fáze jsou spjata s jednoznačným pochopením jádra věci, jelikož zde probíhá spolupráce mezi zadavatelem (obvykle manažerem) a pracovníkem výzkumu. Z praxe vyplývá, že úhly pohledu manažera a výzkumníka na řešený problém jsou na počátku značně odlišné. Proto je podmínkou úspěchu těsná spolupráce zadavatele, ať už interního nebo externího, a řešitele, detailní diskutování problému, vyjasňování používaných pojmů apod.

1.3.2 Typy a zdroje dat

V marketingovém výzkumu pracujeme obvykle se dvěma zdroji dat: sekundárními a primárními. Základní rozdíl mezi těmito zdroji dat vychází z účelu, ke kterým byla data shromážděna. Sekundární data byla sebrána k jinému účelu, než je řešený projekt a jsou přístupná zdarma nebo za úplatu. Primární data jsou shromažďována nově, na míru projektu a jsou majetkem zadavatele výzkumu, který je sám pořídil či nechal pořídít.

Údaje ze sekundárních informačních zdrojů jsou ve chvíli zpracování projektu většinou k dispozici a jejich cena bývá podstatně nižší než je tomu u primárních zdrojů informací. Tyto dva důvody vedou řešitele projektu obvykle k tomu, že začíná u sekundárních dat. Jen v případě, že zdroje sekundárních dat nevyhovují požadavkům, nejsou dostupné či vůbec neexistují, zaměřuje se na získání nových údajů.

Sekundární data

I když název sekundární údaje by mohl vzbudit dojem, že snad jde o podřadná či druhořadá data, není tomu tak. Naopak, šetří čas i peníze a jsou zdrojem informací, které jsou pro řešitele projektu nedostupné, např. podrobné informace o obyvatelstvu.

A) Interní zdroje sekundárních dat - nacházejí se v podniku a zpracovává je vnitřní informační systém podniku (dnes především elektronický informační systém). Jsou shromažďovány uvnitř firmy a s větší částí se týkají evidování vlastní činnosti.

B) Externí zdroje sekundárních dat - jsou to všechny veřejně publikované volně dostupné informační materiály. Pro větší přehlednost se dají dělit do několika homogennějších skupin: klasické statistické přehledy, agenturní výzkum, databáze a ostatní zdroje.

Primární data

Jsou to data, která se získávají marketingovým výzkumem za konkrétním účelem v souvislosti s řešením určitého problému. Získání primárních dat je nákladnější, časově a technicky náročnější; vzhledem k účelu marketingového výzkumu je však nutné alespoň částečně vycházet z primárních dat. Zdrojem primárních dat je zkoumaná jednotka, kterou může být jednotlivec, domácnost, firma, škola, apod. Pokud je zkoumanou jednotkou instituce, musíme rozhodnout, kdo bude tuto jednotku reprezentovat a u koho budou potřebné informace získány.

1.3.3 Metody sběru dat

Data, která jsou podle projektu výzkumu shromažďována v terénu, je možné sbírat různými způsoby. Respondenty můžeme pozorovat, můžeme jim poštou poslat domů dotazník, dotazovat se jich telefonicky a lze také poslat za respondenty tazatele, kteří jim dávají otázky z dotazníku a odpovědi zapisují.

Pozorování

Pozorování je metoda sběru informací spočívající v záměrném, cílevědomém a plánovitém sledování smyslově vnímatelných skutečností, aniž by pozorovatel do pozorovaných skutečností jakkoliv zasahoval. Pozorování tedy může být s výhodou použito tam, kde jsou potřeba údaje evidenčního typu. Například o frekvenci návštěvníků, o nabídce a umístění zboží v prodejnách, atd. Pozorování se používá především s jinými metodami výzkumu, zvláště pro podepření určitých nálezů nebo prokázání jejich nesprávnosti.

V marketingových výzkumech se používá pět variant pozorování:

- ❖ pozorování přirozené situace či uměle vyvolané,
- ❖ pozorování zřejmé či skryté,
- ❖ pozorování strukturované či nestrukturované,
- ❖ pozorování přímé či nepřímé,
- ❖ pozorování osobní či využitím technického zařízení.

Dotazování

Je to nejvíce používaná metoda získávání primárních, převážně deskriptivních dat, které může probíhat přímou či nepřímou komunikací s respondentem. Základem je pokládání otázek dotazovaným, z jejichž odpovědí řešitel projektu získává žádoucí primární údaje. Mezi klady šetření patří, že můžeme získat mnoho informací o respondentovi najednou. Zvolená forma kontaktu předurčuje použitelnost jednotlivých způsobů dotazování. Dotazování probíhá na základě dotazníku..

Nejběžněji používanými druhy dotazování jsou:

- osobní dotazování,
- písemné dotazování,
- telefonické dotazování,
- elektronické dotazování.

Dotazník

Dotazník je formulář, určený k pokud možno přesnému a úplnému zaznamenávání zjišťovaných informací. Dobrý dotazník je mnohem více než jenom soubor otázek, neboť usměrňuje proces dotazování. Je třeba se však vyvarovat přílišné délky a špatné formální úpravy dotazníku, nesprávné formulaci a sekvenci otázek a většinou také zveřejňování zadavatele či účelu výzkumu. [6]

Experiment

Tento způsob získávání dat se využívá u výzkumů, které řeší problémy týkající se vztahu příčiny a následků za kontrolovaných podmínek. Podstatou experimentu je to, že zavádíme působení nějaké nezávisle proměnné a sledujeme, jaké efekty nebo změny v závisle proměnných vyvolává. Experiment je metoda určitě zajímavá, ale velice náročná, protože každý zkoumaný jev je složitě strukturovaný a spojený s celou řadou dalších jevů.

Při použití metody experimentování rozlišujeme dva typy experimentů:

- ♦ laboratorní experiment,
- ♦ experiment v přirozených podmínkách.

[7]

1.3.4 Velikost výběrového souboru

V přístupu určování velikosti vzorku se střetávají rozdílné zájmy. Ekonomickým zájmem je mít vzorek co nejmenší, protože sběr dat bývá vysokou položkou v rozpočtu na výzkumný projekt. Výzkumné zájmy vedou k opačným tendencím, tedy mít dostatečně velký vzorek. Pro vyřešení tohoto dilema se v praxi objevují tři odlišné přístupy.

A) Slepý odhad - velikost vzorku se určuje subjektivně, na základě intuice.

B) Statistický přístup - práce s pravděpodobnostně, náhodně vytvořenými soubory.

C) Nákladový přístup - spočívá v kalkulaci nákladů na dotázání jednoho respondenta.

1.3.5 Vyhodnocení získaných dat

Samotné údaje získané pro marketingový výzkum mají relativně malou vypovídací schopnost a daný problém neřeší. Je nutné provést jejich analýzu a vyhodnocení, abychom neztráceli přehled o získaných skutečnostech. V této situaci nám pomohou rozmanité statistické metody analýzy dat. Nejpoužívanější statistické metody jsou: průměry, četnosti, procenta, rozptyly, směrodatné odchylky, testy spolehlivosti, chý-kvadrát, ANOVA, korelační a regresní analýzy.

1.3.6 Závěrečná zpráva a její prezentace

Do závěrečné zprávy nelze dostat více informací, než bylo terénním průzkumem získáno a pokud se na některé údaje či vztahy zapomnělo, není to možné už dohnat. Při psaní závěrečné zprávy je nutné odlišit detailní informace od základních vztahů, dát zprávě logickou strukturu a uspořádat tyto informace dle výzkumu. Požadavky na provedení zprávy jsou srozumitelnost, definice odborných termínů, jasné popisy grafů, tabulek a uvedení pramenů. Prezentace výsledků je konečná etapa, jejímž smyslem je přesvědčivým, atraktivním a názorným způsobem prezentovat výsledky výzkumu zástupcům zadavatele výzkumu.

[8]

2 INTEGRACE

Připomeneme-li v obecnosti, co pojem integrace znamená, vyvstanou zřetelněji problémy provázející proces integrace cizinců a bránící jeho úspěšnému průběhu.

V obecném smyslu integrace znamená sjednocení, včlenění, zařazení nižší části ve vyšší celek. Vztahuje se k existenci strukturovaného celku, jehož části jsou ve funkčním spojení. Společenská integrace je kontinuální proces sjednocování elementů společenské struktury a procesů, které se v ní odehrávají, ve vyvážený funkční celek, směřující k dosažení konsensu a tím životaschopnosti společenského systému. [9]

Integrace není nikdy jednostrannou záležitostí, ale procesem vzájemného přizpůsobování, k němuž dochází v procesu vzájemné interakce. Stupeň dosažené funkční rovnováhy je neustále narušován v důsledku nepřetržitě se měnících přírodních i společenských podmínek. Tyto změny nutí společnost k neustálému přizpůsobování, hledání optimální rovnováhy tak, aby celek fungoval v daných podmínkách co nejlépe. Aktivní přizpůsobení, schopnost subjektů zasahovat do objektivních životních podmínek a přetvářet je, umožňuje optimální uspokojování individuálních, skupinových i společenských potřeb a patří mezi nevyšší formy integrace.

2.1 Integrace jedince do společnosti

Jedinec přichází na svět do určitého společenství, které je součástí širšího kulturního celku. Duchovní svět i chování člověka je bezprostředně ovlivňováno osobní zkušeností nabytou v kontaktu se sociálním okolím. Osobnost se formuje pod vlivem prostředí v procesu socializace, který směřuje k integraci jedince do kulturního prostředí dané společnosti. V interakci s okolím, se jedinec učí rozumět symbolickému chování, mluvené a psané řeči, gestům, ustáleným vzorcům chování, což mu umožňuje orientaci v prostředí, ve kterém žije a porozumění chování druhých lidí.

Každé společenství lidí vytváří historicky proměnlivý soubor norem chování, kterými jsou psaná i nepsaná pravidla, vyjádřená v systému společenských tradic, zvyků a obyčejů, příkazů a zákonů. Ty regulují vztahy uvnitř společenství, vztahy lidí vůči společnosti samé a jejím institucím, vymezují funkce členů společenství a jejich role z hlediska cílů, které si společnost klade. Člověk se spolu s řečí učí těmito normám. Ty se postupně stávají součástí

jeho osobnosti, ovlivňují jeho cítění, prožívání, snahy, jednání a hodnocení. Přijetí sociálních norem daného společenství je i podmínkou akceptování jedince ostatními členy společnosti.

Normy chování vytvářejí řád společenského života uvnitř kultury, vymezují hranice, ve kterých se může pohybovat chování jednotlivých osob v určitých situacích. Každá kultura je více méně organizovaným agregátem takových norem, z nichž se vytvářejí vzorce chování. To jsou způsoby chování považované v dané kultuře pro určitou situaci za normální. Společenské normy a vzorce chování se mění s historickým vývojem společnosti. Vytvářejí systém práva a morálky v daném prostředí.

Osobnost ale není pouhým pasivním objektem sociálního a kulturního prostředí. Má vlastní individualitu, vrozené uspořádání, které sice společnost modifikuje, ale nikdy zcela neeliminuje. Individuální potřeby a zájmy mohou být v protikladu s nároky, které klade společnost. Jedinec přejímá do určité míry hodnotový systém společnosti, ale konfrontuje jej s realitou vlastního života a na jejím základě vytváří vlastní hodnotový systém, který nemusí být totožný s tím, který sdílí většina. Jedná na základě vlastních zkušeností, prožitků, pocitů, postojů a vlastním způsobem interpretuje vše, co se v okolí odehrává. To vše ovlivňuje jeho schopnost se integrovat do kulturního prostředí.

Jedinec se integruje do společnosti tehdy, cítí-li se být součástí této společnosti a je-li ostatními členy společnosti přijímán a vnímán jako rovnoprávný partner. K tomu dochází za předpokladu, že sdílí společné normy, hodnoty a cíle, plní-li očekávání ostatních členů společnosti.

Interiorizované (zvnitřnělé) normy a hodnoty kultury či subkultury, k níž jedinec náleží a s níž se identifikuje tvoří integritu jeho duchovního světa. Mění se, pokud vůbec, jen velmi pomalu a obtížně. Snaha o jejich změnu, ať již dobrovolná, nebo vynucená tlakem sociálního okolí, může přinášet psychologické problémy a být příčinou konfliktního chování. Jedinec nemůže vystoupit z kultury do níž se integroval a odložit ji jako přebytečnou zátěž. Může v určité míře přijmout některé nové kulturní normy a hodnoty, ale hluboce zvnitřnělé struktury tvořící základ jeho osobnosti zcela opustit nemůže. Záleží na tom, jak blízký či vzdálený je jeho duchovní svět kultuře země, do níž přichází. [10]

2.2 Integrace imigrantů do hostitelské společnosti

Integrace imigrantů se odehrává ve dvou základních rovinách. V rovině hostitelské společnosti, která je určitým způsobem uspořádaná, strukturovaná, ve větší či menší míře integrovaná či desintegrovaná, politicky a ekonomicky stabilní či nestabilní. Tyto faktory vytvářejí společenské klima, které je vůči přijetí imigrantů odlišného kulturního či etnického původu vstřícné či odmítavé, otevřené či uzavřené. Přítomnost imigrantů, jejichž kulturní původ může být hostitelské společnosti značně vzdálený, narušuje dosaženou úroveň integrace, nutí k novému přizpůsobování. Jako každá společenská změna je přirozeně provázen určitým stupněm konfliktnosti.

Druhou rovinu tvoří přistěhovalci, kteří přicházejí buď jako jednotlivci, nebo v menších či větších skupinách a po určitém čase obvykle vytvářejí více či méně organizovaná společenství. Vstupují do země jak na základě dobrovolného rozhodnutí, v očekávání zlepšení vlastních životních podmínek, tak i v důsledku tlaku, který je donutil opustit zemi původu. Samotný fakt dobrovolné či nucené migrace ovlivňuje schopnost se integrovat. Proces integrace může být úspěšný pouze za předpokladu, že hostitelská společnost je ochotna nové členy přijmout, a za předpokladu, že se imigranti sami chtějí stát její součástí, sdílet její základní společné normy, hodnoty a cíle.

Proces integrace je posloupný. Přizpůsobení nutné k přežití v nové společnosti je první fází, která se za určitých podmínek může stát i fází konečnou. Dalším stupněm může být adaptace, kdy si imigrantská populace uchovává větší část původní kultury a přejímá pouze ty prvky nové kultury, bez kterých nemůže v nové společnosti fungovat. Po ní může, ale nemusí, následovat fáze integrace, kdy se majoritní a imigrantská kultura sblíží v integrovaný celek. Jestliže je původní kultura zcela odmítnuta, či zapomenuta a splyne s kulturou většinovou, může za určitých podmínek dojít k částečné či úplné asimilaci, která znamená splynutí s většinovou kulturou.

Nové teorie vyvinuté pod vlivem světové akulturace rozlišují mezi:

- I. integrací, kterou je míněno sblížování více kultur s dlouhodobou převahou kultury země imigrace,
- II. separací, kdy je uchovávána původní kultura, aniž by se otevřel prostor pro vstup kultury země imigrace,

- III. marginalizací, ztrátou původní kultury a pouze částečným přizpůsobením kultuře země původu,
- IV. asimilací, či absorpcí do kultury přijímající země a opuštění původní. [11]

2.3 Podmínky integrace imigrantů

Integrace imigrantů zahrnuje celý komplex legislativních, ekonomických, politických, sociálních a kulturních podmínek, které je třeba respektovat, aby byl proces úspěšný.

Legislativní podmínky vytvářejí prostor, v němž se mohou imigranti pohybovat, aniž by překračovali zákony hostitelské společnosti. Pokud je imigranti neplní, vystavují se sankcím, které mohou vést k jejich vyhoštění. Úspěšné soužití rodilé a přistěhovalé populace do značné míry závisí na tom, jak dobře jsou stanoveny "pravidla hry", zda právní systém hostitelské země reflektuje skutečnost, že v zemi žijí, pracují a podnikají cizinci. Nedokonalá, neúplná či neprovázaná legislativa integraci komplikuje.

Ekonomické podmínky (zejména trh práce a podnikatelské prostředí) ovlivňují integraci imigrantů tím, jak dalece umožňují jejich ekonomickou emancipaci. Jestliže přítomnost imigrantů přináší hostitelské společnosti ekonomický užitek (zaplnění deficitních segmentů na trhu práce, předávání nových zkušeností a dovedností), lze očekávat i příznivé integrační klima. Jestliže příliv pracovních imigrantů ohrožuje stabilitu trhu práce nebo podnikatelského prostředí, nelze očekávat, že budou cizinci vítanými hosty, o jejichž integraci bude hostitelská společnost usilovat.

Sociální podmínky předurčují integraci v oblastech, bydlení, vzdělávání, pracovního výcviku a zaměstnání. Má-li hostitelská společnost dostatek zdrojů umožňujících uspokojení potřeb domácích i přistěhovalé populace ve všech jmenovaných oblastech, nedochází-li k izolaci, segregaci či diskriminaci, může probíhat integrace bez většího sociálního napětí. Sídlní a společenská segregace integraci znemožňuje. Zdrojem napětí může být nerovný přístup ke vzdělání, pracovnímu výcviku a pracovním příležitostem, ať již ve prospěch kterékoli skupiny populace; majoritní či menšinové.

Kulturní podmínky určují integraci hostitelské a imigrantské populace především způsobem výchovy. Klíčová role náleží společně sdílenému jazyku, který je předpokladem vzájemného dorozumění. Současné zachovávání a rozvíjení jazyka a kultury imigrantů a

menšin umožňuje udržení kulturní identity. Multikulturní výchova směřuje k poznávání rozdílných kultur všech usídlených menšin. Výchova k toleranci, vzájemné úctě a otevřenosti již od raného dětství, může bránit neprostupnosti společenských struktur. Cílená mediální politika může přispívat k odbourávání přehrad vytvořených vzájemnou neznalostí, a napomáhat k odstraňování předsudků.

2.4 Evropské integrační politiky

Integrační politiky se staly v posledním desetiletí středem pozornosti, protože se všechny evropské země snaží vyrovnat s přítomností stále většího počtu přistěhovalců, jejichž počet přes veškerá restriktivní opatření stále narůstá. Řeší se otázka, jak má domácí populace reagovat na přítomnost lidí s odlišným etnickým a kulturním původem. Středem zájmu se stává problematika soužití v komunitách, kultivace vzájemných sousedských vztahů a výchova k multikulturnímu soužití.

Multikulturní prostředí a jeho vlivy postupně mění charakter evropských velkoměst a metropolí, vznikají problémy v soužití mezi domácím obyvatelstvem a různými skupinami přistěhovaleckého původu. Imigranti se usazují většinou v úpadkových částech velkoměst, kde vytvářejí oblasti nové chudoby, se všemi průvodními jevy: vysokou nezaměstnaností a kriminalitou všeho druhu. To vyvolává vlny nevole určité části domácího obyvatelstva, které se často obracejí vůči imigrantské populaci jako celku.

Dodržování principů demokracie a svobody, odstraňování všech forem diskriminace, nacionalismu a rasismu, patří mezi principy uznávané a ochraňované vyspělou částí moderního světa, a měly by být bez rozdílu přiznány veškeré usídlené populaci. Současně se kladou některé zásadní otázky po možných kontroverzních účincích takového úsilí. Masivní přílivy zchudlé, málo kvalifikované populace, která jen těžko hledá uplatnění na moderním trhu práce, z diktátorských či totalitních režimů, které uznávají jiné, nežli demokratické hodnoty, by mohly paradoxně destabilizovat demokratická hostitelská společenství.

[12]

Obecné principy evropských integračních politik, tak, jak byly v posledních letech formulovány, by měly respektovat následující pravidla:

- 1) Princip demokratický, podle něhož je občan subjektem rozhodování státu jen tehdy, jestliže mohl participovat na legislativním procesu, vedoucím k těmto rozhodnutím. To implikuje řešení otázek plnoprávného občanství pro veškerou usídlenou populaci, poskytující aktivní i pasivní volební právo.
- 2) Princip instituční náležitosti ke komunitě, v níž jedinec dlouhodobě či trvale žije, na které je vázán systém zdravotního a sociálního zabezpečení a zprostředkování zaměstnání.
- 3) Rovnost příležitostí, vyloučení veškerých forem diskriminace v bydlení, vzdělávání, přípravě na povolání, přístupu na trh práce a podnikání.
- 4) Odstranění pozitivní diskriminace a paternalismu. Integrace formou pozitivních činů jimiž lze doložit, že imigranti prospívají společnosti jako celku.
- 5) Vytváření pocitu sounáležitosti imigrantů s hostitelskou společností.
- 6) Rovnost přístupu k příležitostem, rovnost práv, základním kritériem je kompetence, výkon a jeho výsledky.
- 7) Bránění všem projevům nacionalismu a rasismu.
- 8) Podpora politických aktivit podporujících integraci imigrantů.
- 9) Vytváření podmínek k zachování kulturní a etnické identity skupin imigrantů.
- 10) Multikulturní vzdělávání pro členy hostitelské společnosti i imigranty. [13]

Praktické zkušenosti většiny evropských zemí ukazují, že deklarování obecných principů integrace je snazší nežli praktická aplikace. Většina evropských vlád uznává a prosazuje myšlenku, že legálně dlouhodobě usídlení imigranti by měli být integrováni do hostitelské společnosti. Tuto myšlenku podporuje i široká veřejnost rodilé populace. Méně konsensu a množství nejasností existuje v tom, co je integrací prakticky míněno.

Hlavním cílem evropských integračních politik se stává výchova k multikulturnímu soužití majoritní společnosti s menšinami různého kulturního původu. Je vedena úsilím o zachovávání kulturní identity menšin, které si nepřejí být majoritní kulturou pohlceny.

2.5 Komplexní integrační politika vůči přistěhovalcům

Komplexní integrační politika, jako jedno z nabízených řešení, zahrnuje sídelní, politickou, společenskou a kulturní integraci.

2.5.1 Sídelní integrace

Proces integrace imigrantů začíná trvalým usídlením a představuje základní dimenzi problému integrace. Za imigranty nebo residenty bývají považováni cizinci usídlení v zemi déle než jeden rok, kteří založili domácnost, pracují, připravují se na povolání, nebo podnikají. Většina zákonů moderních států je aplikována na usídlenou, nikoli rodilou populaci. Imigrantům, kteří přišli na časově omezenou dobu, by měla být po určitém čase dána možnost trvalého usídlení, protože jsou svými aktivitami v mnoha ohledech závislí na hostitelské zemi. Současně se prostřednictvím těchto aktivit integrují a přispívají k fungování společenského života hostitelské země.

Stupeň integrace imigrantů narůstá s délkou doby jejich pobytu v hostitelské zemi. Právní předpisy by měly tuto elementární skutečnost reflektovat. Možnost získání povolení k trvalému pobytu by se měla odvíjet od toho, jak dlouho cizinec v zemi pobývá. Uvažuje se o harmonizaci evropské legislativy a zavedení práva k trvalému pobytu po uplynutí určité, přesně stanovené doby přechodného pobytu.

Současné možnosti levného, mobilního a expandujícího trans-nacionálního pracovního trhu vedou k tomu, že většina migrantů neusiluje o trvalé usídlení v určité zemi, ale spíše se pohybují mezi několika různými zeměmi, podle nabídky trhu práce. Když se konečně usadí, jsou nahrazováni mladšími imigranty, což udržuje stálé toky pracovní migrace.

2.5.2 Politická integrace

Politická integrace může být chápána jako plná a rovná participace imigrantů na politickém životě země, jak individuální, tak i různých organizací reprezentujících zájmy přistěhovalců. Před rokem 1945 existovala přísná restrikce základních politických svobod a občanských práv cizinců (shromažďování, svobody projevu, práva na stávku, svobody tisku) ve všech evropských zemích. Cizinci byli obecně považováni za občany loajální vůči jinému státu a restrikce jejich politických aktivit se zdála přípustná a dokonce nezbytná.

V průběhu mezinárodní konfrontace v období studené války se tato situace změnila. Přiznání politických svobod pracovním imigrantům bylo méně problematické, protože obvykle neměli politické ambice. Omezení shromažďování, sdružování a politických aktivit cizinců dosud v některých západoevropských státech existují, ale jsou méně systematické, zejména v zemích s dlouholetou poválečnou imigrací. Politická diskriminace přistěhovalců se postupně mění z obecného zákazu v podmíněnou toleranci.

Důležitou sférou politické integrace je přístup k veřejným službám. Myšlenka, že veřejné úřady mohou být vyhrazeny výlučně občanům státu, je zjevně v rozporu se zlepšením pozice usídlené imigrantské populace. V zemích, kde veřejné služby pokrývají velmi širokou oblast zaměstnání, vede tento přístup k vyloučení cizinců nejen z politicky citlivých a vysoce postavených pozic ve veřejné správě, ale také z určitých profesí, jakými jsou učitelé na veřejných školách, pracovníci úřadů a institucí. Odstranění zjevných diskriminací a zastoupení přistěhovalců ve veřejné správě, v oblasti sociální práce, při zprostředkování zaměstnání, může zefektivnit činnost veřejných služeb a umožnit vhodnější zaměření aktivit podporujících politickou integraci.

Naturalizace se může zdát přirozeným řešením problémů politické desintegrace. Imigranti krátce po příchodu do země bez problémů akceptují své vyloučení z politických práv. Hostitelské země se snadno vyrovnávají s deficitem a řeší časem tento problém transformací trvalého usídlení v občanství. Tento pohodlný přístup již dnes nemůže obstát. Jednak proto, že některé imigrační země mají velice pevně zabudovaný vzorec politické segregace, který nemůže být snadno zvrácen a systematicky odrazují od naturalizace i dlouhodobě usídlené imigranty. Ale také proto, že politické vyloučení není pro jedince pouze přechodným stavem.

2.5.3 Společenská integrace

Většina přistěhovalců intuitivně vnímá, že nejsou integrováni ani s domácí populací, ani mezi sebou. Obvykle mívají nejnižší společenský status a pozici, jak v zaměstnání, tak i v bydlení. Je možno nazývat integrací stav, kdy je imigrantská populace rovnoměrně zastoupena ve všech ekonomických odvětvích, profesích, hierarchiích vzdělání a obytných čtvrtích? Jestliže by byla společenská integrace identifikována takto, zcela by přehlížena fakt, že přistěhovalci často formují místní komunity, a vytvářejí vlastní specifické niky

(výseky) ekonomických aktivit, které se reprodukují a vytvářejí tak trvalé segregací vzorce, omezující mobilitu přistěhovalců.

Nejdůležitější podmínkou sociální integrace je právní ochrana proti cílené diskriminaci. Většina zemí praktikuje v pracovní oblasti duální politiku: na jedné straně jsou přijímány právní regulace zakazující zaměstnávat cizince za horších podmínek nežli domácí pracovníky, na druhé straně existuje ochrana pracovních míst pro domácí populaci. Základním předpokladem efektivní politiky namířené proti rasové a etnické segregaci je právní rovnost v předpisech o zaměstnávání a svobodná mobilita na trhu práce.

Sídelní a politická integrace nestačí k ochraně před diskriminací a segregací, je třeba doplnit zákony a podrobné předpisy v národních legislativách o zaměstnávání. Národní právní předpisy obsahují tvrdé sankce vůči otevřené diskriminaci, ale obvykle nemohou vyřešit případy skryté diskriminace, kterou lze jen obtížně soudně prokázat. Rasismus a diskriminace nebývají namířeny pouze proti národnostem a etnikům odlišného kulturního původu či barvy pleti. Obětí mohou být příslušníci jakýchkoli menšin, a jejich nositeli nebývají pouze pravicově orientovaní extrémní radikálové.

V integračních politikách orientovaných do sociální oblasti má klíčovou roli bydlení. Imigranti se usídlovali obvykle ve zchudlých částech velkoměst. Díky tomu nebyly tyto čtvrti renovovány a zůstávaly bez investic do infrastruktury. Proto také bývá „image“ přistěhovalecké populace spojován s velmi nízkou úrovní bydlení. Sídelní segregace se stala sebe posilujícím vzorcem a vedla k vytvoření vlastní infrastruktury obchůdků a ostatních nezávislých ekonomických aktivit imigrantů zejména v oblasti sebe zaměstnávání, drobného podnikání a služeb nabízených v imigrantských komunitách.

2.5.4 Kulturní integrace

Kulturní integrace imigrantů by neměla být ztotožňována s kulturní asimilací. Pluralistická integrace implikuje vzájemné akceptování kulturních rozdílů a dodržování demokratických norem. Podstatnou podmínkou kulturní integrace společnosti je společně sdílený jazyk. To by však nemělo vést k potlačení původního jazyka imigrantů a omezovat tím jejich možnosti vzdělání v rámci veřejného školství či médií.

Až do konce šedesátých let bylo ve všech západních imigračních zemích více méně akceptováno, že integrace implikuje asimilaci do dominantní národní kultury. V tradičních

národních státech západní Evropy znamenala asimilace odklon či opuštění původní kultury a přijetí nové, národní kultury hostitelské země. Asimilace je v posledních letech silně zpochybňována. Ve skutečnosti se majoritní populace většinou nechce mixovat s imigrantskými kulturami a často považuje imigranty za neschopné asimilace. Ale také menšinové populace přistěhovaleckého původu mají spíše sklon oživovat vlastní kulturní dědictví, než aby usilovali o spoluvytváření nové synkretické kultury.

Důležitým aspektem kulturní integrace je jazyk. Imigranti, kteří se nenaučí jazyk hostitelské země, se setkávají s mnoha překážkami, které brání jejich integraci. Individuální komunikační potíže imigrantů nepředstavují ohrožení pro hostitelskou zemi. Pokud se vyskytují v některých zemích oblasti a komunity, které nemluví jazykem majoritní společnosti, je tomu tak proto, že jsou teritoriálně či společensky segregovány, nikoli proto, že by imigranti zatvrzele odmítali jazyk hostitelské země.

Pluralistickou kulturní integraci mohou posilovat i hromadné sdělovací prostředky tím, že přibližují majoritní populaci kulturní, jazykové a náboženské tradice přistěhovalců a způsob jejich života. Imigranti sami zakládají vlastní media, noviny, rozhlasové stanice, televizní či rozhlasové pořady, hudební programy, apod. Obraz majoritní populace o přistěhovalcích utvářený na základě obsahu masmedií je rozhodujícím způsobem určován tím, co je konsumováno. Selektivní vnímání informací nejenže nezmění pevně zabudované postoje a předsudky, ale může je dokonce posilovat.

Plné integrace může být dosaženo pouze tehdy, jestliže jsou různé dimenze integrace vhodně provázány. Sídlní integrace nic nezmůže, jestliže existuje silná sociální a kulturní segregace a jestliže není slyšet hlasy imigrantů v institucích politických systémů.

Každá společenská transformace směrem k otevřenější společnosti není bezkonfliktní. Imigrace vede k akceleraci a sociální změně. Nelze demokratickými prostředky zabránit tomu, aby konflikty nevznikaly, ale je nutné bránit eskalaci těchto konfliktů a jejich vyústění v sociální katastrofy. Přetrvávající sociální segregace není dobrovolnou volbou imigrantů, ale je posilována diskriminačními praktikami, xenofobií a rasismem. Imigrační a integrační politiky by měly pomáhat imigrantům získávat respekt ve všech sférách života, prokazovat, že jsou rovnoprávnými členy společností v nichž žijí, a že přinášejí hostitelské společnosti v mnoha směrech užitek.

3 ZAMĚSTNÁVÁNÍ CIZINCŮ V ČESKÉ REPUBLICE

3.1 Historické souvislosti a současnost

Česká republika má ve své historii značné zkušenosti s pracovní aktivitou zahraničních pracovníků na svém území. V období po 2. světové válce se politické i ekonomické vztahy nevyvíjely stejně se všemi zeměmi. Preferovány byly vztahy v rámci socialistické soustavy. Občané tržních ekonomik ztratili zájem o zaměstnání v zemích reálného socialismu z důvodu ekonomické demotivace a administrativních překážek.

Koncem 80. let bylo v Československu ročně kolem 100 tisíc zahraničních pracovníků. Téměř polovinu z nich představovali cizinci pracující ve firmách na základě dříve uzavřených mezivládních dohod s Vietnamskou socialistickou republikou, Kubou, Mongolskem, Angolou, Polskem a Maďarskem. Občané těchto zemí nejprve získávali určitou kvalifikaci. Jednalo se hlavně o mladé lidi, kteří po vyučení absolvovali v českých podnicích praxi. Jejich práce byla často chápána jako určitá forma úhrady za získání kvalifikace. Celý tento systém fungoval až do roku 1989.

Po roce 1989 v souvislosti s politickými a ekonomickými změnami přestal být tento systém funkční. Nové smlouvy tohoto typu nebyly uzavírány. Hospodářský pokles, který začátek přechodu k tržní ekonomice vyvolal, urychlil odchod velkého počtu zahraničních pracovníků. Na druhé straně přechod na tržní prostředí, liberalizace ekonomiky a otevření trhu práce vyvolaly u některých cizinců zájem o zaměstnání.

3.2 Právní úprava

Právní předpisy vztahující se k zaměstnávání cizinců

Právní úprava zaměstnávání cizinců se opírá především o Listinu základních práv a svobod, která je součástí ústavního pořádku ČR. V ustanovení článku 26, odstavec 3 je zakotveno právo občana získávat prostředky pro své životní potřeby prací. Současně odstavec 4 zmocňuje, aby zákon stanovil odchylnou úpravu pro cizince. Odchylky pak vymezuje zákon č. 435/2004 Sb. o zaměstnanosti, ve znění pozdějších úprav.

Až do roku 1999 byly podmínky vstupu a pobytu cizinců na území našeho státu obsaženy v zákoně č. 123/1992 Sb., o pobytu cizinců na území České a Slovenské Federativní Republiky, ve znění pozdějších změn a doplňků. Nový zákon o pobytu cizinců byl přijat a uveřejněn ve Sbírce zákonů pod číslem 326/1999 Sb.

Snaha o komplexnost právní úpravy v oblasti migrace vedla k tomu, že byl schválen zákon č. 325/1999 Sb., o azylu. Problémy a zkušenosti načerpané v průběhu prvního půlroku aplikace zákona č. 326/1999 Sb. vyústily v předložení návrhu rozsáhlé novely tohoto zákona, jež byla později schválena a vyhlášena pod číslem 140/2001 Sb. [14]

Další související zákony a předpisy uvádím jako přílohu. (Příloha I).

Mezinárodní dohody o vzájemném zaměstnávání občanů

Mezinárodní smlouvy jsou uzavírány s cílem upravit vzájemná práva a povinnosti občanů smluvních stran a umožnit jim zaměstnávání za většinou výhodnějších podmínek, než stanoví obecná právní úprava. Součástí některých smluv bývají i každoroční protokoly o počtech občanů smluvních států, kteří mohou v tom kterém roce být na území druhého smluvního státu přijati do zaměstnání. V ČR mají tyto smlouvy dlouholetou tradici sahající až do předválečného období. S těmito státy se většinou také řeší otázky sociálního zabezpečení a počet dohod v této oblasti je ještě vyšší než v oblasti zaměstnávání.

Dohody jsou vždy reciproční a jsou uzavírány v souladu s právními předpisy příslušných států. Tyto smlouvy jsou sjednávány na vládní úrovni, neboť obsahují opatření, jejichž provádění spadá do působnosti několika resortů. Pověřené úřady smluvních stran vydávají metodické nebo administrativní postupy potřebné k realizaci těchto dohod. Přehled vydaných mezinárodních smluv o zaměstnávání uvádím jako přílohu. (Příloha II).

3.3 Povolení k zaměstnání

Povolení k zaměstnání vydává ÚP, v jehož obvodu bude zaměstnání vykonáváno, a to s přihlédnutím k situaci na místním a regionálním trhu práce a za předpokladu, že se jedná o volné pracovní místo, které s ohledem na požadovanou kvalifikaci nebo dočasný nedostatek volných pracovních sil nelze obsadit jinak (uchazečem o zaměstnání z ČR).

Tyto podmínky jsou výslovně stanoveny zákonem. Vyplývají z růstu nezaměstnanosti a s tím spojenými rostoucími požadavky na přísnější posuzování situace na TP.

Na povolení k zaměstnání musí být uvedeno:

- 1) druh práce,
- 2) místo výkonu práce,
- 3) označení (jméno) a sídlo (místo podnikání) zaměstnavatele,
- 4) doba, na kterou se povolení vydává.

Povolení k zaměstnání se vydává na dobu, která je v žádosti uvedena. Ze zákona však vyplývá určité omezení, neboť je stanoveno, že se vydává nejdéle na dobu jednoho roku. Povolení lze na žádost cizince prodloužit, a to i opakovaně. Ve svém důsledku to vede k tomu, že s každým novým prodloužením je znovu zvažována základní podmínka a sice, že se jedná o pracovní místo, které nelze obsadit jinak než cizincem. Ustanovení limitující celkovou dobu zaměstnání na území ČR zákon o zaměstnanosti neobsahuje.

ÚP si může k podané žádosti vyžádat i doplňující doklady stanoveny jednotlivými úřady. Například doklad totožnosti účastníka řízení (pas a povolení k pobytu na území ČR), doklad o jeho profesní způsobilosti přeložený do češtiny a úředně ověřený (výuční list, maturitní vysvědčení, apod.), notářsky ověřenou kopii registrace zaměstnavatele (výpis z podnikového rejstříku, živnostenského oprávnění, apod.), notářsky ověřenou kopii hospodářské smlouvy, závazek zaměstnavatele, že zabezpečí prostředky pro návrat cizince.

3.3.1 Formy zaměstnávání cizinců

Při výkonu zaměstnávání cizinců na území ČR je třeba rozlišovat několik možných forem zaměstnávání a z toho vyplývající právní úpravu:

A) Zaměstnávání cizinců tuzemským zaměstnavatelem v ČR v souladu s platnými pracovněprávními předpisy - nejčastější forma zaměstnávání cizinců, řídí se většinou zákoníkem práce a souvisejícími předpisy, jako u občanů ČR. Povinností pro přijetí cizince do zaměstnání v ČR je udělení povolení k zaměstnání a k pobytu.

- B) Výkon práce cizinci vysílanými na území ČR zahraničním zaměstnavatelem za účelem plnění obchodní nebo jiné smlouvy s českou právnickou nebo fyzickou osobou** - základní vztahy jsou určeny smlouvou mezi zahraničním zaměstnavatelem a cizincem, který je na práci vyslán. Do těchto vztahů nemá český subjekt právo zasahovat a nevyplývají mu z nich ani žádné povinnosti a plnění, která by byla našimi pracovněprávními předpisy vyžadována.
- C) Zaměstnávání cizinců na základě mezistátních, popř. mezinárodních dohod** - řídí se většinou obecně závaznými právními předpisy, pro určité oblasti a vztahy jsou od obecného režimu stanoveny odchylkami. V řadě případů pak s těmito dohodami souvisí i kvóty odsouhlasené smluvními stranami pro určité období.

Obecný předpoklad pro to, aby mohlo být zaměstnání či výkon práce na území ČR realizován, je udělení cizinci platné povolení k zaměstnání a povolení k pobytu. S výjimkou těch, kterým byl udělen trvalý pobyt, platí v praxi pro všechny ostatní cizince, že prvotním povolením, které je třeba získat, je povolení k zaměstnání, na jehož základě je možno žádat o povolení k pobytu. [15]

3.3.2 Specifické postavení určitých skupin

Zákon v souladu s právní úpravou EU a doporučeními Rady Evropy pro zaměstnávání cizinců rozlišuje některé specifické skupiny zaměstnanců, kteří jsou sice při procesu povolování zaměstnání konfrontováni s obecnými zásadami, ale přesto mají své zvláštnosti. Jedná se o cizince, kteří jsou:

- Zaměstnání v příhraniční oblasti ČR a nejméně jednou za kalendářní týden se vrací do státu sousedícího s ČR, kde mají své bydliště a jehož jsou příslušníky.
- Sezónní zaměstnanci zaměstnávání činnostmi závislými na střídání ročních období, avšak nejdéle na dobu šesti měsíců v kalendářním roce, pokud mezi jednotlivými zaměstnáními na území ČR uplyne doba nejméně šesti měsíců.
- Zaměstnání na časově vymezené období za účelem zvyšování svých dovedností a kvalifikace ve zvoleném povolání (stáž), avšak na dobu nejdéle jednoho roku.

3.3.3 Povolení bez ohledu na situaci na trhu práce

Z obecného režimu povolování zaměstnání zákon připouští rovněž výjimky v případech, kdy je postavení cizince na českém TP posouzeno jako zvláštní. Jedná se o ty skupiny cizinců, kteří svým charakterem buď nemohou náš trh práce ohrozit, nebo jsou pro to jiné vážné důvody. Jedná se o cizince do 26 let věku zaměstnávané příležitostnými a časově omezenými pracemi v rámci výměny mezi školami. V těchto případech se nejedná o místa, která jsou hlášena jako volná: na jejich obsazení cizincem není třeba požadovat povolení k získávání zaměstnanců ze zahraničí.

3.3.4 Upuštění od povolení k zaměstnání

Na určité skupiny cizinců se vztahují výjimky z obecného režimu povolování zaměstnání. Odůvodněním je jejich osobní postavení nebo specifická výkonnost jejich práce nebo mezinárodní situace. Okruh cizinců, na které se vztahují výjimky, byl rozšířen novelou č. 167/1999 Sb., ale ve svém důsledku nejsou tyto skupiny příliš velké.

3.3.5 Ukončení platnosti a odejmutí vydaného povolení

Platnost povolení k zaměstnání zaniká z důvodů v zákoně uvedených, což je:

- 1) uplynutí doby, na kterou bylo vydáno,
- 2) skončení zaměstnání před uplynutím doby, na kterou bylo vydáno, tzn. že po ukončení zaměstnání povolení končí dnem, kterým toto zaměstnání skončilo,
- 3) uplynutí doby, na kterou bylo cizinci vydáno povolení k pobytu, nebo zánik oprávnění k pobytu z jiného důvodu.

Vedle zániku platnosti povolení k zaměstnání může ÚP cizinci rovněž povolení k zaměstnání odejmout, pokud je zaměstnávání vykonáváno v rozporu s povolením. Jednat se může nejčastěji o případy, kdy cizinec u zaměstnavatele pracuje v jiném místě, než je uvedeno v povolení k zaměstnání, je zaměstnáván jinými pracemi či nepracuje, ale je zaměstnavatelem přidělen k výkonu práce k jinému zaměstnavateli. [16]

3.3.6 Správní poplatek

Podání žádosti o vydání povolení k získávání cizinců podléhá správnímu poplatku podle zvláštních právních předpisů (zákon č. 368/1992 Sb., o správních poplatcích). Stávající právní úprava, kdy je zpoplatňováno pouze kladné rozhodnutí úřadu práce, nevyhovuje. Administrativní náročnost procesu povolování získávání zaměstnanců ze zahraničí je poměrně značná a jeví se proto vhodní zpoplatnit již samu žádost.

3.4 Povolení k pobytu

3.4.1 Vstup cizince na území ČR

Podmínky vstupu a pobytu cizinců na území našeho státu, jakož i podmínky s tím spojené, upravuje pobytový zákon a je v kompetenci Ministerstva vnitra ČR, Ministerstva zahraničních věcí ČR a Policie. Na území ČR může být cizinci za účelem zaměstnání uděleno krátkodobé vízum k pobytu do 90 dnů nebo dlouhodobé k pobytu nad 90 dnů, nestanoví-li mezinárodní smlouva, že vízová povinnost byla zrušena. [17]

Cizinec vstupující na území ČR za účelem zaměstnání je podle tohoto zákona povinen na vyžádání policie při hraniční kontrole předložit řadu dokladů, především cestovní doklad, platné vízum za účelem zaměstnání, doklad o zdravotním pojištění atd. Při vstupu na území ČR se vyhotovuje hraniční průvodka. [18]

Policie může podle pobytového zákona odepřít cizinci vstup na území ČR z řady důvodů. Jedním z nich je i to, že se důvodně předpokládá, že hodlá vykonávat na území neoprávněně výdělečnou činnost. [19]

3.4.2 Víza

Vízem se rozumí povolení, které po dobu platnosti opravňuje cizince ke vstupu a pobytu na území a vycestování z území. Vízum za účelem zaměstnání se uděluje cizinci na základě jeho žádosti podané u zastupitelského úřadu ČR. Na udělení víza není právní nárok. Pro žádost o udělení víza existuje úřední tiskopis. Zastupitelský úřad je rovněž oprávněn provést se žadatelem pohovor. Vízum se vyznačuje do cestovního dokladu a je platné po dobu v něm vyznačenou. [20]

3.4.3 Druhy pobytu

Podle délky a účelu pobytu je z hlediska pobytového zákona možno rozlišovat dva základní druhy pobytu cizinců na našem území – přechodný pobyt a trvalý pobyt.

Přechodný pobyt

A. Přechodný pobyt bez víza, pokud tak stanoví mezinárodní smlouva, nebo stanoví-li tak vláda svým nařízením.

B. Přechodný pobyt na krátkodobé vízum do 90 dnů je udělováno zastupitelským úřadem na žádost cizince. Může být jednorázové či vícenásobné a opravňuje k pobytu po dobu v něm uvedenou. Doba platnosti víza je 180 dnů, celková délka pobytu nesmí překročit stanovenou dobu 90 dnů. Krátkodobé vízum lze na žádost cizince prodloužit, jestliže podá žádost v době platnosti víza a předloží zákonem stanovené náležitosti, ale součet doby předchozího a prodlouženého pobytu nesmí překročit stanovenou dobu platnosti krátkodobého víza, tj. 90 dnů. [21]

C. Přechodný pobyt na dlouhodobé vízum nad 90 dnů uděluje policie a vydává zastupitelský úřad na žádost cizince za účelem vyžadujícím pobyt delší než 90 dnů, pokud se nejedná o pobyt za účelem strpění pobytu či dočasné ochrany. Zastupitelský úřad uvede účel pobytu. Dlouhodobě je cizinec oprávněn pobývat na území ČR po dobu stanovenou vízem. Doba platnosti víza je určována dobou potřebnou k dosažení účelu pobytu (studium, podnikání, zaměstnání atd.), nejdéle na dobu jednoho roku. Tato doba může být opakovaně prodloužena o 365 dnů, pokud trvá stejný účel pobytu.

Trvalý pobyt

Průkaz o povolení k trvalému pobytu se vydává s dobou platnosti na 15 let. Povolení k trvalému pobytu bez podmínky předchozího nepřetržitého pobytu na území je vydáváno v souladu s mezinárodními dokumenty o lidských právech zejména za účelem sloučení rodiny, jestliže manžel, příbuzný v pokolení přímém nebo sourozenec cizince má trvalý pobyt na území ČR a je občanem ČR anebo azylantem. Výčet důvodů je taxativní a zahrnuje i humanitární důvody a zahraničně politické zájmy České republiky.

3.4.4 Hlášení místa pobytu na území

Cizinec, kterému bylo uděleno vízum do 90 dnů nebo dlouhodobé vízum, je povinen do 3 pracovních dnů ode dne počátku přechodného pobytu na území ČR nahlásit policii místo, počátek a předpokládanou dobu pobytu. Cizinec, držitel víza za účelem převzetí povolení k pobytu, splní ohlašovací povinnost převzetím povolení k pobytu. [22]

Cizinec, kterému bylo vydáno povolení k pobytu, je povinen hlásit policii změnu pobytu na území do 3 pracovních dnů ode dne změny, pokud předpokládaná změna místa pobytu bude delší než 180 dnů. Pobývá-li cizinec na dlouhodobé vízum a změní-li místo pobytu na dobu delší než 30 dnů, je povinen hlásit změnu místa svého pobytu do 30 dnů ode dne změny. Cizinec oprávněný k přechodnému pobytu bez víza musí hlásit změny do 30 dnů, je-li mu známo, že změna místa pobytu bude delší než 90 dnů. [23]

3.4.5 Správní vyhoštění

Správním vyhoštěním se rozumí ukončení pobytu cizince v ČR, které je spojeno se stanovením doby vycestování a doby, po kterou nebude cizinci vstup do ČR umožněn.

Náklady na správní vyhoštění (náklady na ubytování, stravování, přepravu a ostatní nutné peněžní náklady) se hradí z jistoty. Nelze-li náklady uhradit tímto způsobem, je možno je uhradit z peněžních prostředků, která má vyhošťovaný cizinec u sebe. [24]

Není-li ani toto možné, jsou povinni náklady na správní vyhoštění uhradit postupně:

- ten, kdo cizince zaměstnal bez povolení k zaměstnání,
- ten, kdo zaměstnání bez povolení k zaměstnání zprostředkoval,
- osoba, která se k tomu zavázala v pozvání ověřeném policií,
- dopravce,
- policie.

4 SHRUTÍ POZNATKŮ Z TEORETICKÉ ČÁSTI

V teoretické části mé diplomové práce jsem se zaměřil na odborné nastudování dané problematiky. Zabýval jsem se marketingovým výzkumem, jelikož jeho metody používám při zpracovávání mého projektu, integrací a také zaměstnáváním cizinců v České republice, jakožto jednou z nejdůležitějších částí celkové integrace cizinců do společnosti. Prostudování daných témat bylo nezbytným prvním krokem, po kterém následovala aplikace těchto poznatků do praxe v praktické části této práce.

Byl jsem si vědom složitosti svého úkolu zpracovat teoretické podklady pro svoji práci. Rozsah legislativní, politické, společenské a kulturní stránky integrace, výrazně překračuje zaměření textu, který jsem zde vytvořil. Přesto jsem pevně přesvědčen, že námaha, kterou jsem vložil do zpracování teoretické části práce, se mi vyplatí v podobě zvládnutí projektu integrace cizinců v následujících částech diplomové práce.

II. ANALYTICKÁ ČÁST

5 PROFIL ZLÍNSKÉHO REGIONU

Zlínský kraj se rozprostírá v nejvýchodnější části České republiky na ploše 3 964 km² žije v něm asi 595 000 obyvatel. Skládá se ze čtyř bývalých okresů: Kroměříž, Uherské Hradiště, Vsetín a Zlín. Na území kraje se nachází celkem 304 obcí, z toho je 29 měst. Sídlním místem krajské samosprávy a zároveň největším městem je Zlín s 80 854 obyvateli.

Zlínský kraj je co do charakteru osídlení spíše venkovským regionem, který si však díky impulsům z éry firmy Baťa vytvořil pozici dynamické oblasti s rozvinutým strojírenským, gumárenským, plastikářským, kovodělným, elektrotechnickým, kožedělným a chemickým průmyslem. Silné zastoupení má zde tradičně stavebnictví a částečně také letectví.

Zlínský kraj se po rozdělení bývalé československé federace stal okrajovou částí republiky. V průběhu devadesátých let jej poznamenal hospodářský útlum, který však region nezasáhl tak dramaticky jako některé jiné oblasti Čech a Moravy.

V současné době Zlínský kraj intenzivně usiluje o vybudování technické infrastruktury, především silniční sítě, která je v procesu evropské integrace jednou ze základních podmínek budoucí hospodářské spolupráce. Poloha regionu přímo v severojižní evropské dopravní ose tak získává na zcela novém významu.

Kvalitním životním prostředím, vlídnou krajinou, zajímavou historií, bohatou kulturou a hlubokým vztahem obyvatelstva k tradicím, které se dědí z generace na generaci, region poskytuje dobré podmínky pro práci i pro aktivní odpočinek.

Zlínský kraj sousedí na své východní hranici dlouhé 120 km se Slovenskou republikou, dále pak na severu s Moravskoslezským krajem, na severozápadě s krajem Olomouckým a v jihozápadní části s krajem Jihomoravským.

Západ kraje vyplňuje kromě nevysokého a lesnatého pohoří Chřiby také severní výběžek Dolnomoravského úvalu a jižní pásmo Hornomoravského úvalu. Východní hranici regionu tvoří Bílé Karpaty, které směrem k severu přecházejí v Javorníky a Moravskoslezské Beskydy. Sever lemuje Hostýnsko-vsetínská hornatina.

Kraj je pozoruhodný mnohotvárností přírodní i kulturní. Potkávají se v něm tři národopisné oblasti: Valašsko, Slovácko a Haná.

Nacházejí se zde drsné horské hřebeny v Chráněné krajinné oblasti Beskydy, kopcovité terény s unikátní flórou v biosférické rezervaci UNESCO v Bílých Karpatech, kde lze spatřit vzácné rostlinné druhy. Zlínský kraj – to jsou také léčivé prameny, úrodná pole Hané nebo rozlehlé vinice na prosluněných stráních Slovácka.

Jinde v České republice není oblast, která by v tak koncentrované podobě současně nabízela hory i rovinu, výjimečnou zahradní architekturu i magická zákoutí civilizací nedotčených míst.

Zlínský kraj byl působištěm svatého Cyrila a Metoděje a dodnes je regionem se silným křesťanským zázemím. Pro Zlínský kraj jsou příznačné malebné obce, hluboké lesy, pečlivě obhospodařované vinice, ale také elegance lázeňských kolonád, pozůstatky Velkomoravské říše, řada monumentálních církevních památek i drobné sakrální architektury a historicky cenné stavby, stejně jako ojedinělý příklad účelového baťovského funkcionalismu.

Pro svou pestrost si Zlínský kraj vysloužil slogan „Kouzlo rozmanitosti“.

Obr. 2. Pohled na zlínskou radnici a náměstí.

6 ZAMĚSTNÁVÁNÍ A SOUČASNÝ STAV CIZINCŮ V ČESKÉ REPUBLICE A VE ZLÍNSKÉM REGIONU

Počet dlouhodobě usazených cizinců (s trvalým pobytem či vízem nad 90 dnů) ve zlínském regionu (území bývalého okresu Zlín) k 31.12. 2004 činil 2 383 cizinců.

Zdroj: Ředitelství služby cizinecké a pohraniční policie Ministerstva vnitra ČR.

6.1 Analýza zaměstnanosti cizinců

Údaje o zaměstnanosti cizinců na území celé České republiky vycházejí z evidence Ministerstva práce a sociálních věcí ČR o vydaných platných povoleních k zaměstnání cizinců a o občanech Slovenské republiky, registrovaných úřady práce a z evidence o cizincích s živnostenským oprávněním Ministerstva průmyslu a obchodu ČR.

Tabulkové přehledy u nás pracujících cizích státních příslušníků podle států původu [Příloha III] ukazují na určitou tradici, ale i možnost volného pohybu (Slovensko), dále pak na přetrvávající spolupráci z dřívějších let (Polsko, Bulharsko, Jugoslávie), na nabídku méně kvalifikovaných prací (Ukrajina, Rumunsko, Moldavsko, Bělorusko) a v neposlední řadě i na otevření trhu práce pro ostatní státy, kdy s pracovními silami přichází do ČR i kapitál (Německo, USA, Spojené království, Francie atd.). Povolení k zaměstnání pro dělnická povolání získávají převážně občané ze států bývalé RVHP (Polsko, Ukrajina, Bulharsko, Moldavsko, Bělorusko, Rumunsko, Mongolsko). Středoškolská a vysokoškolská povolání obsazují občané západních států.

Zaměstnávání na základě uzavřených obchodních smluv mezi zahraničními a českými PO či FO se realizuje hlavně mezi sousedními státy (Německo, Rakousko).

Počet udělených povolení k zaměstnání závisí na situaci na TP. Regiony s nízkým procentem nezaměstnanosti zpravidla vykazují větší počet cizinců, kteří obdrželi povolení k zaměstnání. Pokles vydaných platných povolení k zaměstnání na přelomu let 1996-98 nebyl způsoben nezájmem cizinců o zaměstnání na území ČR, ale byl důsledkem zhoršující se situace na TP a zvýšené nezaměstnanosti občanů ČR.

Řada cizinců využila a dosud využívá možnosti uplatnit se na TP jako členové družstev nebo společníci v.o.s.. Platné právní předpisy ČR umožňují, že cizinci při realizaci této činnosti nepotřebují na území ČR povolení k zaměstnání.

Odlišnost pro občany Slovenské republiky registrované úřady práce

Občanům SR je umožněno na základě Smlouvy mezi vládou ČR a vládou SR č. 227/1993 Sb., o vzájemném zaměstnávání občanů (dále jen Smlouva) vykonávat práci na území ČR bez ohledu na situaci na trhu práce. Úřad práce pouze registruje jejich pracovní činnost; počet registrovaných občanů SR v regionu prezentuje zájem zaměstnavatelů o tuto pracovní sílu.

K zaměstnání občanů SR na území ČR není třeba povolení k zaměstnání. Podle Smlouvy vzniká zaměstnavatelům při zaměstnávání občanů SR povinnost jejich registrace. Zaměstnavatelé se sídlem na území ČR registrují občany SR u úřadu práce podle sídla zaměstnavatele; zaměstnavatelé se sídlem v SR a vysílající své zaměstnance k výkonu práce do ČR, registrují své zaměstnance u úřadu práce příslušného podle místa výkonu této práce. Povinnost registrace občanů SR na území ČR se nevztahuje na:

- A. občany, jejichž zaměstnání či výkon práce na území ČR nepřesáhne 7 po sobě jdoucích kalendářních dnů nebo celkem 30 dnů v průběhu kalendářního roku; v případě překročení jedné z těchto lhůt je zaměstnavatel povinen informovat o této skutečnosti úřad práce příslušný podle místa výkonu práce,
- B. obsluhující personál při osobní a nákladní dopravě vysílaný na území ČR,
- C. akreditované pracovníky sdělovacích prostředků, kteří jsou vysíláni svým zaměstnavatelem na území ČR.

Smlouva umožňuje poskytovat občanům SR (uchazečům o zaměstnání) hmotné zabezpečení. Podmínky poskytování hmotného zabezpečení, jeho výše a vyplácení, se řídí platnými právními předpisy ČR v případě, že sídlo posledního zaměstnavatele před podáním žádosti bylo na území ČR. Doba zaměstnávání na území státu druhé smluvní strany se započítává do doby rozhodné pro vznik nároku na podporu. Pro výpočet podpory se zaměstnání na území státu druhé smluvní strany nepovažuje za zaměstnání vykonávané v cizině.

6.2 Situace zaměstnávání cizinců ve zlínském regionu

Na český pracovní trh přicházejí dvě skupiny cizinců. Jednak ti, kteří chtějí podnikat a druhou skupinu tvoří ti, kteří zde hledají zaměstnání. Analýza je především zaměřena na druhou zmíněnou skupinu pracovníků, tedy na ty, kteří jsou zaměstnáni.

Další možný pohled na zaměstnávání cizinců lze rozdělit na dvě skupiny. První tvoří odborníci určitých specializací, o které je na trhu práce zájem především z důvodu neuspokojené poptávky po určité odbornosti. Druhá skupina, sledující především ekonomický zájem, se uplatňuje ve velké míře v dělnických profesích.

6.2.1 Zaměstnávání cizinců pocházejících ze Slovenské republiky

Přestože jsem se v teoretické části nezbyval samostatně zaměstnáváním občanů SR, nyní ji uvádím k ucelenějšímu přehledu zaměstnávání cizinců na Zlínsku.

Slováci ve zlínském regionu v roce 2002

K 31. prosinci 2002 bylo na ÚP ve Zlíně registrováno 1 727 občanů SR, kteří pracují na území ČR. Z tohoto počtu je 395 žen. V průběhu roku 2002 zaměstnavatelé nově zaregistrovali 1 046 občanů SR, z toho 254 žen. Za stejné období byla ukončena registrace zaměstnání u 403 občanů, z toho 87 žen.

Občané SR pracují ve zlínském regionu především v dělnických profesích. Jedná se o profese v průmyslu, stavebnictví či strojírenství. Velká poptávka byla po profesi elektromontážní dělník. Z dalších profesí, které byly v uvedeném období žádané, to byli svářeči, zámečníci či řidiči - především nákladní dopravy.

Podstatně menší podíl v registraci mají profese s vysokoškolským a středoškolským vzděláním, kde jsou zastoupeni především lékaři, střední zdravotní personál (zdravotní sestry), strojírenští technici, vedoucí pracovníci, stavbyvedoucí, obchodní zástupci, jednatele společností, umělečtí a vědečtí pracovníci apod.

K firmám, které nejvíce zaměstnávají občany SR, patří Novesta, a.s., Intermonstav, s.r.o. Vlachovice, Barum Continental, s.r.o. Ve skupině zprostředkovatelských českých firem se slovenskými majiteli jsou to především Emília Beňová Zlín či Stavosprint Zlín.

Slováci ve zlínském regionu v roce 2003

K 31. prosinci 2003 bylo na ÚP ve Zlíně registrováno 2 079 občanů SR, kteří pracují na území ČR. Z tohoto počtu je 473 žen. V průběhu roku 2003 zaměstnavatelé nově zaregistrovali 1 995 občanů SR, z toho 542 žen. Za stejné období byla ukončena registrace zaměstnání u 1 643 občanů, z toho 464 žen.

Při srovnání s rokem 2002 zjistíme určité odlišnosti. V absolutním počtu evidujeme pouze o 352 zaregistrovaných občanů SR více, zatímco počet registrovaných během roku se téměř zdvojnásobil (rok 2002: 1 046 zaregistrovaných občanů SR, rok 2003: 1 995, tedy o 91% více) a počet odregistrovaných se dokonce více než zčtyřnásobil (rok 2002: 403 odregistrovaných občanů SR, rok 2003: 1 643, tedy o 408% více).

Z předcházejících řádků je patrný značně zrychlený pohyb slovenských občanů na zlínském TP. Nejedná se ovšem zdaleka o všechny zaměstnavatele sledovaného regionu. Jde zde spíše o pár zaměstnavatelských organizací se sídlem v tomto regionu, např. A.F.K. servis, s.r.o. Otrokovice, TEMPO trend, s.r.o. Lukov, či Miroslav Macko-Rami Zlín, kteří neustále „točí“ pracovníky ze SR. Princip jejich činnosti spočívá v tom, že firmy zaměstnávají na krátkodobý pracovní poměr občany SR (většinou se jedná o dohodu o provedení práce do 100 hodin za minimální mzdu) a pronajímají je dalším českým firmám. V těchto firmách se v drtivé většině jedná o profese jako dělník potravinářské výroby (práce pro Penam, s.r.o.) či elektromontážní dělník. Registrace občanů SR se vyřizuje v místě sídla firmy a ne podle místa výkonu práce. Z toho lze usuzovat, že řada občanů SR nemusí pracovat přímo na území zlínského regionu a týká se to především výše uvedených firem, zabývajících se „půjčováním“ slovenských pracovníků. Tímto způsobem jsou zřejmě porušovány jak zákonné normy, tak pravidla platná v souvislosti s povolením vydaným úřadem práce.

K nejfrekventovanějším profesím se řadí strojírenští a stavební dělníci, obráběči kovů, svářeči, zámečníci, obsluha gumárenských strojů či řidiči osobní a nákladní automobilové dopravy. V počtu občanů se středoškolským a vysokoškolským vzděláním byl za sledované období zaznamenán relativně vyšší nárůst. Týká se to především zdravotních sester a dalšího středně zdravotního personálu. Rovněž bylo zaevidováno více lékařů a to převážně z řad absolventů.

Slováci ve zlínském regionu v roce 2004

K 31. prosinci 2004 bylo na ÚP ve Zlíně registrováno 1 456 občanů SR, kteří pracují na území ČR. Z tohoto počtu je 431 žen.

V průběhu roku 2004 zaměstnavatelé nově zaregistrovali 2 203 občanů SR, z toho 777 žen. Za stejné období byla ukončena registrace zaměstnání u 2 826 občanů, z toho 819 žen. Značnou část nově zaregistrovaných občanů SR tvoří skupina pracovníků, kteří uzavírají se zaměstnavatelem jen krátkodobé pracovní poměry, především se pak jedná o uzavírání dohod o provedení práce.

Občané SR pracují ve zlínském regionu především v dělnických profesích. Jedná se o dělnické profese ve stavebnictví, průmyslu či strojírenství. K nejfrekventovanějším profesím se řadí elektromontážní dělníci, strojírenští a stavební dělníci, obráběči kovů, svářeči, zámečníci, obsluha gumárenských strojů.

U občanů se středoškolským a vysokoškolským vzděláním byl za sledované období zaznamenán vyšší nárůst. Především je možné pozorovat velký nárůst lékařů a středního zdravotního personálu (sester, laborantů, rehabilitačních pracovníků, fyzioterapeutů apod.). Nejedná se pouze o občany z příhraničních oblastí, ale z celé SR. V poslední době se setkáváme s opakovanou registrací a s tím souvisejícím prodlužováním pracovních smluv. Řada pracovníků ze SR se tedy u našich zaměstnavatelů osvědčila.

	Počet		Nově zaregistrovaní		Odregistrovaní	
	Celkem	Ženy	Celkem	Ženy	Celkem	Ženy
I. čtvrt 02	1161	259	178	54	101	23
II. čtvrt 02	1309	283	207	33	59	9
III. čtvrt 02	1455	324	290	84	144	43
IV. čtvrt 02	1727	395	371	83	99	12
I. čtvrt 03	2078	441	448	71	97	25
II. čtvrt 03	2003	394	491	66	566	113
III. čtvrt.03	2044	480	652	225	611	139
IV. čtvrt 03	2079	473	404	180	369	187
I. čtvrt 04	1890	516	864	312	1053	269
II. čtvrt 04	1457	446	454	156	887	226
III. čtvrt.04	1367	412	444	179	534	352
IV. čtvrt 04	1456	431	441	130	352	111

Tab. 1. Vývoj zaměstnávání občanů SR ve zlínském regionu v roce 2002, 2003, 2004.

Zdroj: Odbor trhu práce při ÚP ve Zlíně. Situaci na trhu práce za rok 2002, 2003, 2004.

6.2.2 Zaměstnávání mimoslovenských cizinců

Povolení k zaměstnání vydává úřad práce podle místa výkonu práce cizince, nikoliv ÚP v místě sídla zaměstnavatele. Zaměstnavatel je povinen úřadu práce nahlásit volné pracovní místo, které hodlá obsadit cizincem.

Zaměstnanost mimoslovenských cizinců na Zlínsku v roce 2002

Povolení k pobytu upravuje zákon č. 326/1999 o pobytu cizinců na území ČR, který vstoupil v platnost 1.1.2000. O povolení k pobytu (vízum k pobytu nad 90 dnů za účelem zaměstnání) žádá cizinec zastupitelský úřad ČR. Cizinci žádající prodloužení povolení k pobytu se obracejí s žádostí na Policii ČR, oddělení cizinecké policie. Cizinec, který má uděleno povolení k trvalému pobytu na území ČR, nepotřebuje povolení k zaměstnání a může být evidován jako uchazeč o zaměstnání.

Ve zlínském regionu mělo k 31.12.2002 platné povolení k zaměstnání celkem 312 cizinců, z toho 193 žen. Největší skupinou jsou občané Mongolska, celkem 116 cizinců, dále pak občané Ukrajiny - 56, Bulharska – 35, Běloruska – 15, Ruska – 15, Polska – 15. Mezi cizinci jsou dále i občané Velké Británie, Německa, Francie, Itálie, Jugoslávie, Chorvatska, Peru atd. [Příloha IV].

Nejvíce cizinců pracuje v obuvnickém průmyslu jako svrškaři a dělníci gumárenské výroby. Největšími zaměstnavateli cizinců jsou firmy Konty Obuv, a.s. a Novesta, a.s..

Zaměstnanost mimoslovenských cizinců na Zlínsku v roce 2003

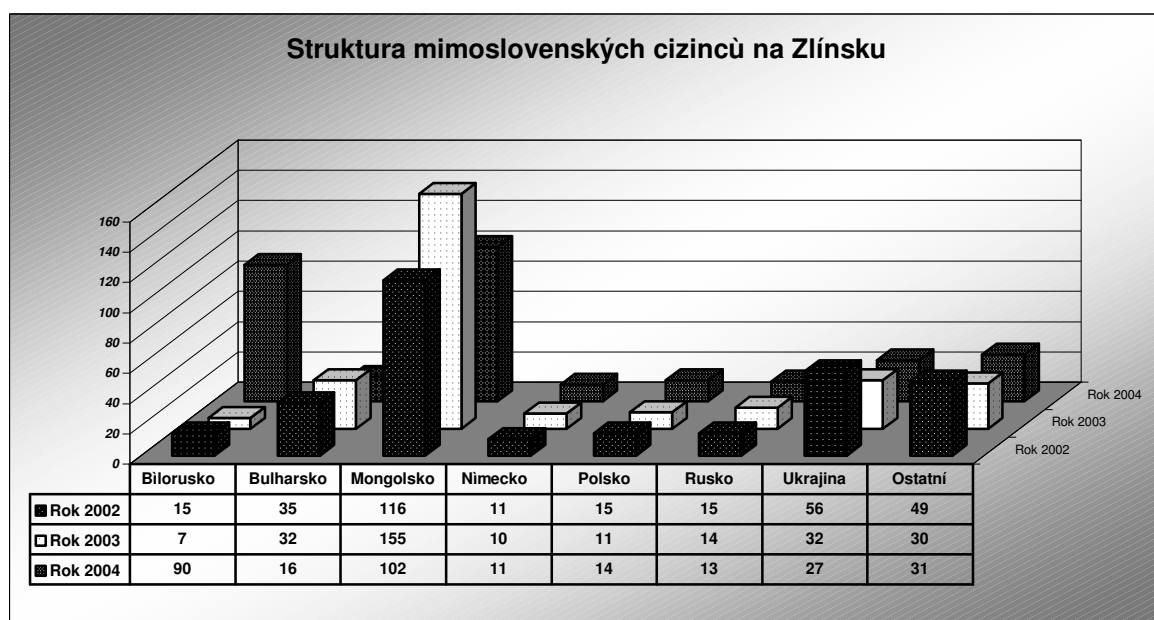
K 31.12.2003 mělo platné povolení k zaměstnání celkem 291 cizinců, z toho bylo 177 žen. Největší skupinou jsou občané Mongolska, celkem 155 cizinců, dále pak občané Bulharska – 32, Ukrajiny – 32, Ruska – 14, Polska – 11, Německa – 10 cizinců. Mezi cizinci jsou dále i občané Běloruska, Itálie, Francie, USA, Jugoslávie, Peru, Indie, Lotyšska, Velké Británie atd. Cizinci pocházejí celkem z 19 zemí. [Příloha V].

Největší počet cizinců je zaměstnán v obuvnickém průmyslu jako svrškaři a dělníci gumárenské výroby. Největšími zaměstnavateli cizinců jsou firmy CEBO, a.s., Novesta, a.s. a Upman, s.r.o..

Zaměstnanost mimoslovenských cizinců na Zlínsku v roce 2004

V regionu Zlín mělo k 31.12.2004 platné povolení k zaměstnání celkem 304 cizinců, z toho 217 žen. Největší skupinou jsou občané Mongolska, celkem 102 cizinců, dále pak občané Běloruska – 90, Ukrajiny – 27, Bulharska – 16, Polska – 14, Ruska – 13, Německa – 11 cizinců. Mezi cizinci jsou dále i občané Peru, USA, Indie, Itálie, Jugoslávie, Francie, Rakouska. Cizinci pocházejí celkem ze 23 zemí [Příloha VI].

Největší počet cizinců je zaměstnán v obuvnickém průmyslu jako svrškaři, a ve výrobě a montáži elektrické kabeláže jako dělníci v elektrotechnice. Největšími zaměstnavateli cizinců jsou firmy GASI, a.s., Delphi Czech Republik, k.s., Upman, a.s..

Obr. 3. Struktura mimoslovenských cizinců s povolením k zaměstnání na Zlínsku.

Počet cizinců s povolením k zaměstnání na Zlínsku	2002	2003	2004
Slovenských cizinců	1727	2079	1456
Mimoslovenských cizinců	312	291	304
Cizinců celkem	2039	2370	1760

Tab. 2. Povolení k zaměstnání slovenských a mimoslovenských cizinců na Zlínsku.

7 PRAXE ŘEŠENÍ ZAMĚSTNÁVÁNÍ CIZINCŮ VE SPOLEČNOSTI ZLÍN MAX, A. S.

Firmu ZLÍN MAX, a. s., jsem si zvolil na základě dobrých osobních kontaktů a ochotě zaměstnavatele, který mi umožnil získat potřebné informace i dokumentaci vztahující se k postupu a celému procesu získávání cizích státních příslušníků do firmy.

Firma vznikla dne 1. 7. 1998 zapsáním do obchodního rejstříku vedeného Krajským obchodním soudem v Brně, byla založena jednorázově dvěma zakladateli. Základní kapitál společnosti činí v současné době 5 mil. Kč. Předmět její podnikatelské činnosti je vymezen živnostenským listem na předmět podnikání:

- výroba kožedělného zboží,
- koupě zboží za účelem jeho dalšího prodeje a prodej.

Firma od svého vzniku, tj. od měsíce července roku 1998, podniká ve sféře výroby kožedělného zboží a specializuje se na výrobu obuvi. Za tím účelem firma provozuje svou činnost v pronajaté výrobní hale ve Zlíně.

K výrobě obuvi kromě klasických technologií používá ZLÍN MAX, a. s., technologie nové, velmi progresivní, převzaté od francouzské firmy pro výrobu dámské obuvi s odlehčenou a obalovanou mezipodešví. Obuv vyrobená těmito progresivními technologiemi je pružná a ohebná. Tato obuv je vyráběna v současné době zejména pro německý, francouzský, italský a rakouský trh, zvýšená poptávka je i na českém trhu. Pro svou pohodlnost, vysokou kvalitu a přijatelnou cenu pro spotřebitele se obuv vyráběná těmito progresivními technologiemi dobře prodává.

Firma začala podnikat s 15 zaměstnanci. V roce 1999 zaměstnávala 95 pracovníků. V této době rovněž začala zaměstnávat cizí státní příslušníky. V současné době zaměstnává kolem 280 pracovníků a 11 cizinců – z toho sedm žen a čtyři muže (1 Ukrajina, 1 Rusko, 9 Mongolsko). Ve firmě je zaveden jednosměnný provoz. Věková hranice cizinců je v rozmezí 30-40 let.

Volba práva podle ustanovení zákona o mezinárodním právu soukromém a procesním vychází ze zásady, že se poměry z pracovní smlouvy řídí právem místa, kde zaměstnanec práci vykonává. Volba práva v případě, že jde o zaměstnávání cizinců v ČR, je také

v zásadě možná. Nejčastějším případem je zaměstnávání cizinců zaměstnavatelem dle zákoníku práce a jinak tomu není ani u firmy ZLÍN MAX.

Za účelem získání potřebných informací v problematice zaměstnávání cizinců jsem navštívil oddělení mezd a personalistiky firmy ZLÍN MAX. Na základě uskutečněného rozhovoru a vysvětlení systému zaměstnávání cizinců ze strany zaměstnavatele v praxi, uvádím několik závěrů.

Prvním podnětem a zároveň nutným řešením je skutečnost nedostatku pracovní kvalifikované síly. Při nabídce volných pracovních míst na ÚP požadují:

- obsluhu obuvnického šicího stroje – svrškař,
- obsluhu strojů a zařízení na výrobu obuvi – obuvník.

Můžeme konstatovat, že tyto kvalifikace byly na regionálním TP nedostatkové. Zaměstnavatel musí přesně vymezit požadavky na dané pracovní místo a konkrétní počet požadovaných uchazečů.

Zaměstnavatel, příp. zplnomocněná osoba, si musí vyřídit žádost o povolení získávat na volná pracovní místa zaměstnance ze zahraničí. Zaměstnavatel musí mít hlášeno volné pracovní místo minimálně jeden měsíc před podáním žádosti.

Není-li možno obsadit volné pracovní místo občanem ČR, ÚP tuto skutečnost posoudí a rozhodne o udělení nebo neudělení příslušného povolení. Vydání povolení se zpoplatňuje správním poplatkem ve výši 2 000,- Kč ve formě kolkových známek před vydáním povolení.

Vydané povolení je platné 3 měsíce, přičemž během této doby se snaží firma uskutečnit zaplnění svých volných pracovních míst doporučenými uchazeči o zaměstnání, případně individuálními zájemci, kteří osobně přicházejí a hledají své profesní uplatnění. V praxi se běžně stává, že stávající zaměstnanec doporučuje možné kandidáty z okruhu svých známých na příslušné pracovní místo. Pokud uplyne tříměsíční lhůta, nezbyvá, než v případě potřeby povolení obnovit, neboť se jedná o nové správní řízení. V odůvodnění žádosti firma uvádí, z jakého důvodu žádá zaměstnávat cizince. Tímto důvodem je (jak jinak) nedostatek vhodných českých uchazečů o práci.

K žádosti o povolení musí firma přiložit výpis z obchodního rejstříku, potvrzení správy sociálního zabezpečení, že zaměstnavatel nedluží na pojistném a příp. penále na sociální zabezpečení, a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti. Předkládá také potvrzení VZP a čestné prohlášení zaměstnavatele. ÚP danou dokumentaci zkontroluje.

Úřad práce také eviduje vydaná individuální povolení k zaměstnávání cizinců. Tato evidence mu umožňuje posílat cizince k firmám, které mají v dané lhůtě vydaná povolení k získávání zaměstnanců ze zahraničí. Avšak zde může existovat rozpor mezi volnými pracovními místy a již obsazenými, neboť na ÚP se musí po celou dobu evidovat volná pracovní místa, přestože firma již třeba tato místa obsadila. Zaměstnavatel je poučen o tom, že je povinen oznámit nejpozději do pěti kalendářních dnů příslušnému územnímu orgánu práce obsazení těchto volných pracovních míst. Nesmíme zapomínat na skutečnost, že přednost mají vždy občané ČR, proto se tato místa musí nadále zveřejňovat.

Individuální povolení k zaměstnání cizinců, tj. žádost o povolení k zaměstnání cizince, si vyřizuje cizí státní příslušník sám. Povolení k zaměstnání je platné pouze u konkrétního zaměstnavatele, v profesi, v místě výkonu práce a po dobu uvedenou v rozhodnutí ÚP. Cizinec má možnost pokračovat v zaměstnání u dosavadního zaměstnavatele na základě prodloužení platného povolení k zaměstnání a nemusí žádat o vydání nového povolení. Podmínkou prodloužení je aktuální nedostatek volných pracovních sil na TP v ČR.

Při příchodu do firmy předloží zaměstnavatel cizinci návrh pracovní smlouvy, který vedle údajů vyplývajících ze zákoníku práce (tj. druh práce, na kterou je zaměstnanec přijímán, místo výkonu práce a den nástupu do práce) bude též obsahovat: dobu předpokládaného výkonu práce (u firmy ZLÍN MAX je to na dobu určitou), výši hrubé mzdy za vykonanou práci a adresu ubytování a způsob jeho úhrady. Ubytování firma nezajišťuje, tzn. že cizinec si toto ubytování zajišťuje sám. Návrh pracovní smlouvy musí v uvedených skutečnostech souhlasit s rozhodnutím ÚP.

Cizinec získá od firmy: návrh pracovní smlouvy, čestné prohlášení (dodatek k pracovní smlouvě), potvrzení o plnění sociálního pojištění, žádost o povolení k zaměstnání cizince a další osobní doklady, potřebné k realizaci zaměstnání. Firma si pořizuje kopie potřebných dokladů do osobní evidence včetně víza. Povolení k zaměstnání se vyřizuje na dobu platnosti víza.

Veškerou osobní evidenci dodá cizinec ÚP, který mu vystaví oficiální pracovní smlouvu, kde se doba sjednaného pracovního poměru shoduje s datem povolení od ÚP. Na cizince, který je zaměstnáván podle platných právních předpisů ČR, se vztahují po dobu jeho zaměstnání nejen pracovněprávní předpisy, zejména zákoník práce, ale i předpisy mzdové, předpisy o všeobecném zdravotním pojištění a sociálním zabezpečení.

Většina cizích státních příslušníků firmy ZLÍN MAX si zažádala o trvalý pobyt. K tomuto kroku žádají na Okresní správě sociálního zabezpečení o přiřazení rodného čísla, což významně urychluje řízení ve věci přiznání dávek. Účast na nemocenském a důchodovém pojištění vzniká v souvislosti s výkonem výdělečné činnosti, a to jednak na základě uzavření pracovně právního vztahu se zaměstnavatelem a jednak na základě výkonu samostatné výdělečné činnosti.

V otázce potřebné kvalifikované pracovní síly rozhoduje majitel firmy podle celkové situace firmy ve výrobě, zakázkách, náročnosti práce a mnoha dalších ukazatelích. Směrodatným ukazatelem pro zhodnocení výkonnosti pracujících cizinců oproti občanům ČR je úkolová mzda: zatímco např. občan ČR vyrobí v průměru 7-10 tis. kusů výrobků, cizí státní příslušník vyrobí 12-13 tis. kusů.

Kontrolní činnost, která byla prováděna orgány ÚP, se ve firmě ZLÍN MAX zaměřovala na kontrolu provozu, pracovních podmínek, dokumentaci cizích státních příslušníků a dodržování podmínek dle zákoníku práce. Zaměstnavatelé musí umožnit vstupovat do objektů a zařízení zaměstnancům orgánu kontroly. Kontrolovaná firma musí vydat vyžádané zprávy, informace a vysvětlení. Dále musí vytvořit podmínky k rychlé realizaci kontrolní akce. Zaznamenal jsem, že dané kontroly proběhly bez jakýchkoliv sankcí.

Jiná činnost zaměstnavatele (finanční, na úseku bezpečnosti a ochrany zdraví při práci) může být předmětem kontroly jiných orgánů (finančních či živnostenských úřadů, inspektorátu bezpečnosti práce, hygieniků aj.).

Lze konstatovat, že u ostatních zaměstnavatelů nebudou zásadní rozdíly v praktických postupech zaměstnávání cizinců ve firmách.

8 PROBLEMATIKA BYDLENÍ CIZINCŮ V PROCESU INTEGRACE DO SPOLEČNOSTI

8.1 Současná situace v problematice bydlení cizinců

Cizinci, a to i lidé s trvalým pobytem na našem území, jsou ve vztahu k bydlení oproti občanům České republiky znevýhodněni. Nemají přístup k bytům s regulovaným nájemným, neboť podle zákona č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení) má sice obec pečovat v souladu s místními předpoklady a zvyklostmi o vytváření podmínek pro rozvoj sociální péče a pro uspokojování potřeb svých občanů (a jednou z těchto potřeb je i bydlení), ale občan je definován jako fyzická osoba, která je nahlášena k trvalému pobytu v obci a má české státní občanství. Vycházím z předpokladu, že byty s regulovaným nájemným jsou převážně ve vlastnictví obcí.

Cizinci bez trvalého pobytu na území ČR jsou jako fyzické osoby také vyloučeni z možnosti nákupu nemovitostí, a to i nemovitostí určených k bydlení. Bez ohledu na status či reálnou finanční situaci jsou tak cizinci bez trvalého pobytu většinou odkázáni na bydlení v nájemních bytech či ubytovnách. Pro některé z nich to znamená nezanedbatelnou zátěž, která mimo jiné komplikuje možnost jejich integrace, a to i v případech, kdy hodlají na území České republiky žít dlouhodobě nebo trvale.

8.2 Institucionální zajištění

Přehled nejvýznamnějších institucí spolupracujících s cizinci a zabývajících se řešením jejich bytové situace:

- Ministerstvo vnitra – odbor azylové a migrační politiky, azylová a integrační část; zejména oddělení integrace cizinců se zabývá koncepční prací a přípravou systémových opatření pro integraci cizinců.
- Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy – zajišťuje bezplatné jazykové kurzy pro azylanty nabízením do 30 dnů od udělení azylu kurz českého jazyka.
- Ministerstvo financí – přiděluje prostředky na bydlení a jazykové vzdělání azylantů až do výše schválené usnesením vlády pro daný rok.

- Krajské úřady a orgány obcí – postup krajských úřadů a orgánů obcí při řešení bydlení azylantů upravují Věstníky vlády ČR, jejichž prostřednictvím jsou úřadům sdělovány instrukce ministerstev vyplývající z usnesení vlády.
- Poradna pro integraci – nestátní nezisková organizace, zabývající se integrací cizinců trvale nebo dlouhodobě žijících na území České republiky.

8.3 Úspěšnost integrace z pohledu řešení bydlení

V České republice se v současné době nachází 206 integračních bytů, ve kterých žije 557 azylantů. Z toho 32 bytů poskytují soukromí vlastníci objektů, ostatní jsou ve vlastnictví obcí. (Zdroj: Ministerstvo pro místní rozvoj.) Dříve smlouvy o poskytování dotačního bytu uzavíral s obcí okresní úřad. Nyní uzavírá tuto smlouvu s obcí přímo ministerstvo vnitra. Tuto roli plnilo ministerstvo dříve pouze pro magistrátní města. Právní subjektivita okresních úřadů v tomto smyslu zanikla. Nyní však tvoří mezičlánek mezi obcí a ministerstvem krajské úřady. Jedná se především o posuzování nabídek bydlení od obcí, kontrolu příprav a realizace. Cizinci, kteří se na ministerstvo vnitra obracejí s požadavky a stížnostmi ohledně pronajatých integračních bytů, jsou odkazováni na krajské úřady nebo nevládní organizace, se kterými ministerstvo vnitra spolupracuje. Nájemní smlouvu na dotační byt pak s azylantem uzavírá obec.

Smlouvu o poskytnutí integračního bytu uzavírá ministerstvo vnitra s obcí na dobu deseti let. Ministerstvo vnitra pak obecním úřadům doporučuje, aby s nájemci - azylanty uzavíraly nájemní smlouvy na dobu určitou, a to na období jednoho roku. Důvodem jsou špatné zkušenosti ministerstva vnitra, kdy nájemci se smlouvou na dobu neurčitou v mnoha případech opustili bez udání důvodů byt a nerozvázáli tuto nájemní smlouvu. Smlouvy, které byly uzavřeny již dříve na dobu neurčitou, samozřejmě dále platí. Deset let od startu dotačního programu na bydlení ještě neuplynulo, a tak není známo, co obce s integračními byty zamýšlejí dále. Samozřejmě, že nelze nájemníky okamžitě vypovědět – vše se řídí platným občanským zákoníkem. Mnozí azylanti již získali občanství a jsou tedy plnoprávními občany konkrétní obce či města.

Obcím a městům, které integrační byty nabízely, nebylo vždy schváleno poskytnutí dotačního příspěvku. Ministerstvo vnitra posuzuje v první řadě kvalitu bydlení a vybavení

bytu. Podmínkou je, aby byt splňoval kritéria bytu I. či II. kategorie. (Většina současných integračních bytů je I. kategorie). Dále je přihlíženo k velikosti obce, k její infrastruktuře a v neposlední řadě také k možnosti dopravního spojení s okolím.

Azylant nemá právo si vybírat mezi nabízenými integračními byty. Pokud byt, který mu ministerstvo vnitra a obec nabízí, nevyhovuje jeho požadavkům na bydlení, má právo si během šesti měsíců sehnat vlastní iniciativou byt, o který může obec nebo město zažádat jako o dotační. Azylantům není bráněno v tom, aby vyvíjeli vlastní iniciativu v získávání dotačních bytů. Pokud azylantům bydlení nevyhovuje (např. se rozroste jejich rodina, nejsou v místě spokojeni apod.), mají možnost domluvit se s jinou rodinou azylantů žijící v integračním bytě a byty si vzájemně vyměnit. Tento způsob však nebyl nikdy podle informací ministerstva vnitra realizován. Cizinci nemají k dispozici seznam ostatních integračních bytů. Informace tohoto typu ministerstvo vnitra nezveřejňuje. V tomto směru je odkazuje na pomoc nevládních organizací, se kterými spolupracuje. Obce mají také možnost převzít jedna od druhé závazek integračního bytu, ale to se podle dostupných informací rovněž ještě nikdy nestalo.

O situaci azylantů, kteří si najímají byt na volném trhu, nemá ministerstvo vnitra přehled. Na ministerstvo vnitra se obracejí pouze ti, kteří nemohou z finančních důvodů takto bydlet a žádají o přidělení integračního bytu.

Hlavním kritériem pro přidělování integračních bytů (v souvislosti s velikostí nabízeného bytu a jeho kvalitou) je počet členů rodiny. Mezi stejně početnými rodinami pak rozhoduje datum podání jejich žádosti o integrační byt. Národnost nerozhoduje. Nedostačují byty pro jednotlivce. Žádat o byt nemohou osoby v azylovém řízení. Nejvíce azylových bytů je v Praze.

Zprávy pro vládu připravuje Odbor azylové a migrační politiky Ministerstva vnitra ČR jedenkrát ročně. Ministerstvo vnitra má přehled o službách, které nabízejí nevládní organizace. V roce 1998 se Ministerstvo vnitra ČR rozhodlo spolupracovat na zajištění realizace státního asistenčního programu s další organizací, a proto vypsalo výběrové řízení, v němž byla vybrána nevládní nezisková organizace Poradna pro integraci. Výsledkem spolupráce byl nárůst počtu uzavřených nájemních smluv a nižší výskyt problémů po usídlení azylantů.

Další nevládní organizací je SOZE – Sdružení občanů, zabývajících se emigranty, se sídlem v Brně. Na tyto organizace ministerstvo vnitra odkazuje cizince v případech, kdy není v jeho kompetenci řešit různorodé požadavky, přání či stížnosti uprchlíků. Každý měsíc tyto nevládní organizace posílají ministerstvu vnitra fakturu za svoji činnost, k níž je přiložena i zpráva o činnosti. Touto cestou ministerstvo vnitra monitoruje situaci uprchlíků v zemi, jejich potřeby a požadavky. Ministerstvo vnitra nespolupracuje s nevládními organizacemi, jako je Hnutí občanské solidarity a tolerance, Organizací pro pomoc uprchlíkům či Nadací tolerance, neboť v jejich působnosti a zájmu nejsou cizinci-azylanti prioritou.

8.4 Faktory úspěšnosti a mechanismy selhání v řešení bydlení cizinců

Osvědčilo se adresné vyhledávání bytů dle potřeb azylantů a ve spolupráci s nimi. Spolupráce umožňuje nalézt bydlení v místě, které azylanti upřednostňují nebo s ním alespoň souhlasí. Azylanti pak více usilují o integraci a zároveň se i podrobněji seznamují s komplikovanou bytovou situací v České republice (což také často pomáhá objasnit jejich mnohdy dlouhý pobyt v Integračním azylovém středisku).

Přidělení bytu v obci či regionu, které azylant nezná a kde nemá žádné vazby, působí někdy dlouhodobou nespokojenost rodiny, vyúsťující až do problematických vztahů s úřady a ostatními obyvateli žijícími v obci. Někteří azylanti pak byt opustí, a to bez rozvázání nájemní smlouvy, čímž vzniká téměř patová situace. V zájmu státu, obcí i azylantů samých se tak jeví jako optimální předcházet problematickým situacím co nejširší a nejtěsnější spoluprací všech zúčastněných stran.

Důležitým faktorem v procesu integrace je motivace měst a obcí či soukromých majitelů k nabídce integračních bytů. V případě měst a obcí se jedná zejména o potřebu získání finančních prostředků na rekonstrukci či výstavbu bytů. Dále je to snaha o zvýšení počtu jejich obyvatel, občanů s trvalým pobytem (např. pro otevření místní školy, dotací z pokladen městských a krajských úřadů apod.). Představitelé místní samosprávy pak v případě nesouhlasu místních obyvatel s ubytováním cizinců mohou argumentovat tím, že stát hradí výstavbu či rekonstrukci bytu. Mnoho soukromých majitelů nabízelo byty pro cizince zejména v období kosovské krize. Šlo o stejný dotační program jako pro azylanty a

i výše příspěvku byla stejná. Lidé zůstali zejména v okolí humanitárních středisek. Hlavní motivaci k nabídce bytů v tomto případě sehrálo zejména sociální cítění a charitativní pohnutky.

Nabídky integračních bytů však vždy nesplňovaly podmínky kvalitního bydlení, zejména pokud se jednalo o uspokojení potřeb vícečetných rodin. Hlavně v případě soukromých vlastníků převažovaly snahy o získání peněz. To se často projevovalo při privatizaci městských bytů (severozápadní Čechy po roce 1999). Například v Ústí nad Labem bylo možné získat v privatizaci městský byt za 40 000 až 50 000 Kč. Dotační příspěvek pak umožnil rekonstrukci bytu. Dalším snad ještě častějším případem snahy získat finanční prostředky představuje nabídka bytů v panelových domech, kde často není zapotřebí vůbec nic upravovat. Majitelé ubytovávající zde azylanty dostávají pravidelně nájem, přičemž mají zajištěný byt například pro své nedospělé děti.

Státní integrační program, spočívající ve finanční dotaci na daný byt, nedokáže vždy zajistit kvalitní bydlení. Značná část nabízených bytů se nachází v nepřítažlivých lokalitách a obec si takovou nabídkou řeší spíše svůj vlastní problém než bytovou situaci azylantů. Výsledek rekonstrukce bytu neodpovídá vždy výši vynaložených prostředků. Protože však finanční příspěvek bývá poskytován předem, je snahou všech zúčastněných úřadů nastěhovat rodinu do konce kalendářního roku. Na druhé straně se část integračních bytů nachází i v nové bytové výstavbě.

Z finančních důvodů se vyskytují častěji potíže při hledání bytu pro jednotlivce, kde je dotace nižší. Naopak poměrně rychle se daří nacházet byty pro větší rodiny. Někdy hraje výše dotace tak významnou roli, že dochází ke snahám obsadit i malé byty 2+1 či 1+1 početnými rodinami. Integrační program zatím neumožňuje pružně řešit změnu situace azylanta a jeho rodiny, například při rozrůstání rodiny, závažných závadách v bytě nebo při nezdařené integraci a potřebě změny lokality.

Azylanti se často obracejí s problémy, které s byty a v bytech mají, na Odbor azylové a migrační politiky Ministerstva vnitra ČR. Očekávají totiž pomoc od instituce, která jim dala jedinou nabídku na byt, již nemohli odmítnout. Z právního hlediska však Ministerstvo vnitra není účastníkem smluv o finančním příspěvku na integraci uprchlíků, a proto necítí odpovědnost za vzniklé problémy.

V této souvislosti jsem využil výsledky závěrečné zprávy „Bydlení cizinců v procesu integrace do společnosti“ provedené firmou THE GALLUP ORGANIZATION CZECH REPUBLIC v roce 2004 pro Ministerstvo pro místní rozvoj. Uvádím zde krátký výčet nejdůležitějších získaných podkladů a informací, které byly prováděny hloubkovými rozhovory (in-depth interviews) s představiteli obecních samospráv a cizinci s trvalým pobytem v České republice (především azylanty).

Hloubkové rozhovory s představiteli obcí

- Dvě třetiny dotázaných starostů či zástupců obce uvedly, že uprchlíci žijící nyní v jejich obci, nevyvíjeli vlastní aktivitu při hledání bytu.
- Všichni dotázaní uvedli, že jejich úřad spolupracuje s ministerstvem vnitra přímo či prostřednictvím krajských úřadů.
- Zkušenosti ze spolupráce s ministerstvem vnitra jsou hodnoceny pozitivně.
- Spolupráce s nevládními organizacemi není příliš rozšířená.
- Největší bariérou ve využití programu je podle radních nedostatek bytů, které mohou cizincům nabízet.
- Třetina dotázaných má již z minulosti určité zkušenosti s integrací cizinců nebo disponuje informacemi získanými od jiných představitelů státní správy a samosprávy.
- Polovina představitelů měst a obcí, se kterými byl proveden rozhovor, ale své zkušenosti a informace dále nepředává.
- Dokonce 4/5 starostů odpovědělo, že nemá informace o tom, jaké byty se cizincům poskytují jinde a zda lze tyto podmínky srovnat s jejich obcí.
- Podle slov drtivé většiny dotázaných místní obyvatelé nereagují vysloveně záporně na plány radních poskytnout integrační byt uprchlíkům.
- Většina dotázaných si myslí, že v jejich obci (městě) se názory na soužití s cizinci v průběhu doby nezměnily, a pokud ano, pak spíše k lepšímu.
- O státní příslušnosti, národnostním a etnickém původu či náboženském vyznání uchazečů o integrační byt věděli všichni radní v předstihu.

- Třináct dotázaných uvedlo, že si státní příslušnost a národnost cizinců, které hodlají ubytovat, mohli vybrat sami.
- Kdyby starostové měli možnost zcela svobodné volby státní, etnické či náboženské příslušnosti lidí, kterým nabídnou bydlení, polovina by takové možnosti využila.
- Více než dosažené vzdělání uprchlíků je pro představitele obcí a měst rozhodující jejich kvalifikace a profese.
- Výběr integračních bytů vyplývá z reálných možností měst a obcí.
- Mnoho nabídek je realizováno na základě potřeby rekonstruovat či dostavět byt či objekt, tedy plně využít finanční dotaci.
- Většina integračních bytů prošla před předáním celkovou rekonstrukcí, v některých případech byla finanční dotace použita na dostavbu.
- Obce a města využila nejvyšší možné dotační částky.
- Většina integračních bytů patří v těch obcích a městech k bytům I. kategorie.
- Obecní úřady, ale i občané, pomáhali v mnoha případech cizincům zajistit podstatné věci pro běžný provoz domácnosti, např. nábytek, koberce apod.
- Podle radních je v jejich obci poskytováno bydlení adekvátní situaci rodiny cizinců
- Nájemní smlouva je uzavírána na dobu určitou, podle směrnice na 10 let a 1 den.
- Nájemní smlouvy budou v mnoha případech pravděpodobně prodlouženy, v současné době je podle slov dotázaných předčasné tuto otázku analyzovat.
- Značná nejednotnost odpovědí je patrná v otázkách výměny bytů.
- Naprostá většina dotázaných míní, že nájemné, poplatky a služby jsou úměrné příjmům azylantů.
- Přibližně třetina radních konstatuje, že se v současné době v jejich obci či městě nenalézají vhodné obecní prostory pro integrační byty.
- O dalším využití programu a poskytnutí integračních bytů uvažuje většina tázaných.
- Přibližně polovina úřadů práci cizincům neprostředkovala a naopak druhá polovina nabízela práci dokonce v místě bydliště.
- Pozitivní hodnocení programu jednoznačně převažuje nad negativní kritikou.

Hlubkové rozhovory s cizinci

- Průměrný počet osob na jeden integrační byt činil v tomto výběrovém souboru 3,7.
- Zhruba třetina uprchlických rodin se v ČR rozrostla, většinou o jedno dítě. Věkový průměr respondentů byl 38,3 let (nejmladšímu bylo 19 let, naopak nejstaršímu 58 let). Přibližně polovina dotázaných má děti na základní nebo střední škole.
- Většina emigrantů nezanechala část své nukleární rodiny v zahraničí, mají tam však své další příbuzné.
- Ve většině případů dotázaní neměli před svým příchodem do ČR žádné nebo jen hrubé informace o naší republice. Až na dvě výjimky nikdo z respondentů v době svého příchodu do České republiky neovládal český jazyk.
- Polovina dotázaných nevyvíjela vlastní aktivitu při hledání bytu.
- Téměř všichni respondenti – nájemníci integračních bytů – mají stanovenou dobu pronájmu bytu v souladu s předpisem na 10 let a 1 den.
- Naprostá většina uprchlíků prošla po svém příjezdu do ČR táborovými středisky.
- Pouze čtvrtina dotázaných uvedlo, že jejich byt nepotřeboval před nastěhováním rekonstrukci. Třetina integračních bytů vykazuje podle tázaných závažné nedostatky.
- Téměř třetina respondentů sdělila, že bylo možné si vybrat umístění integračního bytu. Výběr místa integračního bytu byl většinou ovlivněn zaměstnáním. Integrační byt si vybírali zejména ti respondenti, kteří měli dostatek informací o integračním programu, znali postup, jakým způsobem je možné integrační byt získat. Byli to zejména ti, kteří znali dobře české prostředí, kteří se v ČR pohybují již delší dobu.
- Většina vybraných integračních bytů se nachází ve velkých nájemních domech panelového a cihlového typu.
- Vybavování domácností po nastěhování závisí na finančních prostředcích každé rodiny. V některých případech je poskytována půjčka od obce.
- Výše nájemného v integračních bytech je regulována a nájemníci si toho jsou vědomi.
- Pro polovinu respondentů jsou náklady na bydlení neúnosné. Musí se omezovat, občas neplatí za služby spojené s bydlením.

- Zatímco téměř polovina azylantů uvádí, že vzhledem k situaci jejich rodiny je nájemné a poplatky neúměrné jejich příjmům, nemyslí si to ani jeden ze starostů. Ti však většinou nemají přehled o výši příjmů konkrétní rodiny.
- Dvě třetiny dotázaných je s bydlením spokojena. Nespokojeni jsou respondenti zejména s velikostí bytu. Zajímavé je srovnání s názory radních. Drtivá většina starostů je přesvědčena, že poskytují bydlení adekvátní situaci rodiny cizinců.
- Dvě třetiny cizinců žijících v integračních bytech vědí o cizincích v jejich okolí.
- Všichni dotázaní znají své české sousedy a vycházejí s nimi dobře. Téměř polovina respondentů se nesetkala s vážnějšími problémy a xenofobním jednáním.
- Nejvíce nepříjemných zkušeností a problémů mají v jednání s úřady, nikoli však s úřady v místě bydliště (obecní a městské úřady). Respondenti si stěžují obecně na přístup úředníků k jejich osobám, zvláště v případě cizinecké policie.
- Více než polovina respondentů je v kontaktu s nevládními organizacemi
- Třetina cizinců ve výběrové skupině je bez stálého zaměstnání. Pětina respondentů samostatně podniká.
- Oblast uspokojování náboženských a kulturních potřeb není problematická.
- Polovina respondentů by se chtělo přestěhovat do jiného místa v ČR. Druhá polovina je naopak spokojeno s místem, kde bydlí. Většinou jsou to respondenti žijící ve městech. Důvodem ke stěhování není kvalita současného bydlení, spíše možnost získat zaměstnání. Několik nezaměstnaných z dotázaných uvádí, že příčinou není jejich nechť k práci, ale nedostatek pracovních míst v okolí bydliště. Pro starosty není při výběru rodiny rozhodující její velikost, národnost, náboženské vyznání, ale profese a specializace lidí. Této skutečnosti je třeba při přidělování bytů využít, neboť by mohla napomoci řešit jak situaci rodiny, tak potřeby a zájmy obce (města).
- Pokud se azylanti chtějí stěhovat, žili by nejraději v Praze.
- Azylanti nemají přehled o možnostech výměny bytu. Pro mnohé byla otázka překvapením. Pouze pětina dotázaných je o této možnosti informována. Zdá se však, že nijak detailně. Informace tohoto typu by řada dotázaných uvítala, zvláště pak ty rodiny, které se rozrostly a velikost bytu již proto nedostačuje, nebo ti dotázaní, kteří mají problémy s nalezením práce v místě současného bydliště.

9 VÝZKUMNÁ SONDA NÁZORŮ IMIGRANTŮ NA JEJICH POSTUPNOU INTEGRACI VE ZLÍNSKÉM REGIONU

9.1 Úvodní informace

Terénní sběr dat jsem realizoval metodou **výzkumné sondy názorů imigrantů na různé otázky spojené s jejich postupnou integrací do české společnosti**. Výzkumnou sondu jsem uskutečnil metodou standardizovaných osobních rozhovorů formou face-to-face s pomocí dotazníku (Příloha VII) v prostorách úřadovny Cizinecké policie ČR ve Zlíně, do níž si přicházeli imigranti vyřizovat různé úřední úkony. Terénní sběr dat proběhl v průběhu měsíce prosince 2004 a byly získány odpovědi 70 respondentů, cizích státních příslušníků.

9.2 Souhrn hlavních výsledků

- ve výzkumné sondě své názory poskytlo 70 cizinců (42 mužů a 28 žen)
- 95% z nich bylo ve věku 19-59 let, v ekonomicky aktivním období života
- 37% pocházelo ze Slovenské republiky, 17% z Ukrajiny a 14% z Ruska, zbývajících 32% bylo občany dalších 9 zemí
- do 1 roku pobytu je v ČR 30% dotázaných a 13% pak déle než 10 let
- 81% respondentů je se svým pobytem v České republice zcela a docela spokojeno, 13% je spíše nespokojeno a 6% nespokojeno
- po získání víza k pobytu v ČR mělo 25% největší problémy s materiálním zajištěním, 23% s úřady a byrokracií, 17% s ubytováním
- za nejvýznamnější zdroje pomoci v počátku pobytu v ČR respondenti označili přátele, příbuzné, rodinu - 40%, na vlastní osobní schopnosti a možnosti se spoléhalo 32%, cizí lidé v jejich okolí pomohli ve 14%
- za nejvýznamnější žádoucí změny, které by přispěly k tomu, aby se cizinec cítil v ČR lépe, respondenti tipovali chování lidí - 30%, pomoc úřadů - 30%, materiální podmínky - 26%
- 81% dotázaných má přátele mezi občany ČR a 84% má přátele mezi krajany žijícími v ČR

- pro 93% respondentů mají přátelé z řad občanů ČR velký význam, pro 78% pak i přátelé z řad krajanů žijících v ČR
- jen 49% dotázaných hodnotí svoji znalost českého jazyka jako velmi dobrou, 16% jako docela dobrou, za průměrnou ji považuje 24%, za spíše špatnou a špatnou 11%
- **kurs českého jazyka přitom z řad oslovených cizinců absolvovalo jen 12%**
- za hlavní důvody neabsolvování kursu označili respondenti dostačující úroveň jazykových znalostí, které získali v komunikaci s občany ČR - 38%, **kurs nechťelo absolvovat nebo jej nepotřebovalo 31%, 14% nevědělo, že něco takového existuje či mu to nebylo nabídnuto, 14% nemá možnosti si takový kurs zaplatit**
- 25% respondentů poskytli občané ČR pomoc při ubytování, 39% poskytl zaměstnavatel finanční pomoc, jiné formy pomoci se jim dostalo v největší míře od úřadů - 29% a od nestátních organizací - 11%
- v počátku pobytu za nejužitečnější pomoc považovali ubytování - 37%, finanční a materiální pomoc - 25%, v současné době pak finanční a materiální pomoc - 42%, informace a právní poradenství - 29%
- v současnosti respondenti pravidelně navštěvují Úřad práce 27%, Správu sociálního zabezpečení 25%, Městský úřad 20%
- **za nejvýznamnější problémy při jednání na úřadech považují nedostatek informací nebo špatně přístupné informace - 31%, dále neochotu úředníků - 22% a neznalosti problematiky života cizinců v zemi - 17%**
- **jen 20% dotázaných konstatovalo, že má dobrý přehled v systému relevantních úřadů, sociálních dávek a zdravotní péče, 33% jej označilo jako dostatečný, 41% za jen částečný**
- **za nejméně jasné oblasti s největší mírou potíží označili ve 33% odpovědi legalizaci pobytu, 18% získání pracovního povolení, 15% získání sociálních dávek, 13% prožívání volného času**
- 34% dotázaných cizinců pomohli při získání práce krajané zaměstnaní v ČR, v 19% zprostředkovatelé, 12% zaměstnavatel vlastním nábořem
- 44% ve své zemi vykonávalo dělnické profese a 21% studovalo, dnes je mezi nimi 65% dělníků, ale jen 3% studujících
- pouze ve 39% odpovědi zjišťujeme, že současná profese odpovídá původní kvalifikaci, ve 13% přibližně ano, ale ve 48% ne

- v současnosti žije 24% v podnájmu, 20% v běžném nájemním bytě, domku, 18% ve firemní zaměstnavatelské ubytovně
- s daným typem ubytování je spokojeno 78% dotázaných, 22% nespokojeno
- 48% dotázaných je spokojeno se svou mzdou, 52% nikoliv
- největší podíl výdajů je věnován na bydlení - 45%, na jídlo pak připadá 31%
- 60% cizinců hodlá občanství požádat o české státní
- **cizinci by pro zlepšení své situace nejvíce přivítali více informací, ochotu a vstřícnost úředníků**

9.3 Závěr

Výzkumná sonda prokazuje, že imigranti žádající Cizineckou polici ČR o určité služby, jež jim náleží z titulu jejich postavení v cizí zemi, formulují v zásadě čtyři základní problémové situace, jimž bude účelné věnovat větší pozornost, než doposud.

Respondenti poměrně často opakují připomínku, jejíž splnění nevyžaduje příliš mnoho reálných finančních či materiálních investic. Jedná se o **investice do umění interpersonální komunikace**, tedy konkrétně do projevů ochoty pomoci, do asertivního přístupu ke klientům. Je evidentní, že respondenti by přivítali vlídnější atmosféru při projednávání problémů na úřadech, atmosféru vstřícnosti a ochoty řešit problémy.

Respondenti konstatují, že **nemají dostatek informací potřebných k řešení svých problémů a starostí**. Bylo by zřejmě účelné domyslet stávající systém informací a způsobů jejich poskytování tak, aby zájemce tyto informace bez velké a složité cesty hledání měl k dispozici.

Z některých vyjádření vyplývá, že ne vždy úředníci znají **specifiku problematiky klientů**, jež vyplývá ze statutu pobytu cizince na území ČR.

Celá **třetina respondentů hodnotí svoji znalost českého jazyka jako průměrnou, špatnou a velmi špatnou**. Je nesporné, že dobrá znalost jazyka podstatně snižuje hranici nedorozumění, ostychu, výčitek a kritiky. Bylo by tedy užitečné promyslet způsob kvalitní a kvalifikované výuky základů českého jazyka. Lze předpokládat, že lepší znalost jazyka může vést k vyšší míře spokojenosti respondentů s poskytovanými službami a ke snížení zbytečného nedorozumění či neochoty.

10 SHRUTÍ POZNATKŮ Z ANALYTICKÉ ČÁSTI

V analytické části jsem se zaměřil na analýzu jednotlivých oblastí integrace cizinců v České republice a speciálně jsem se věnoval této problematice v regionu Zlín. Jsem pevně přesvědčen, že tento rozbor mi následně umožní kvalitnější zpracování projektu integrace cizinců ve zlínském regionu.

Nejprve jsem sestavil stručný profil zlínského regionu, za účelem prezentace oblasti, ve které bude projekt prováděn a také jako prostředek pro zhodnocení atraktivity regionu pro cizince. Přestože projekt je sestaven a proveden pro oblast zlínského regionu, profil jsem provedl pro celý Zlínský kraj. Důvodem je přesnější orientace v lokaci projektu a lepší pochopení širších souvislostí regionu.

Dále jsem se zabýval zaměstnáváním a současným stavem cizinců v České republice a hlavně na Zlínsku. Původně měla být oblast zaměstnávání zaměřena pouze na celou ČR, ale díky regionálnímu zaměření mé práce jsem původní záměr rozšířil. Tuto analýzu jsem pro lepší ilustraci doplnil o své poznatky z praxe ve firmě ZLÍN MAX, a.s., která je zaměstnavatelem cizích státních příslušníků.

Následně jsem věnoval svou pozornost bydlení cizinců v procesu integrace do společnosti, jelikož v integračních politikách orientovaných do sociální oblasti má klíčovou roli právě bydlení.

V závěru analytické části diplomové práce jsem jako zpětnou vazbu pro zhodnocení celkové integrace cizinců do společnosti provedl výzkumnou sondu názorů imigrantů na jejich postupnou integraci na Zlínsku.

Shrnutí základních údajů z analýzy

Pro účely zaměstnávání cizinců má zlínský region pozici dynamické oblasti s rozvinutým, strojírenským, gumárenským, plastikářským, kovodělným, kožedělným, elektrotechnickým a chemickým průmyslem a stavebnictvím. Počet cizinců na Zlínsku k 31. 12. 2004 byl 2 383, z čehož platné povolení k zaměstnání tehdy mělo 304 cizinců. Zaměstnavatel, který požaduje kvalifikaci na regionálním trhu práce nedostatkovou, získává často na volné pracovní místo zaměstnance ze zahraničí. V oblasti bydlení nemají cizinci větší problémy a důvodem ke stěhování není kvalita bydlení, ale možnost získat zaměstnání. Cizinci by pro zlepšení situace uvítali více informací a vstřícnost úředníků.

III. PROJEKTOVÁ ČÁST

11 PROJEKT INTEGRACE CIZINCŮ VE ZLÍNSKÉM REGIONU

V projektové části mé diplomové práce vytvořím brožuru pro integraci cizinců ve zlínském regionu, která poskytne tolik chybějící ucelený návod, jak postupovat ve všech náležitostech spojených s integrací dlouhodobě a legálně usazených cizinců a jejich rodinných příslušníků na Zlínsku. Název brožury je „Rádce pro život cizince v České republice (zlínský region)“.

Části projektu integrace cizinců ve zlínském regionu:

- Pobyt cizinců na území České republiky.
- Řízení a udílení azylu v České republice.
- Zdravotní péče a pojištění poskytované cizincům.
- Sociální služby poskytované cizincům.
- Pojistné na sociální zabezpečení pro cizince.
- Postup při realizaci zaměstnávání cizinců.
- Živnostenské podnikání zahraničních osob.
- Bydlení cizích státních příslušníků.
- Vzdělávání cizinců.
- Nestátní neziskové organizace.
- Kultura a informační centra ve zlínském regionu.

Následně se zaměřím na popis realizace projektu, kde musím zvážit jednotlivé náležitosti, týkající se samotného zavedení výsledku projektu do praxe. Jedná se o tzv. „vdechnutí života projektu“.

Na závěr projektové části provedu nákladovou a rizikovou analýzu projektu integrace cizinců ve zlínském regionu, která bude sloužit jako kontrolní mechanismus realizace projektu. To znamená, že na základě výsledků nákladové a rizikové analýzy můžeme fundovaně rozhodnout o proveditelnosti projektu a o podmínkách za kterých bude realizován.

11.1 Pobyť cizinců na území České republiky

Státními orgány České republiky, které vykonávají působnost ve vztahu k pobytu cizinců v ČR jsou především Cizinecká a pohraniční policie, Ministerstvo vnitra ČR a Ministerstvo zahraničních věcí ČR včetně jednotlivých zastupitelských a konzulárních úřadů v zahraničí.

Podmínky pro pobyt cizinců na území České republiky, vstup na území a vycestování z něho jsou upraveny v zákoně č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území ČR.

Za cizince se podle tohoto zákona považuje každá osoba, která není státním občanem České republiky (včetně občanů EU a EHP). Cizinecký zákon se nevztahuje na cizince, kteří požádali v ČR o azyl a na osoby, kterým byl azyl udělen (pro obě tyto skupiny osob platí právní režim vyplývající ze zákona č. 325/1999 Sb. o azylu), na cizince pobývajících na území na základě zvláštního zákona upravujícího přechodný pobyt cizích ozbrojených sil nebo na cizince, kterému bylo uděleno či požádal o udělení oprávnění k pobytu za účelem dočasné ochrany.

Druhy pobytu cizinců na území České republiky

Podle zákona o pobytu cizinců na území České republiky je cizinec oprávněn pobývat na území ČR přechodně nebo trvale.

Přechodně může cizinec na území ČR pobývat na základě víza. Bez víza může cizinec na území setrvat, jen stanoví-li tak vláda nebo mezinárodní smlouva o zrušení vízové povinnosti nebo z dalších zákonem stanovených důvodů. Zákon rozlišuje různé druhy víz: průjezdní, letištní, k pobytu do 90 dnů a k pobytu nad 90 dnů. Zvláštní formou přechodného pobytu je vízum za účelem strpění pobytu a vízum za účelem dočasné ochrany. Vízum za účelem strpění pobytu uděluje Policie České republiky cizinci pokud mu ve vycestování brání překážka na jeho vůli nezávislá, nebo jehož vycestování není možné z důvodu stanovených zákonem. Vízum za účelem dočasné ochrany se uděluje cizinci prchajícímu před ozbrojeným konfliktem, občanskou válkou nebo stálým násilím za dalších zákonem stanovených podmínek.

Cizinec může na území ČR pobývat trvale na základě povolení k pobytu, které uděluje policie ČR za účelem společného soužití se státním občanem ČR v zákonem stanovených

případech, z důvodů hodných zvláštního zřetele, z humanitárních důvodů, nebo pokud je tento pobyt v zahraničně politickém zájmu ČR. Dále může cizinec získat povolení k pobytu i v zákonem stanovených případech (např. sloučení rodiny) nebo po osmi letech pobytu na území ČR na vízum k pobytu nad 90 dnů nebo na vízum za účelem dočasné ochrany. Po deseti letech pobytu na území ČR na vízum k pobytu nad 90 dnů nebo na vízum za účelem dočasné ochrany může o povolení k pobytu požádat každý cizinec. Systematicky je upraveno podání první žádosti o některou formu pobytu nebo o vízum na zastupitelském úřadě v zahraničí, povolení k pobytu prodlužuje cizinci příslušný orgán Policie České republiky již na území ČR. Z pohledu integrace cizinců mají klíčový význam zejména přechodný pobyt v rámci víza nad 90 dní a trvalý pobyt.

Hlášení místa pobytu

Cizinci jsou povinni do 3 pracovních dnů ode dne vstupu na území ohlásit na policii místo pobytu. Při hlášení pobytu jsou povinni vyplnit přihlašovací tiskopis a v něm uvést jméno, příjmení, datum a místo narození, státní občanství, trvalé bydliště v zahraničí, číslo cestovního dokladu a víza, je-li v cestovním dokladu vyznačeno, počátek, místo a předpokládanou dobu a účel pobytu na území a státní poznávací značku motorového vozidla, pokud jím přicestoval. Povinnost ohlásit pobyt se nevztahuje na členy personálu zastupitelského úřadu cizího státu nebo mezinárodní vládní organizace akreditované v ČR a jejich rodinné příslušníky registrované ministerstvem zahraničních věcí. Povinnost ohlásit místo pobytu na policii se dále nevztahuje na cizince, který tuto povinnost splnil u ubytovatele. V případech změn místa pobytu s předpokládanou delší dobou trvání (180 dnů cizinci s povolením pobytu nebo se zvláštním pobytovým povolením, 30 dnů cizinci s dlouhodobým vízem, 90 dnů cizinci oprávnění pobývat bez víza) je cizinec povinen tuto změnu rovněž nahlásit místně příslušné (podle místa nového pobytu) cizinecké policii.

Občan EU a jeho rodinný příslušník je povinen hlásit policii místo pobytu na území do 30 dnů ode dne vstupu, pokud jeho předpokládaný pobyt bude delší než 30 dnů. Přihlašovací tiskopis a v něm uváděné údaje jsou totožné jako u ostatních cizinců. Cizinec nemusí hlásit pobyt policii splnil-li ohlašovací povinnost u ubytovatele.

Ubytovatelem je ve smyslu cizineckého zákona ten, kdo ubytovává cizince za úplat, nebo ten, kdo ubytovává více jak 5 cizinců (pokud nejde o blízké osoby). Ubytovatel plní

přihlašovací povinnost ve vztahu k policii místo cizince. Ubytovatel je povinen vést registraci ubytovaných cizinců a údaje v ní uvedené hlásit ve stanovené lhůtě policii.

V závislosti na formě bydlení se za doklad, kterým cizinec prokazuje zajištění bydlení, zpravidla považuje:

- ověřená kopie nájemní smlouvy,
- ověřená kopie smlouvy o podnájmu a současně písemný souhlas vlastníka bytu,
- originál potvrzení ubytovacího zařízení, ze kterého je patrné, že ubytovací zařízení poskytne ubytování cizinci, včetně uvedení doby od - do,
- čestné prohlášení s ověřeným podpisem vlastníka nemovitosti o zajištění ubytování a doklad o vlastnictví nemovitosti (výpis z katastru nemovitostí).

V případě, že se chce cizinec přihlásit na adresu k osobě, která má k bytu nájemní vztah, potřebuje souhlas tohoto nájemce bytu i souhlas vlastníka (pronajímatele) s ubytováním této osoby. Pokud se chce cizinec přihlásit na adresu příslušníka rodiny, který má nájemní smlouvu, stačí předložení této nájemní smlouvy a prokázání vztahu k nájemci bytu.

Forma dokladu však v Zákoně o pobytu cizinců č. 326/1999 Sb. není přesně stanovena a záleží na posouzení cizinecké policie, zda předložený doklad uzná jako relevantní. Cizinecká policie může požadovat v případě pochybností ještě doplnění dalších dokladů.

Důležitá je také délka doby, na kterou je doklad o ubytování platný. Pokud pobývá cizinec v ČR na základě víza k pobytu nad 90 dnů a má doklad o ubytování na dobu kratší než 1 rok, bude mu vízum vydáno pouze na dobu platnosti tohoto dokladu o ubytování.

Povinnosti cizince

Kromě povinností uvedených v cizineckém zákoně má cizinec zejména povinnosti:

- po propuštění z vazby či výkonu trestu se následující den dostavit na cizineckou policii pokud nemá platný cestovní doklad a vízum, je-li k jeho pobytu třeba,
- hlásit policii změnu příjmení, osobního stavu (sňatek, rozvod),

- prokazovat se na požádání policie platným cestovním dokladem či průkazem o povolení k pobytu a doložit, že oprávněně pobývá na území ČR,
- odevzdat policii doklad jí vystavený skončila-li doba jeho platnosti (s výjimkou cestovního průkazu totožnosti a víza, na jehož základě cizinec vycestoval),
- ohlásit policii ztrátu či odcizení dokladů vydaných policií, popř. cestovního pasu,
- v zákonem stanovených důvodech strpět úkony jako sejmutí daktyloskopických otisků, pořízení obrazových záznamů, provedení lékařského vyšetření apod.,
- doložit policii na požádání poměrnou část prostředků k pobytu na území.

Obecné informace o Cizinecké a pohraniční policii ve Zlíně

Adresa: Oddělení cizinecké policie Zlín
Pod vrškem 5360
762 48 Zlín
Tel., Fax: 577 210 874
E-mail: ocpzl@mvr.cz

Úřední hodiny: PO, ST 8:00 - 17:00

11.2 Řízení a udílení azylu v České republice

Zahájení správního řízení je vázáno na prohlášení cizince, ze kterého je zřejmý úmysl požádat o udělení azylu. Takové prohlášení lze učinit pouze na území České republiky písemně nebo ústně do protokolu. Prohlášení je možno učinit na hraničním přechodu, v přijímacím středisku, v záchytných zařízeních pro cizince, ve zdravotnickém zařízení v průběhu hospitalizace nebo ve vězení. Cizinec má povinnost dostavit se do 24 hodin od prohlášení do přijímacího střediska, kde podá žádost o azyl. V přijímacím středisku provede policie s cizincem identifikační úkony. Dále má cizinec povinnost odevzdat svůj cestovní doklad, strpět sejmutí otisků prstů a pořízení obrazového záznamu. V přijímacím středisku proběhne též zdravotní prohlídka cizince.

V žádosti o azyl, jejíž přesné znění je obsaženo v příloze zákona o azylu, ministerstvo vedle faktografických údajů o cizinci a jeho rodině zjišťuje důvody, které jej vedly k odchodu ze země. Celé řízení je vedeno v mateřském jazyce žadatele nebo s jeho souhlasem v jazyce, ve kterém je schopen se dorozumět. Náklady na tlumočníka hradí stát. Zhruba po 14 dnech po provedení všech nezbytných úkonů je žadatel o azyl přemístěn do pobytového střediska, kde vyčkává rozhodnutí v prvním stupni. V průběhu této doby je s žadatelem proveden pohovor, který má blíže specifikovat důvody, jež byly uvedeny v žádosti o azyl. Pohovor patří mezi nejdůležitější úkony azylové procedury, neboť dává žadateli o azyl dostatečný prostor popsat své problémy a situaci v zemi původu. Ministerstvo vydá do devadesáti dnů ode dne zahájení řízení rozhodnutí ve věci. Nelze-li vzhledem k povaze věci rozhodnout v této lhůtě, může ji ministerstvo přiměřeně prodloužit. O prodloužení lhůty účastníka řízení bez zbytečného odkladu písemně vyrozumí.

Rozhodnutí nabývá právní moci dnem doručení žadateli. Cizinecká policie tento den vystaví cizinci výjezdní vízum. Proti pravomocnému rozhodnutí ministerstva vnitra lze podat žalobu ke krajskému soudu místně příslušnému podle místa hlášeného pobytu cizince v době podání žaloby. Žalobu lze podat ve lhůtě 15 či 7 dní (v případech vyjmenovaných v zákoně o azylu) a má odkladný účinek. Po dobu řízení o žalobě proti rozhodnutí ministerstva vnitra je cizinec v postavení žadatele o azyl, v době mezi nabytím právní moci správního rozhodnutí a podáním žaloby je v režimu zákona o pobytu cizinců.

V případě zamítnutí žádosti má cizinec právo podat kasační stížnost k Nejvyššímu správnímu soudu v Brně. Souběžně musí požádat o odkladný účinek této kasační stížnosti, aby mohl dále pobývat na území. Na žádost takového cizince mu odbor cizinecké a pohraniční policie udělí vízum za účelem strpení. Nemůže-li si tento cizinec zajistit ubytování, zajistí mu jej ministerstvo. Ostatní náklady spojené s pobytem na území nese cizinec.

Cizinec, který byl zadržen a následně umístěn v zachytném zařízení pro cizince (ZZC) má právo učinit prohlášení o azylu (projevit úmysl požádat o azyl) nejpozději do 7 dnů ode dne, kdy byl o této možnosti policií informován. V případě, že tento úmysl projeví, je s ním řízení o udělení azylu vedeno přímo v ZZC. Řízení o udělení azylu tedy není důvodem k propuštění z tohoto zařízení.

Cizinec nemůže podat opakovanou žádost o udělení azylu v době kratší než dva roky od pravomocného ukončení předchozího řízení. V případě, že cizinec projeví úmysl podat opakovanou žádost v době kratší než dva roky, je i tento úmysl přezkoumán, avšak pouze v případě hodném zvláštního zřetele může ministerstvo tuto lhůtu prominout.

Řízení o udělení azylu nemusí být ukončeno pouze rozhodnutím ve věci, ale také zastavením řízení. Ministerstvo vnitra řízení zastaví, pokud například žadatel o udělení azylu vzal žádost o udělení azylu zpět, dále jestliže se žadatel o udělení azylu bez vážného důvodu opakovaně nedostavuje k pohovoru nebo neposkytuje informace nezbytné pro spolehlivé zjištění skutečného stavu věci a na základě dosud zjištěných skutečností nelze rozhodnout nebo když žadatel o udělení azylu v průběhu řízení neoprávněně vstoupil na území jiného státu nebo se o neoprávněný vstup na území jiného státu pokusil.

Pobyt cizince v azylových zařízeních

V přijímacím středisku je cizinec povinen po zákonem stanovenou dobu pobývat (za účelem provedení identifikačních úkonů, lékařského vyšetření apod.). Přijímací střediska se nacházejí v obci Vyšší Lhoty, v okrese Frýdek - Místek, na letišti Praha - Ruzyně a v záchytných zařízeních pro cizince (Balková, Frýdek-Místek, Velké Přílepy, Poštorná a Bělá).

Následně je žadatel přemístěn do tzv. pobytového střediska. Pobytové středisko slouží k ubytování žadatele o udělení azylu do doby nabytí právní moci rozhodnutí o udělení azylu. Pobytová střediska se nacházejí v obcích Zastávka u Brna; Červený Újezd, okres Teplice; Bělá pod Bezdězem, okres Mladá Boleslav; Havířov; Seč, okres Chrudim; Bruntál; Zbýšov, okres Brno – venkov; Stráž pod Ralskem, okres Česká Lípa a Kostelec nad Orlicí.

Integrační azylové středisko slouží k přechodnému ubytování cizinců, kterým byl udělen azyl. Integrační pobytová střediska se nacházejí v Jaroměři, Zastávce u Brna, Krásné Lípě, Náchodě a Ústí nad Labem-Předlicích.

11.3 Zdravotní péče a pojištění poskytované cizincům

Veřejné zdravotní pojištění cizinců

A) Osoby s trvalým pobytem v ČR

Ze zákona je v České republice povinně zdravotně pojištěna každá osoba, která má na území ČR trvalý pobyt, tzn. i cizinec, který má na území ČR povolen trvalý pobyt. Zdravotní pojištění vzniká těmto osobám získáním trvalého pobytu na území ČR a zaniká úmrtím pojištěnce, jeho prohlášením za mrtvého či ukončením trvalého pobytu v ČR.

B) Osoby bez povolení k trvalému pobytu v ČR

Cizinec bez trvalého pobytu na území ČR se účastní veřejného zdravotního pojištění pouze jako zaměstnanec zaměstnavatele, který má sídlo na území ČR. Cizinec bez trvalého pobytu se tedy nemůže účastnit veřejného zdravotního pojištění, aniž by byl účastníkem nemocenského pojištění jako zaměstnanec.

Cizinec bez trvalého pobytu má v měsících kdy se neúčastní veřejného zdravotního pojištění z titulu zaměstnání možnost uzavřít se zdravotní pojišťovnou tzv. smluvní zdravotní pojištění.

Zdravotní péče pro cizince

Cizinec, který má území ČR trvalý pobyt, nebo je zaměstnán u zaměstnavatele se sídlem v ČR, je zákonným pojištěncem a má zajištěna stejná práva a povinnosti spojené s poskytováním a úhradou zdravotní péče jako občan ČR. Osoby s uděleným azylem jsou považovány za osoby s trvalým pobytem a jsou zákonnými pojištěnci ve smyslu příslušného zákona. Cizincům s vízem k pobytu nad 90 dnů na území ČR je poskytována nutná a neodkladná zdravotní péče v rozsahu zakotveném v platných mezistátních dohodách o poskytování bezplatné zdravotní péče uzavřených před rokem 1989. Zdravotní péče poskytnutá cizincům v rámci těchto dohod je hrazena ministerstvem zdravotnictví. Úhrada poskytnuté zdravotní péče podle nově připravovaných smluv o sociálním zabezpečení (např. se Slovenskem, Rakouskem, Chorvatskem, Polskem, SRN) bude prováděna pojištěncům z veřejného zdravotního pojištění.

Účastníkům řízení o udělení azylu jsou náklady na zdravotní péči hrazeny ministerstvem vnitra.

Každý, kdo není pojištěn na základě veřejného zdravotního pojištění, nebo se na něj nevztahují příslušná ustanovení mezinárodních smluvních dokumentů, je povinen uhradit zdravotní péči hotově v tzv. smluvních cenách. Je věcí cizince, zda a jakou formou se pojistí pro poskytnutí zdravotní péče v zahraničí.

Pokud cizinec nevyužije možnosti komerčního zdravotního pojištění, musí zdravotnickému zařízení uhradit poskytnutou zdravotní péči hotově.

Zdravotní pojištění poskytované cizincům - nejčastější dotazy v praxi

Přijel jsem do ČR a nejsem zdravotně pojištěn. Jak mám postupovat, kam se mám obrátit, jaké jsou mé možnosti?

Cizinec má povinnost pobývat v ČR řádně zdravotně pojištěn. Přijede-li nepojištěn a zjistí-li to některý příslušný orgán již při přechodu hranic, nemusí mu vůbec povolit vstup. V případě pobytu na území ČR bez pojištění porušuje české právní předpisy a hrozí mu postih za přestupek.

Pokud přijíždí cizinec do ČR za účelem zaměstnání, měl by být držitelem víza za účelem zaměstnání, vydaného na základě řádného povolení k zaměstnání, které vydává místně příslušný úřad práce. Pojistné za něj bude odvádět jeho zaměstnavatel se sídlem v ČR a pojistný vztah vznikne současně se vznikem pracovního poměru.

Pokud přijíždí cizinec do ČR s vízem k pobytu nad 90 dnů a za jiným účelem, než je zaměstnání, uzavře si smluvní zdravotní pojištění. Toto pojištění provádí v ČR pouze Všeobecná zdravotní pojišťovna České republiky (VZP ČR). Lze se obrátit na některou z jejich poboček, nebo na asistenční službu VZP ČR, telefonní číslo: **+420 221 752 121, +420 602 268 902**, e-mail: **asistence@vzp.cz**.

VZP ČR nabízí dva typy smluvního zdravotního pojištění lišící se podle rozsahu poskytované zdravotní péče. Může to být "Krátkodobé smluvní zdravotní pojištění" s rozsahem pojistné ochrany omezené pouze na nutnou a neodkladnou zdravotní péči nebo "Dlouhodobé smluvní zdravotní pojištění osob" s pojistnou ochranou blízkící se svým rozsahem veřejnému zdravotnímu pojištění. Obě dvě pojištění je možno sjednat až na dobu jednoho roku.

Jak je to se zdravotním pojištěním v ČR, když jedu dočasně do své země? Vráti mi peníze zpět?

Dočasný odjezd do domovské země není důvodem k vrácení pojistného. Je proto nutné si ještě před sjednáním pojistné smlouvy řádně rozmyslet dobu trvání pojištění.

Účastníci smluvního zdravotního pojištění (pojistník i pojišťovna) jsou povinni dodržovat smluvní podmínky, a to po celou dobu platnosti pojistné smlouvy s pojišťovnou. Pojišťovna hradí sjednaný rozsah zdravotní péče až do limitu pojistného plnění, který je např. u Dlouhodobého smluvního pojištění jeden milion Kč.

Je-li cizinec účastníkem veřejného zdravotního pojištění a dlouhodobě (6 měsíců) pobývá mimo území ČR a je v cizině zdravotně pojištěn nebo je mu zajištěno poskytování zdravotní péče bez přímé úhrady na základě mezinárodních smluv, má možnost tuto skutečnost své pojišťovně nahlásit a neplatit za tuto dobu pojistné.

Musím se automaticky pojistit u VZP ČR nebo mám i jiné možnosti? Jaké?

Pokud jste účastníkem veřejného zdravotního pojištění, můžete si vybrat kteroukoli z devíti zdravotních pojišťoven, které na území ČR působí.

Smluvní zdravotní pojištění mohou cizinci, kteří nejsou účastníky veřejného zdravotního pojištění, uzavřít pouze u Všeobecné zdravotní pojišťovny, která je pro tuto činnost vybavena licenci. Toto pojištění může uzavřít v kterékoli pobočce VZP. Smluvní zdravotní pojištění VZP je uznáváno Cizineckou policií jako pojištění splňující podmínky cizineckého zákona a znají ho i zdravotnická zařízení v České republice.

Jaká je situace u osob samostatně výdělečně činných?

Osoby samostatně výdělečně činné účastné veřejného zdravotního pojištění:

- ◆ odvádějí pojistné samy jako měsíční zálohy a následné roční vyúčtování,
- ◆ jsou povinny do 8 dnů od zahájení nebo ukončení samostatné výdělečné činnosti tuto skutečnost ohlásit zdravotní pojišťovně,
- ◆ jsou povinny při změně zdravotní pojišťovny předložit nové zdravotní pojišťovně doklad o výši záloh na pojistné.

Neplatí-li samostatně výdělečně činná osoba pojistné řádně a včas riskuje, že jí bude pojišťovnou vyměřeno penále, které bude spolu s pojistným na osobě vymáháno.

Za které osoby je plátcem pojistného stát?

Za některé osoby, které se účastní na veřejném zdravotním pojištění, je plátcem stát, který přesunuje ze státního rozpočtu pojišťovněm zákonem stanovené částky. Jde zejména o platby za:

✓ nezaopatřené děti (do 26 let věku)	✓ osoby převážně (zcela) bezmocné
✓ studenty (do 26 let věku)	✓ matky na mateřské dovolené
✓ důchodce	✓ vojáky základní služby
✓ uchazeče o zaměstnání	✓ osoby ve vazbě či výkonu trestu

Obecné informace o VZP ČR územním pracovišti Zlín

Adresa: VZP ČR územní pracoviště Zlín
Třída Tomáše Bati 3910, 760 01 Zlín
Tel.: 577 211 615
[Http://www.vzp.cz](http://www.vzp.cz)

Úřední hodiny: PO, ST 7:30 - 17:00
ÚT, ČT, PÁ 7:30 - 14:00

11.4 Sociální služby poskytované cizincům

Sociální služby jsou činnosti poskytující osobám nebo skupinám osob, v nepříznivé sociální situaci, podporu při začleňování do běžného života a ochranu před sociálním vyloučením. Tyto činnosti jsou realizovány v zařízeních sociálních služeb, kterými jsou nejčastěji domovy důchodců, domovy - penziony pro důchodce, ústavy pro osoby se zdravotním postižením, stacionáře, zařízení pečovatelské služby, domy na půl cesty, azylové domy a domovy pro matky s dětmi, poradny pro rodinu a mezilidské vztahy, kontaktní centra a ubytovny - noclehárny. Sociální služby se mohou osobám poskytovat v jejich domácím prostředí, tedy formou terénní služby, ambulantně v různých typech center nebo formou pobytu v zařízení sociálních služeb.

Občan EU se statutem zaměstnance, má nárok na veškeré sociální výhody jako občan ČR. Občan EU bez statusu zaměstnance (osoba samostatně výdělečně činná, osoba

hledající práci či osoba, která dosud nepracovala – absolventi) má nárok na služby sociální péče po splnění podmínky trvalého pobytu na území ČR. Občan třetí země má nárok na služby sociální péče pouze v případě, že má trvalý pobyt na území ČR nebo uznaný azyl.

Ve výjimečných případech se služby sociální péče poskytují nezletilému dítěti i když nesplňuje podmínku trvalého pobytu, a to v případě, že mu hrozí vážná újma na zdraví nebo je ohrožena jeho výchova. Pomoc může být poskytnuta formou věcné nebo peněžité dávky nebo služby sociální péče.

Služby sociální péče se poskytují bez úhrady nákladů nebo za plnou či částečnou úhradu. O povinnosti příjemce uhradit náklady za poskytnutou službu sociální péče rozhoduje příslušný státní orgán, který službu sociální péče poskytl.

Sociální péče je určena osobám, jejichž životní potřeby nejsou v dostatečném rozsahu zajištěny, a osobám, které nejsou vzhledem ke svému zdravotnímu stavu nebo věku si je schopny zajistit, anebo které bez pomoci společnosti nedokáží překonat obtížnou životní situaci nebo nepříznivé životní poměry.

Sociální péče zahrnuje hlavně péči o:

- ❖ rodinu a děti,
- ❖ osoby těžce zdravotně postižené,
- ❖ staré osoby,
- ❖ osoby, které potřebují zvláštní pomoc,
- ❖ osoby společensky nepřízpůsobené.

Poskytování sociálních služeb v současné době zabezpečuje jednak stát, dále kraje a obce a také velké množství nestátních neziskových organizací a případně též fyzické osoby. Přehled o poskytovatelích konkrétních sociálních služeb a umístění zařízení sociálních služeb ve zlínském regionu má městský úřad ve Zlíně (Jana Kohoutková tel.: 577 630 801; e-mail: janakohoutkova@muzlin.cz) nebo je na internetových stránkách Městského úřadu Zlín (www.mestozlin.cz).

V rámci sociální péče se poskytují zejména:

- peněžité a věcné dávky,
- výchovná a poradenská péče,

- pracovní rehabilitace,
- ústavní sociální péče
- péče v ostatních zařízeních sociální péče,
- pečovatelská služba,
- stravování,
- kulturní a rekreační péče,
- mimořádné výhody pro některé skupiny těžce zdravotně postižených osob.

Obecné informace o Odboru státní sociální podpory ve Zlíně

Adresa: Úřad práce ve Zlíně ODBOR STÁTNÍ SOCIÁLNÍ PODPORY
Třída Tomáše Bati 3792
760 42 Zlín
Tel.: 577 690 111

Úřední hodiny: PO, ST 8:00 - 17:00
ÚT, ČT 8:00 - 13:00

11.5 Pojistné na sociální zabezpečení pro cizince

Součástí pojistného na sociální zabezpečení je nemocenské pojištění, důchodové pojištění a příspěvek na státní politiku zaměstnanosti.

Výše pojistného na sociální zabezpečení se stanoví procentní sazbou z vyměřovacího základu, což u zaměstnanců činí celkem 8% z vyměřovacího základu. Z toho se odvádí 6,5% na důchodové pojištění, 0,4% na státní politiku zaměstnanosti a 1,1% na nemocenské pojištění.

Výše záloh pojistné na sociální zabezpečení osob samostatně výdělečně činných se stanoví procentní sazbou z měsíčního vyměřovacího základu, což činí celkem 34%. Z toho se odvádí 28% na důchodové pojištění, 1,6% jako příspěvek na státní politiku zaměstnanosti a 4,4% na nemocenské pojištění.

Zálohy jsou povinny odvádět osoby samostatně výdělečně činné za jednotlivé kalendářní měsíce na účet místně příslušné Správy sociálního zabezpečení a jsou splatné od prvního dne kalendářního měsíce do osmého dne následujícího měsíce.

Obecné informace o Správě sociálního zabezpečení ve Zlíně

Adresa: Okresní správa sociálního zabezpečení
Třída Tomáše Bati 3792
760 42 Zlín
Tel.: 577 041 102

Úřední hodiny: PO, ST 8:00 - 17:00
ÚT, ČT 8:00 - 14:00
PÁ 8:00 - 13:00

11.5.1 Nemocenské pojištění

Nemocenské pojištění se platí pro případ, kdy dospělý člověk nemůže krátkodobě pracovat například z důvodu nemoci, ošetřování člena rodiny, těhotenství nebo péče o narozené dítě. V takových situacích mají pojištěnci nárok na dávky nemocenského pojištění. Povinnost účasti na pojištění platí bez ohledu na to, zda se jedná o občany České republiky nebo cizí státní příslušníky. Pro povinné odvádění plateb na nemocenské pojištění není rozhodující zda má, cizinec v ČR pobyt přechodný či trvalý.

Účastníky nemocenského pojištění jsou osoby, které vykonávají práci na základě vztahu uzavřeného podle českých právních předpisů, např. podle zákoníku práce nebo podle obchodního zákoníku a také osoby, které vykonávají práci pro zaměstnavatele, který má sídlo ve státě, s nímž ČR uzavřela mezinárodní smlouvu o sociálním zabezpečení. Pojištění vzniká dnem vstupu a zaniká dnem skončení zaměstnání.

Platby za zaměstnance musí vypočítat a odvádět jeho zaměstnavatel. Zaměstnavatel platí dvě třetiny a jednu třetinu odvodů na nemocenské pojištění sráží z hrubé mzdy zaměstnance. Organizace a malá organizace (tzn. právnická nebo fyzická osoba, která zaměstnává zaměstnance) je povinna odvádět pojistné na účet České správy sociálního zabezpečení, které je povinen platit zaměstnanec ze svého příjmu. Pojistné odvedené za zaměstnance srazí organizace nebo malá organizace z jeho příjmů, které mu zúčtovala.

Osvobození od odvodu pojistného na nemocenské pojištění

- ♦ cizinci, kteří nemají trvalý pobyt na území ČR a zároveň zde pracují pro zaměstnavatele požívající diplomatických výsad a imunit,

- ♦ cizinci, kteří mohou být nebo jsou účastni nemocenského pojištění v jiném státě,
- ♦ zaměstnanci, kteří v ČR pracují pro zaměstnavatele, který nemá sídlo v ČR,
- ♦ zaměstnanci, kteří vykonávají pouze příležitostné zaměstnání (netrvá déle než 7 kalendářních dnů po sobě jdoucích).

Systém dávek nemocenského pojištění

Dávky poskytované z nemocenského pojištění zaměstnanců:

- ❖ nemocenské,
- ❖ podpora při ošetřování člena rodiny,
- ❖ vyrovnávací příspěvek v těhotenství a mateřství,
- ❖ peněžitá pomoc v mateřství.

Dávky poskytované z nemocenského pojištění osob samostatně výdělečně činných:

- ❖ nemocenské,
- ❖ peněžitá pomoc v mateřství.

11.5.2 Důchodové pojištění

Účastníky českého důchodového pojištění jsou cizí státní příslušníci s trvalým nebo přechodným pobytem na území ČR (včetně uznaných azylantů), kteří jsou na území ČR v pracovním nebo obdobném poměru k zaměstnavateli se sídlem v ČR (včetně studentů denního studia VOŠ nebo VŠ s trvalým pobytem na území ČR), pracovníci v pracovním vztahu uzavřeném podle cizích právních předpisů a cizí státní příslušníci samostatně výdělečně činní na území ČR. Některé podmínky účasti na důchodovém pojištění (včetně výplat dávek z důchodového pojištění) mohou být navíc upraveny mezinárodními bilaterálními smlouvami o sociálním zabezpečení.

Zaměstnavatel je povinný odvádět i pojistné, které je povinen platit zaměstnanec. Pojistné odvedené za zaměstnance zaměstnavatel sráží z jeho hrubé mzdy.

Kdo vykonává několik pracovních činností zakládajících důchodové pojištění, je pojištěn z každé z nich. Osoba samostatně výdělečně činná se účastní důchodového pojištění jen jednou, i když vykonává několik činností.

Okruh osob pojištěných důchodovým pojištěním

- zaměstnanci v pracovním poměru,
- členové družstva, jestliže mimo pracovněprávní vztah vykonávají pro družstvo práci, za kterou jsou jím odměňováni,
- společníci a jednatelé společnosti s ručením omezeným a komandisté komanditní společnosti, jestliže mimo pracovněprávní vztah vykonávají pro ni práci, za kterou jsou touto společností odměňováni,
- osoby samostatně výdělečně činné,
- zaměstnanci činní na základě Dohody o pracovní činnosti,
- pracovníci v pracovněprávním vztahu uzavřeném podle cizích právních předpisů,
- osoby zařazené k pravidelnému výkonu prací ve výkonu trestu odnětí svobody nebo ve vazbě,
- osoby vedené v evidenci úřadu práce jako uchazeči o zaměstnání po dobu, po kterou jim náleží podpora v nezaměstnanosti nebo podpora při rekvalifikaci,
- poživatelé plného invalidního důchodu z českého pojištění, a to do dosažení věku potřebného pro vznik nároku na starobní důchod,
- osoby se zdravotním postižením zařazené v teoretické a praktické přípravě pro zaměstnání nebo jinou výdělečnou činnost (platí pro osoby s trvalým pobytem a pro uznané azylanty),
- osoby pobírající dávky nemocenského pojištění nahrazující ušlý příjem po skončení výdělečné činnosti, která zakládala nemocenské pojištění, z něhož jsou tyto dávky vypláceny,
- osoby pečující o dítě ve věku do 4 let (ženy na mateřské dovolené - pokud nemají trvalý pobyt, tak do 9 měsíců po narození dítěte) nebo o dítě ve věku do 18 let, je-li dlouhodobě těžce zdravotně postižené vyžadující mimořádnou péči,
- osoby pečující osobně o převážně nebo úplně bezmocnou osobu nebo částečně bezmocnou osobu starší 80 let, pokud spolu žijí v domácnosti; podmínka domácnosti se nevyžaduje, jde-li o osobu blízkou,

- osoby, které se soustavně připravují na budoucí povolání studiem na střední, na vyšší odborné škole nebo vysoké škole v ČR a to po dobu prvních šesti let tohoto studia po dosažení věku 18 let (platí pro osoby s trvalým pobytem v ČR a uznané azylanty),
- dobrovolníci pečovatelské služby,
- pěstouni, kteří vykonávají pěstounskou péči ve zvláštních zařízeních (to je podmíněno trvalým pobytem v ČR),
- a další kategorie osob (osoby ve veřejných funkcích - například prezident ČR, členové vlády apod.), které zákon vyjmenovává.

Druhy důchodů poskytovaných z důchodového pojištění:

- 1) starobní,
- 2) plný invalidní,
- 3) částečný invalidní,
- 4) vdovský a vdovecký,
- 5) sirotčí.

Výše důchodu se skládá ze základní výměry a z procentní výměry. Základní výměra se stanoví pevnou částkou a procentní výměra se stanoví procentní sazbou z výpočtového základu (procentní sazba je odvozena z výše příjmů za posledních deset let práce před důchodem), jde-li o důchody uvedené v bodech 1) až 3), nebo z procentní výměry důchodu zemřelého, jde-li o důchody uvedené v bodech 4) a 5).

11.6 Postup při realizaci zaměstnávání cizinců

Občané členských států EU, EHP a Švýcarska a jejich rodinní příslušníci nejsou z hlediska zákona o zaměstnanosti považováni za cizince. Mají stejné právní postavení jako občané ČR.

Podmínky zaměstnávání cizinců v České republice jsou stanoveny zákonem o zaměstnanosti, podle kterého cizinci nebo osoby bez státní příslušnosti (vyjma občanů Slovenské republiky) mohou být zaměstnáni na území ČR za předpokladu, že jim bylo

uděleno povolení k zaměstnání a povolení k pobytu. Povolení k zaměstnání vydává ÚP na pracovní místo, které je hlášeno zaměstnavatelem jako volné a zaměstnavatel, u kterého má být cizinec zaměstnán, obdržel povolení získávat na toto volné pracovní místo zaměstnance ze zahraničí.

Povolení k zaměstnání vydává ÚP též na nahlášená volná pracovní místa, která jsou obsazována volbou nebo jmenováním a ke kterým není třeba vydávat zaměstnavateli povolení k získávání zaměstnanců ze zahraničí. Zaměstnavatel v tomto případě písemně doloží, že se jedná o pracovní místo obsazované na základě volby nebo jmenování.

O vydání povolení k zaměstnání žádá cizinec u úřadu práce příslušného podle místa výkonu práce a ÚP o žádosti rozhoduje ve správním řízení. Formuláře žádosti jsou dostupné na internetových stránkách Ministerstva práce a sociálních věcí ČR.

K žádosti o povolení k zaměstnání je potřeba předložit:

- ✓ fotografii,
- ✓ kopii pasu – list s identifikačními údaji,
- ✓ kopii víza, pokud má žadatel vízum uděleno,
- ✓ návrh pracovní smlouvy,
- ✓ lékařské potvrzení o zdravotním stavu, které nesmí být starší jednoho měsíce,
- ✓ úředně přeložený ověřený doklad o vzdělání - kvalifikaci,
- ✓ doklad o praxi, požaduje-li praxi zaměstnavatel (pokud jsou doklady vydány v jiném než českém jazyce, musí být úředně přeloženy a ověřeny).

Cizinec je pak účastníkem tohoto správního řízení a může být v řízení zastoupen jím zplnomocněným zástupcem (zpravidla zaměstnavatelem), a to na základě a v rozsahu písemné plné moci.

Povolení k zaměstnání se vydává na dobu určitou, maximálně však na dobu jednoho roku. Samotné podání žádosti o vydání povolení podléhá správnímu poplatku, který uhradí cizinec ve výši 500,- Kč a to formou kolkové známky.

Povolení k zaměstnání je nepřenosné a je platné pouze pro zaměstnání u zaměstnavatele, který je uveden v rozhodnutí. Týká se i druhu zaměstnání a místa výkonu práce. Má-li dojít v době před ukončením platnosti povolení k zaměstnání ke změně

některých podmínek uvedených v tomto povolení, cizinec musí požádat místně příslušný ÚP o vydání nového povolení k zaměstnání.

Povolení k zaměstnání se vyžaduje pro všechny pracovněprávní vztahy ve smyslu zákoníku práce vykonávané cizincem na území ČR, tj. pracovní poměr, vedlejší pracovní poměr, dohoda o provedení práce a dohoda o pracovní činnosti, a to i tehdy, dochází-li k souběhu těchto pracovněprávních vztahů. Pokud cizinec vykonává na území ČR více zaměstnání současně, vyžaduje se povolení k zaměstnání ke každému zaměstnavateli zvlášť a musí být vydáno místně příslušným ÚP, kde je výkon práce realizován.

Na cizince, který je zaměstnáván podle platných právních předpisů ČR, se vztahují po dobu jeho zaměstnání nejen pracovněprávní předpisy, zejména zákoník práce, ale i předpisy mzdové, předpisy o všeobecném zdravotním pojištění a sociálním zabezpečení.

Povolení k zaměstnání je platné pouze pro zaměstnání u zaměstnavatele, který je uveden v rozhodnutí. Týká se i druhu zaměstnání a místa výkonu práce. Má-li dojít v době před ukončením platnosti povolení k zaměstnání ke změně některých podmínek uvedených v tomto povolení, cizinec musí požádat místně příslušný ÚP o vydání nového povolení k zaměstnání.

Opakované vydání povolení k zaměstnání a povolení k pobytu

Cizinec může požádat o prodloužení povolení k zaměstnání a to i opakovaně. O prodloužení povolení k zaměstnání je třeba zažádat na příslušném ÚP nejpozději 30 dnů před uplynutím doby platnosti stávajícího povolení. Podmínkou prodloužení povolení k zaměstnání je vykonávání stejné práci u stejného zaměstnavatele.

S prodlouženým povolením k zaměstnání na území ČR je třeba se dostavit na místně příslušnou Službu cizinecké a pohraniční policie ČR (minimálně 14 dní před vypršením platnosti stávajícího víza) a podat tam žádost o prodloužení doby platnosti víza k pobytu nad 90 dnů za účelem zaměstnání nebo podat žádost o povolení k dlouhodobému pobytu za účelem zaměstnání.

Ukončení platnosti povolení k zaměstnání a sankce při zaměstnávání bez povolení

1. Platnost povolení k zaměstnání zaniká v případě, že:
  - uplyne doba, na kterou bylo vydáno,
  - skončí zaměstnání před uplynutím doby, na kterou bylo vydáno,
  - uplyne doba, na kterou bylo vydáno povolení k pobytu,
  - zánikem povolení k pobytu z jiných důvodů.
2. Povolení k zaměstnání se cizinci odejme na základě rozhodnutí ÚP v případě, že cizinec vykonává zaměstnání v rozporu s vydaným povolením k zaměstnání.
3. Cizinci, který je zaměstnán bez povolení k zaměstnání, může být uložena pokuta až do výše 10 tisíc Kč.
4. Zaměstnavateli, který cizince zaměstná bez příslušných povolení, může být uložena pokuta až do výše 2 milionů Kč.

Cizinci pracující v ČR i bez povolení k zaměstnání

Povolení k zaměstnání se nevyžaduje u cizince, který: má povolení k trvalému pobytu na území ČR; kterému byl udělen azyl; nebo který je rodinným příslušníkem člena diplomatické mise, konzulárního úřadu nebo rodinným příslušníkem zaměstnance mezinárodní vládní organizace se sídlem na území ČR, pokud je mezinárodní smlouvou sjednanou jménem vlády ČR zaručena vzájemnost.

Povolení k zaměstnání se rovněž nevyžaduje u cizince, jehož výkon práce nepřesáhne 7 po sobě jdoucích kalendářních dnů nebo celkem 30 dnů v kalendářním roce, a jde-li zároveň o: výkonného umělce, pedagogického pracovníka, akademického pracovníka vysoké školy, vědeckého, výzkumného nebo vývojového pracovníka, který je účastníkem vědeckého setkání, žáka či studenta do 26 let věku, sportovce, osobu, která v ČR zajišťuje dodávky zboží nebo služeb nebo toto zboží dodává, osobu, která provádí montáž na základě obchodní smlouvy, případně provádí záruční a opravářské práce.

Povolení k zaměstnání se dále nevyžaduje u cizince, který je zaměstnán na území ČR podle mezinárodní smlouvy, jíž je ČR vázána a která byla vyhlášena ve Sbírce zákonů; který je členem záchranné jednotky a poskytuje pomoc na základě mezistátní dohody o vzájemné pomoci při odstraňování následků havárií a živelných pohrom a v případě

humanitární pomoci; který je zaměstnán v mezinárodní hromadné dopravě; který je akreditovaný v oblasti sdělovacích prostředků; který je vojenským nebo civilním personálem ozbrojených sil vysílajícího státu; který požívá diplomatických a konzulárních výsad a imunit podle mezinárodního práva.

Povolení k zaměstnání také nepotřebuje cizinec, který provozuje pracovní činnost na základě živnostenského oprávnění a registrace v obchodním rejstříku a cizinec, který vykonává na území ČR činnost v rámci výměnných stáží studentů a mladých absolventů vysokých škol.

Obecné informace o Úřadě práce ve Zlíně

Adresa: Čiperova 5182
760 42 Zlín
Tel. 577 577 111
Fax: 577 432 318
E-mail: Zlin@up.mpsv.cz
[Http://zl.uradprace.cz](http://zl.uradprace.cz)

Úřední hodiny: PO, ST 8:00 – 17:00
ÚT, ČT 8:00 – 13:00

Agenda zahraniční zaměstnanosti spadá dle organizačního schématu Úřadu práce ve Zlíně do Odboru trhu práce, oddělení aktivní politiky zaměstnanosti.

Vyřizuje referent APZ: Jana Horáková, kancelář 410
Tel. 577 577 410
E-mail: jana.horakova@up.mpsv.cz

11.7 Živnostenské podnikání zahraničních osob

Zahraniční osobou rozumí obchodní zákoník i živnostenský zákon (zákon č.455/1991 Sb., o živnostenském podnikání, ve znění pozdějších právních předpisů) fyzickou osobu s bydlištěm nebo právnickou osobu se sídlem mimo území České republiky. Pro posouzení toho, zdali se jedná o zahraniční fyzickou osobu není tedy rozhodná státní příslušnost této

osoby, ale její bydliště. Pro účely živnostenského zákona se bydlištěm na území ČR rozumí trvalý pobyt na jejím území. Zahraniční osoba může na území ČR provozovat živnost za stejných podmínek a ve stejném rozsahu jako česká osoba, pokud ze živnostenského zákona nebo zvláštního zákona nevyplývá něco jiného. Fyzická osoba, jíž bylo přiznáno postavení uprchlíka podle zvláštních předpisů (zákon č.325/1999 Sb., o azylu), může provozovat živnost za stejných podmínek jako občan ČR s bydlištěm na území České republiky.

Pokud ze živnostenského zákona vyplývá pro zahraniční osoby povinnost předložit doklady potvrzující určité skutečnosti, rozumí se tím, že tyto doklady je zahraniční osoba povinna předložit současně s ověřeným českým překladem, pokud ze živnostenského zákona či jiného zvláštního zákona nevyplývá něco jiného. Pravost podpisů a otisku razítka na originálech předkládaných dokladů musí být ověřena.

Zahraniční fyzická osoba, která v zahraničí nepodniká a hodlá provozovat živnost na území ČR, musí mít k tomuto účelu povolen pobyt na území ČR, nejedná-li se o občana členského státu Evropské unie nebo státu, s nímž má ČR uzavřenu smlouvu, která toto omezení nepřipouští (zatím žádná taková smlouva nebyla podepsána), nebo o občana ČR, který nemá na území ČR trvalý pobyt.

Zahraniční fyzická osoba mající svůj podnik na území cizího státu, může na území ČR zřídit pouze organizační složku svého podniku, nikoli však podnik, protože by se jednalo o další podnik jednoho a téhož subjektu a to je z pohledu teorie jednoho podniku nepřípustné.

Podmínky podnikání zahraničních osob na území České republiky

Všeobecnými podmínkami provozování živnosti zahraničními FO jsou :

- dosažení věku 18 let
- způsobilost k právním úkonům
- bezúhonnost
- předložení dokladu o tom, že fyzická osoba nemá vůči územním finančním orgánům státu daňové nedoplatky, nedoplatky na platbách sociálního zabezpečení a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti.

Bezúhonnost dokládá zahraniční FO živnostenskému úřadu odpovídajícími doklady (výpisem z Evidence rejstříku trestů) vydanými státem, jehož je FO občanem. Tyto doklady nesmí být starší 3 měsíců. U osob ze státu mimo EU je požadován také výpis ze států, ve kterých se tato osoba dlouhodobě (více než 3 měsíce nepřetržitě) zdržovala v posledních třech letech.

Zvláštními podmínkami provozování živnosti jsou odborná nebo jiná způsobilost, pokud je živnostenský zákon nebo zvláštní předpisy vyžadují.

Zahraniční fyzická osoba, která nemá na území ČR povolen pobyt je povinna ustanovit odpovědného zástupce. Odpovědný zástupce je FO ustanovená podnikatelem, která odpovídá za řádný provoz živnosti a za dodržování živnostenskoprávních předpisů. Odpovědný zástupce musí splňovat všeobecné i zvláštní podmínky provozování živnosti a musí mít bydliště na území ČR. Odpovědný zástupce musí prokázat pohovorem před živnostenským úřadem znalost českého jazyka nebo slovenského jazyka, nejedná-li se o občana ČR. Osoba odpovědného zástupce musí být v pracovněprávním vztahu k podnikateli, nejde-li o manžela či manželku podnikatele, a musí se zúčastňovat provozování živnosti v potřebném rozsahu.

Zahraničním osobám, které se zapisují do obchodního rejstříku (nezapisují se FO s bydlištěm v některém z členských států Evropské unie nebo v jiném státě tvořícím Evropský hospodářský prostor, které podnikají na území České republiky), se při splnění stanovených podmínek vydá živnostenský list nebo koncesní listina před zápisem do tohoto rejstříku. Živnostenské oprávnění vzniká těmto osobám dnem zápisu do OR v rozsahu zapsaného předmětu podnikání. Nepodají-li návrh na zápis ve lhůtě 90 dnů od doručení živnostenského listu nebo koncesní listiny nebo není-li návrhu vyhověno, musí uvedené doklady neprodleně vrátit. Platnost živnostenského listu nebo koncesní listiny zaniká neplněním těchto podmínek.

Aby mohl být zahraniční osobě vydán živnostenský list či koncesní listina, musí tato osoba ohlásit provozování živnosti (tzn. živnosti řemeslné, vázané či volné) anebo musí požádat o vydání koncesní listiny (u živnosti koncesované) příslušný živnostenský úřad. Zahraniční fyzická osoba, která za účelem podnikání nezřizuje na území ČR organizační složku, ohlašuje živnost, resp. podává žádost o koncesi živnostenskému úřadu příslušnému podle místa povoleného pobytu na území ČR. Nelze-li místní příslušnost živnostenského

úřadu pro tuto osobu určit podle místa povoleného pobytu v ČR, je místně příslušným živnostenský úřad podle jejího místa podnikání na území ČR. Zahraniční fyzická či právnická osoba, která za účelem podnikání zřizuje na území ČR organizační složku, ohlašuje živnost, resp. podává žádost o koncesi živnostenskému úřadu příslušnému podle umístění organizační složky na území ČR.

Správní poplatky:

1000,- Kč	za vydání živnostenského listu
2000,- Kč	za vydání koncesní listiny
50,- Kč	za výpis z Rejstříku trestů

Deset kroků k podnikání zahraniční fyzické osoby v České republice

1) Zahraniční fyzická osoba, která hodlá na území ČR podnikat, musí nejprve prostřednictvím zástupce na základě plné moci (plná moc musí být úředně ověřena) ohlásit živnost, resp. požádat o udělení koncese příslušný živnostenský úřad.

2) Na základě ohlášení (žádosti) a současného prokázání splnění všeobecných i zvláštních podmínek provozování živnosti živnostenský úřad vyzve uvedenou osobu, aby ve lhůtě 180 dnů předložila živnostenskému úřadu povolení k pobytu na území ČR, kterým je vízum k pobytu nad 90 dnů za účelem podnikání (typ víza : VC 62).

3) Zahraniční fyzická osoba výzvu živnostenského úřadu přiloží k žádosti o udělení českého víza k pobytu nad 90 dnů za účelem podnikání, kterou podá zastupitelskému úřadu ČR v cizině.

4) Vyhoví-li tato osoba podmínkám zákona č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území České republiky a o změně některých zákonů, zastupitelský úřad ČR v cizině mu vyznačí vízum k pobytu nad 90 dnů za účelem podnikání s dobou pobytu 180 dnů a s platností na 365 do jeho cestovního dokladu.

5) Po přicestování osoby na území České republiky je tato povinna se do 3 pracovních dnů hlásit k pobytu u místně příslušného orgánu služby cizinecké a pohraniční policie se sídlem v okresním městě.

6) Po hlášení pobytu se osoba obrátí na příslušný živnostenský úřad, který vydá živnostenské oprávnění po předložení chybějícího dokladu o udělení víza k pobytu za účelem podnikání.

7) Průkaz živnostenského oprávnění (živnostenský list, koncesní listina) bude příslušným živnostenským úřadem vydán pouze na dobu platnosti odpovídající platnosti víza k pobytu nad 90 dnů za účelem podnikání.

8) Zahraniční fyzická osoba po doručení průkazu živnostenského oprávnění (toto jej však ještě neopravňuje podnikat na území ČR) podá do 90 dnů od tohoto doručení návrh na zápis do obchodního rejstříku, neboť teprve ode dne zápisu osoby do obchodního rejstříku jí vznikne oprávnění podnikat na území ČR v rozsahu zapsaného předmětu podnikání.

9) Ověřenou kopii dokladu o zápisu do obchodního rejstříku a ověřenou kopii žádosti adresované příslušnému živnostenskému úřadu o změnu živnostenského listu, resp. koncesní listiny v části týkající se doby, na kterou byl živnostenský list, resp. koncesní listina vydána, přiloží osoba k žádosti o prodloužení platnosti víza k pobytu nad 90 dnů za účelem podnikání, kterou podá orgánu služby cizinecké a pohraniční policie, u které má hlášen pobyt.

10) Splňuje-li zahraniční fyzická osoba podmínky zákona č. 326/1999 Sb., orgán služby cizinecké a pohraniční policie, u kterého má hlášen pobyt, platnost víza k pobytu nad 90 dnů prodlouží na dobu 365 dnů. Na základě tohoto dokladu následně živnostenský úřad provede změnu živnostenského listu, resp. koncesní listiny a taktéž prodlouží dobu, na kterou byl průkaz živnostenského oprávnění vydán.

Obecné informace o Živnostenském úřadu ve Zlíně

Adresa: Magistrát města Zlína odbor živnostenský
Třída Tomáše Bati 3792
760 42 Zlín
Tel.: 577 630 900
Fax: 577 630 923
[Http://www.mestozlin.cz](http://www.mestozlin.cz)

Úřední hodiny: PO, ST 8:00 – 17:00

11.8 Bydlení cizích státních příslušníků

Cizinci s trvalým pobytem mají při zajištění bydlení v zásadě stejná práva jako občané ČR včetně nároku na státní podporu v rámci stavebního spoření. Nedostatečně fungující trh s byty způsobuje řadu problémů, které zasahují i do oblasti integrace cizinců.

Role obcí v oblasti bydlení je vymezena zákonem č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení), podle kterého má obec pečovat v souladu s místními předpoklady a místními zvyklostmi o vytváření podmínek pro rozvoj sociální péče a pro uspokojování potřeb svých občanů. Za jednu z takových potřeb je považováno bydlení. Podle tohoto zákona je občan definován jako fyzická osoba, která je státním občanem ČR a je v obci hlášena k trvalému pobytu. V této souvislosti byly zaznamenány názory, že za této situace má cizinec ze zákona omezený přístup k zajištění bydlení.

Ověřenou skutečností je rovněž rozsáhlé pronajímání nevyhovujících bytů bez souhlasu jejich vlastníků (pronajímatelů) cizincům za vysoké nájemné. Cizinec, přicházející do ČR bez trvalého pobytu, který chce uzavřít novou nájemní smlouvu na byt, nemá přístup k bytu s regulovaným nájemným stejně jako občan ČR uzavírající novou nájemní smlouvu.

Některé skupiny cizinců (např. Ukrajinci a Vietnamci) žijí v souvislosti s výkonem zaměstnání ve velmi nevyhovujících a nedůstojných podmínkách skupinového ubytování. V těchto případech nejde vždy o skupiny cizinců s přímým vztahem k integraci, neboť řada z nich přichází do ČR za prací s cílem za čas zemi opustit.

Seznam ubytoven v regionu

ZLÍN:

JOJA Josef Jaroněk, Boněcká ul.276 Zlín   tel: 577 437 714

POZIMOS, a.s. Zlín, Růmy 1741 Zlín   tel: 577 210 614

UBYTOVNA, Benešovo nábřeží Zlín   tel: 577 439 159

VŠ kolej, Štefánikova 150 Zlín   tel: 577 546 111, 577 546 201

Holý Jaroslav Lípa 403   tel: 577 902 525

OTROKOVICE:

POS Otrokovice	tel: 577 926 329
Jezerka	tel: 577 926 162 – 65
FC Viktoria	tel: 577 933 016
SMO	tel: 577 925 713
Teplárna, a.s.	tel: 577 922 286
Moravan	tel: 577 926 724
Oáza	tel: 577 925 713

*Integrační azylová střediska v České republice (IAS)*1. IAS Předlice

vedoucí pí Blanka Klauberová
tel. a fax: 475 600 151
mobil: 607 924 763
Husitská cesta 217/4
400 05 Ústí nad Labem

2. IAS Zastávka

vedoucí pí Marie **Vavříková**
tel. a fax: 546 411 087, 546 429 036
mobil: 776 190 256
Havířská 514
664 84 Brno-venkov

3. IAS Jaroměř

vedoucí p. Petr **Kukula**
tel. a fax: 491 813 891
mobil: 737 851 947
P.O.Box 10/P
551 02 Jaroměř II. (Náchod)

4. IAS Hoštka

vedoucí pí Marie **Boháčková**
tel. a fax: 416 814 269
mobil: 732 349 282
Velešice 41
411 72 Hoštka u Roudnice nad Labem

11.9 Vzdělávání cizinců

Cizinci v České republice v oblasti vzdělávání mají stejná práva a povinnosti jako občané ČR (pokud není zákonem stanoveno jinak). Cizincům náleží právo na vzdělání podle Listiny základních práv a svobod.

Vzdělávání na území ČR je upraveno těmito právními předpisy:

- ◆ Zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon),
- ◆ Zákon č. 111/1998 Sb., o vysokých školách, v platném znění,
- ◆ Zákon č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území ČR.

Možnosti vzdělávání zákon rozlišuje na dvě skupiny cizinců – občany EU, kterým přisuzuje stejná práva jako občanům České republiky a dále ostatní cizince (cizince z tzv. třetích států). Cizincům z třetích zemí umožňuje studovat v případě, že nejpozději při zahájení vzdělávání prokáží řediteli školy oprávněnost pobývat na území ČR.

Vzdělávání cizinců vychází z těchto šesti principů:

- 1) po dobu povinné školní docházky je poskytováno bezplatné vzdělávání v základních a speciálních školách včetně vzdělávání při výkonu ústavní a ochranné výchovy cizincům:
  - kterým bylo uděleno povolení k trvalému pobytu na území ČR,
  - kteří na území ČR pobývají přechodně (kterým byla udělena krátkodobá víza k pobytu do 90 dnů, dlouhodobá víza k pobytu nad 90 dnů a bez víza),
  - kterým byl na území ČR udělen azyl,
  - s vízem za účelem strpění pobytu a za účelem dočasné ochrany.
- 2) studium na středních školách je cizincům poskytováno také bezplatně pokud prokáží schopnost studovat v českém jazyce.
- 3) cizincům vzdělávajícím se na vyšších odborných školách je stanovena stejná finanční úhrada jako občanům ČR.
- 4) studium na veřejných vysokých školách je zatím bezplatné, pokud cizinec studuje v českém jazyce.
- 5) cizinci, kteří se vzdělávají na školách v ČR, studují za stejných podmínek jako občané ČR.
- 6) škola má za povinnost žáka – cizince doučovat českému jazyku mimořádnou formou studia.

Cizincům naopak nevzniká bezplatný nárok na tzv. školské služby – poradenské aktivity, školská výchovná a ubytovací zařízení, stravovací atd. Tyto služby mohou být zpoplatněné i pro občany ČR. Cizinci dále nemají nárok na bezplatné vzdělávání v posledním roce předškolního vzdělávání (v mateřské škole) a na bezplatné jiné vzdělávání jako jsou umělecké a zájmové vzdělávání, jazykové či tzv. další vzdělávání.

11.10 Nestátní neziskové organizace

Nezastupitelnou úlohu v integraci cizinců mají nestátní neziskové organizace, které se aktivně podílejí na tvorbě a realizaci integrace cizinců na území ČR. Vláda ČR podporuje vznik, činnost a rozvoj těchto organizací, vytváří podmínky pro jejich aktivní účast při integraci cizinců a na jejich činnosti v této oblasti finančně přispívá.

Mezi nestátní neziskové organizace zapojené do spolupráce s Ministerstvem vnitra patřila v roce 2004 zejména občanská sdružení, veřejně prospěšné společnosti a účelová zařízení církví např. Multikulturní centrum Praha, Sdružení občanů zabývajících se emigranty Brno, Člověk v tísni, Slovo 21, Mládež pro interkulturní porozumění, Liga etnických menšin, Poradna pro integraci, Sdružení vietnamsky hovořících občanů, Sdružení Ukrajinců a příznivců Ukrajiny, Humanitas Afrika, Informační centrum Kavkaz-východní Evropa, Paguyuban Indonesia Ceko Praha, Diecézní charita Hradec Králové, Charita sv. Alexandra, Diecézní charita Brno, Diecézní charita Plzeň, Farní charita Česká Lípa, Farní charita Karlovy Vary.

V současné době bohužel ve zlínském regionu nepůsobí žádná nestátní nezisková organizace, které by se aktivně podílela na realizaci integrace cizinců na území ČR.

Mezi hlavní nestátní neziskové organizace patří:

Poradna pro integraci (PPI)

Senovážná 2, 110 00 Praha 1

Tel: 224 233 034, 224 213 426

E-mail: ppi@ini.cz

Sdružení občanů zabývajících se emigranty (SOZE)

Mostecká 16, 614 00 Brno
Tel: 545 213 643
E-mail: sozes@mbox.vol.cz

Diakonie Českobratrské církve evangelické (DČCE)

Belgická 22, 120 00 Praha 2
Tel.: 233 311 012
E-mail: pliskova@diakonieccc.cz

Sdružení Česká katolická charita (SČKCH)

Vladislavova 12, 110 00 Praha 1
Tel.: 296 243 353
E-mail: karel.freund@charita.cz

Organizace pro pomoc uprchlíkům (OPU)

Na Poříčí 12, 110 00 Praha 1
Tel.: 224 872 140, 224 872 141
E-mail: opu@opu.cz

Centrum pro integraci cizinců (CIC)

Na úlehli 10, 141 00 Praha 4
Tel: 732 812 902, 603 984 744
E-mail: cic.praha@seznam.cz

Kontaktního místo: Kubelíkova 55, Praha 3
Tel.: 222 713 322

11.11 Kultura a informační centra ve zlínském regionu

Kultura na Zlínsku

VELKÉ KINO	Tel.: 577 432 936	
KINO KVĚTEN	Tel.: 577 103 284	
MĚSTSKÉ DIVADLO	Tel.: 577 636 207	Http://divadlo.zlin.cz
MALÁ SCÉNA	Tel.: 776 575 307	www.malascenazlin.cz
FILHARMONIE B. MARTINŮ	Tel.: 577 005 730	www.fbmzlin.cz
KRAJSKÁ GALERIE	Tel.: 577 210 662	
MUZEUM	Tel.: 577 004 611	www.muzeum-zlin.cz
DŮM KULTURY	Tel.: 577 210 318	www.dkzlin.cz
KNIHOVNA F. BARTOŠE	Tel.: 577 438 164	www.kfbz.cz
DŮM DĚTÍ A MLÁDEŽE	Tel.: 577 142 742	www.ddmastra.webpark.cz
HVĚZDÁRNA ZLÍN	Tel.: 577 436 945	www.zas.cz
ZOO ZLÍN	Tel.: 577 914 180	www.zoolesna.cz
LÁZNĚ ZLÍN	Tel.: 577 599 911	www.laznezlin.cz

Informační centra na Zlínsku

Městské informační a turistické středisko Zlín
Nám. Míru 12
760 01 Zlín
Tel.: 577 630 270, 222
Fax: 577 630 274
E-mail: is@muzlin.cz
www.mestozlin.cz

Informační centrum Zlín
Nám. Míru 12
760 01 Zlín
Tel.: 577 214 138
E-mail: intelseco@avonet.cz
www.1222.cz

ČD centrum Zlín
Zlín střed, České dráhy
Trávník 12, 760 01 Zlín
Tel.: 577 572 484
Fax: 577 572 483
E-mail: zstzlsinfec@opr.bno.cdmail.cz

12 REALIZACE PROJEKTU

Realizace projektu by měla být garantována Krajským úřadem ve Zlíně, kde sídlí *Komise pro národnostní menšiny, etnické skupiny a integraci rómské integrity ve zlínském regionu*. Činnost komise je plně v kompetenci paní Jiřiny Bradové, která je zároveň odborným garantem této diplomové práce.

Financování projektu navrhuji pokrýt ze strany Krajského úřadu ve Zlíně a to buď z jeho vlastních zdrojů, či formou dotace ze státního rozpočtu především v rámci činnosti *Komise ministra vnitra pro přípravu a realizaci politiky vlády ČR v oblasti integrace cizinců a rozvoje vztahů mezi komunitami*.

Termín začátku realizace projektu bych stanovil na červenec 2005 s ohledem na chybějící jazykovou korekturu textu brožury. Brzký datum startu projektu jsem navrhl také s ohledem na aktuálnost současné náplně materiálu.

Spolu s realizací projektu ve formě vydání brožury „Rádce pro život cizince v České republice (zlínský region)“ by mělo dojít ke kontinuálnímu zpuštění internetové mutace tohoto materiálu. Aby internetová verze mohla správně sloužit svému účelu, musí docházet k pravidelné aktualizaci jejího obsahu. V plánu do budoucna je rovněž vytvoření a zpuštění multilingvistické verze internetových stránek, která by pomohla především cizincům neovládajícím český jazyk.

Pro správnou funkci brožury je nezbytné, aby byla realizována její aktualizace a to podle potřeby, hlavně v souvislosti se změnami zákonů. Rozsah brožury je plánován asi na 50 stran ve formátu A5. Návrh grafické stránky obalu brožury bude probíhat v rámci studentské práce na Univerzitě Tomáše Bati. Poskytování tohoto materiálu cizím státním příslušníkům bude zdarma, z důvodu překonání rizika malého zájmu cizinců o brožuru.

Zároveň s českou verzí brožury bude distribuována rovněž anglická verze, která spolu s multijazykovou verzí internetových stránek pomůže prolomit potenciální jazykovou bariéru cizinců. Náklad brožury činí 1 000 kusů (viz. Nákladová analýza).

Distribuce brožury bude prováděna na většině míst, se kterými přicházejí cizinci běžně do styku. Jedná se především o tyto instituce: Oddělení cizinecké policie Zlín, VZP ČR územní pracoviště Zlín, Odbor státní sociální podpory ve Zlíně, Správa sociálního zabezpečení ve Zlíně, Úřadě práce ve Zlíně a Živnostenský úřad ve Zlíně.

13 NÁKLADOVÁ A RIZIKOVÁ ANALÝZA

13.1 Nákladová analýza

Náklady na realizaci projektu:

vytvoření textu (obsah brožury)	0 Kč
grafický návrh obalu	0 Kč
překlad do anglického jazyka	15 000 Kč
tisk a vazba	25 000 Kč
distribuce	0 Kč
<u>vytvoření a pravidelná aktualizace internetové verze</u>	<u>0 Kč</u>
CELKOVÉ NÁKLADY	40 000 Kč

Náklady na vytvoření textu jsou nulové, jelikož vypracování náplně brožury je předmětem této diplomové práce a já, jako autor, se zříkám honoráře za její vytvoření a distribuci. Grafický návrh obalu je rovněž zdarma, jelikož bude probíhat v rámci studentské práce na Fakultě multimediálních komunikací Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně.

Částka potřebná na překlad do anglického jazyka je odvozena od současných cen překladatelských služeb a od předpokládaného rozsahu brožury (50 stran formátu A5).

Náklady v oblasti tisku včetně svázání jsou vyčísleny na 25 000 Kč a jsou ověřeny kalkulací reálné ceny tiskařských prací na brožuře ve zlínské firmě GRASPO CZ, a.s.. Tyto náklady vycházejí z objemu očekávaného nákladu brožury, který činí 1 000 kusů. Počet kusů je odvozen od velikosti cílové skupiny projektu, kterou jsem stanovil podle statistického údaje o počtu dlouhodobě usazených cizinců (s trvalým pobytem či vízem nad 90 dnů) ve zlínském regionu (území bývalého okresu Zlín) k 31.12. 2004, jež činil 2 383 cizinců.

Zdroj počtu cizinců: Ředitelství služby cizinecké a pohraniční policie Ministerstva vnitra České republiky.

Distribuce spolu s vytvořením a pravidelnou aktualizací internetové mutace brožury realizaci projektu nijak finančně nezatíží, jelikož tyto náklady jsou v režii Krajského úřadu ve Zlíně prostřednictvím svých zaměstnanců v oddělení vnějších vztahů.

Celkové náklady na realizaci projektu byly vyčísleny ve výši 40 000 Kč. Zdroje financování nákladů jsou uvedeny v kapitole Realizace projektu.

Možnost snížení nákladů na realizaci projektu spatřuji v umístění reklamy na vnitřních stranách obalu brožury. Potenciální zadavatelé reklamy by mohly být z řad personálních agentur, provozovatelů ubytovacích zařízení a podobně.

13.2 Riziková analýza

Každý projekt je spojen s určitými riziky. Rizika je však důležité umět správně pojmenovat, počítat s nimi a snažit se je co možná nejvíce eliminovat.

Rizika se kterými je tento projekt spjat jsou:

- nezájem Krajského úřadu ve Zlíně projekt realizovat,
- malý zájem cizinců o brožuru,
- jazyková bariéra cizích státních příslušníků,
- příliš rychlé změny legislativy a s tím spojená velmi častá aktualizace brožury,
- nezájem inzerentů o umístění reklamy na obal brožury.

ZÁVĚR

Ve své diplomové práci jsem se věnoval problematice projektu integrace cizinců ve zlínském regionu. Pro účely této práce jsem si zvolil tu oblast integrace, která představuje pomoc cizím státním příslušníkům v přístupu k institucím, s nimiž přicházejí běžně do styku. Záměrem mé práce je dát stručný návod, jak se zorientovat ve spleti našich zákonů a předpisů lidem, kteří se rozhodli, pobývat, pracovat či podnikat v naší zemi. Výsledkem práce je tedy brožura „Rádce pro život cizince v České republice (zlínský region)“ usnadňující integraci cizinců na Zlínsku.

Práce je rozdělena na tři základní části: teoretickou, analytickou a projektovou. V teoretické části mé diplomové práce jsem se zaměřil na odborné nastudování problematiky marketingového výzkumu, integrace a také zaměstnávání cizinců v ČR.

Analytickou část jsem zaměřil na analýzu jednotlivých oblastí integrace cizinců v České republice a speciálně v regionu Zlín. Nejprve jsem sestavil stručný profil zlínského regionu. Dále jsem se zabýval zaměstnáváním a současným stavem cizinců v ČR a hlavně na Zlínsku, jež jsem podpořil o své poznatky z praxe ve firmě ZLÍN MAX, a.s., která je zaměstnavatelem cizích státních příslušníků. Následně jsem věnoval pozornost bydlení cizinců v procesu integrace do společnosti a jako zpětnou vazbu pro zhodnocení celkové integrace cizinců do společnosti jsem provedl výzkumnou sondu názorů imigrantů na jejich postupnou integraci na Zlínsku.

V projektové části jsem vytvořil brožuru pro integraci cizinců ve zlínském regionu, která poskytne tolik chybějící ucelený návod, jak postupovat ve všech náležitostech spojených s integrací dlouhodobě a legálně usazených cizinců a jejich rodinných příslušníků na Zlínsku. Následně jsem provedl popis realizace projektu, kde jsem zvážil náležitosti zavedení výsledku projektu do praxe. Projektovou část jsem završil nákladovou a rizikovou analýzou projektu, která slouží jako kontrolní mechanismus realizace projektu.

Vypracováním diplomové práce jsem došel k závěru, že návrh mého projektu je zcela reálně proveditelný v praxi jak po stránce finanční, tak z hlediska rizik souvisejících s projektem. Po analýze situace cizinců ve zlínském regionu je dokonce žádoucí, aby byla realizace projektu dotažena do konce, což je v kompetenci Krajského úřadu ve Zlíně, který je garantem tohoto projektu. Projekt je vytvořen způsobem, aby mohl sloužit jako možná šablona pro vypracování obdobné zaktualizované brožury i pro další regiony.

SUMMARY

The Project of Immigrant Integration in the Zlin Region

The number of inhabitants is steadily decreasing as a result of a low birth-rate. Thus immigration seems to be the means of slowing down this unfavourable demographic trend. A state-funded project of organized immigration of skilled workers has been considered one of possible solutions of reversing this trend.

This thesis is dealing with the issues of immigrant integration in the Zlin Region and a subsequent project. It has been chosen such an area of integration which can be seen as an aid to immigrants when approaching legal institutions and authorities which they need in everyday life. The aim of the project is to create an information brochure which should provide immigrants with missing instructions and information how to proceed in the stages of long term settlement and already settled immigrants and their family members with further knowledge as well.

The project follows the analysis of the immigrant situation in the region and assessment of their possibilities as far as habitation, education, social and medical assistance, labour integration and other areas are concerned. An important part of the project is the description of the project realization where the individual implementation stages are described. The thesis is concluded by a cost and risk analysis which serves as a control means of the whole project realization.

According to the conclusion one can state that the proposition of the project is very much achievable both from the financial and risk-related aspects. One could even say the accomplishment of this project is highly desirable as the reasons for that are demonstrated in the analytical part.

The project has been created with the help of the Regional Authority to serve also as a possible pattern for similar brochures in other regions of the Czech Republic.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

- [1] HORÁKOVÁ, M.: *Integrace cizinců na trhu práce v ČR. Projekt „Postavení cizinců na trhu práce ČR zejména s ohledem na jejich kvalifikační předpoklady v porovnání s občany ČR“*. prosinec 2001.
- [2] BENETT, P. D.: *Dictionary of Marketing Terms*. American Marketing Association 1988.
- [3] SIMOVÁ, J.: *Marketingový výzkum trhu*. Liberec: Technická univerzita v Liberci, 1996. ISBN 80-7083-201-0.
- [4] PŘIBOVÁ, M.: *Marketingový výzkum v praxi*. Praha: Grada Publishing, 1996. ISBN 80-7169-299-9.
- [5] ZBOŘIL, K.: *Marketingový výzkum: Metodologie a aplikace*. Praha: VŠE, 1998. ISBN 80-7079-394-5.
- [6] BÁRTOVÁ, H., BÁRTA, V.: *Marketingový výzkum trhu*. Praha: Economia, 1991. ISBN 80-85378-09-4.
- [7] KOTLER, P.: *Marketing Management*. Praha: Grada Publishing, 2001. ISBN 80-247-0016-6.
- [8] CHISNALL, P. M.: *Marketing research*. UK: McGraw-Hill Book Company Ltd., 1973.
- [9] KLIMEŠ, L.: *Slovník cizích slov*. Praha: SPN, 1999. ISBN 14-621-85.
- [10] ALEŠ, M.: *Migrace v České republice 90 let*. Praha: Demografie 3, 2001.
- [11] BLASCHKE J.: *The Shift in Paradigms in Migration and Ethnicity Research. from Migration Pressure to the Migration Configuration, from Assimilation to Diaspora Formation*. B.I.V.S.(Berlin Institute for Comparative Social Research), Euroconference 15, 1996.
- [12] NESVADBOVÁ, L. RUTSCH, J., SOJKA, S.: *Migrace-adaptace-integrace*. Praha: Grada Publishing, 1996.
- [13] *Diversity and Cohesion: new challenges for the integration of immigrants and minorities*, Council of Europe, 2004. (český překlad; Rozmanitost a soudržnost: nové úkoly v oblasti integrace imigrantů a menšin).

- [14] JURNÍKOVÁ, J.: *Novela cizineckého zákona přinesla významné změny*. Praha: Veřejná správa, 2001. ISSN 0027-8009
- [15] STEINICHOVÁ, L.: *Zaměstnávání cizinců v roce 2003*. Praha: Pragoeduca, 2001.
- [16] VOŘÍŠEK, V. a kol.: *Mzdová účtárna – aktuální příručka pro mzdovou praxi*. Praha: Verlag Dashofer, 2002.
- [17] Zákon č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území ČR, § 26, 30.
- [18] Zákon č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území ČR, § 5.
- [19] Zákon č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území ČR, § 9.
- [20] Zákon č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území ČR, § 51.
- [21] Zákon č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území ČR, § 27.
- [22] Zákon č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území ČR, § 93.
- [23] Zákon č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území ČR, § 98, 103.
- [24] Zákon č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území ČR, § 27, 123.

SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK

APZ	Aktivní politika zaměstnanosti.
a.s.	Akciová společnost.
ČR	Česká republika.
EHP	Evropský hospodářský prostor.
EU	Evropská unie.
FO	Fyzická osoba.
IAS	Integrační azylové středisko.
k.s.	Komanditní společnost.
OR	Obchodní rejstřík.
PO	Právnícká osoba.
RVHP	Rada vzájemné hospodářské pomoci.
s.r.o.	Společnost s ručením omezeným.
SR	Slovenská republika.
SSZ	Správa sociálního zabezpečení.
TP	Trh práce.
UNESCO	Organizace spojených národů pro výchovu, vědu a kulturu.
ÚP	Úřad práce.
USA	Spojené státy americké.
v.o.s.	Veřejná obchodní společnost.
VZP	Všeobecná zdravotní pojišťovna.
ZZC	Záchytné zařízení pro cizince.

SEZNAM OBRÁZKŮ

<u>Obr. 1. Proces marketingového výzkumu</u>	10
<u>Obr. 2. Pohled na zlínskou radnici a náměstí</u>	36
<u>Obr. 3. Struktura mimoslovenských cizinců s povolením k zaměstnání na Zlínsku.</u>	43

SEZNAM TABULEK

<u>Tab. 1. Vývoj zaměstnávání občanů SR na Zlínsku v roce 2002, 2003, 2004</u>	41
<u>Tab. 2. Povolení k zaměstnání slovenských a mimoslovenských cizinců na Zlínsku</u>	43

SEZNAM PŘÍLOH

- P I Přehled legislativy.
- P II Dvoustranné mezinárodní smlouvy o vzájemném zaměstnávání.
- P III Zaměstnanost a povolení k pobytu cizinců podle státního občanství.
- P IV Struktura zaměstnaných cizinců v regionu Zlín v roce 2002.
- P V Struktura zaměstnaných cizinců v regionu Zlín v roce 2003.
- P VI Struktura zaměstnaných cizinců v regionu Zlín v roce 2004.
- P VII Dotazník výzkumné sondy názorů imigrantů na jejich postupnou integraci ve zlínském regionu.

PŘÍLOHA P I: PŘEHLED LEGISLATIVY.

- Zákon č. **435/2004 Sb., o zaměstnanosti**, ve znění pozdějších předpisů.
- Zákon č. **9/1991 Sb., o zaměstnanosti a působnosti orgánů ČR na úseku zaměstnanosti**, ve znění pozdějších předpisů.
- Zákon č. **325/1999 Sb., o azylu** a o změně zákona č. 283/1991 Sb., o Policii ČR, ve znění pozdějších předpisů.
- Zákon č. **326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území ČR** a o změně některých dalších zákonů.
- Nařízení vlády č. **77/2000 Sb., o vydávání potvrzení o přechodném pobytu státním občanům SR**.
- Zákon č. **65/1965 Sb., zákoník práce**, ve znění pozdějších předpisů.
- Zákon č. **97/1963 Sb., o mezinárodním právu soukromém a procesním**.
- Zákon č. **71./1967 Sb., o správním řízení**.
- Zákon č. **368/1992 Sb., o správních poplatcích**, ve znění pozdějších předpisů, zejména zákona č. 167/1999 Sb.
- Zákon č. **337/1992 Sb., o správě daní a poplatků**, ve znění pozdějších předpisů.
- Vyhláška č. **192/1993 Sb., o kolkových známkách**.
- Zákon č. **200/1990 Sb., o přestupcích**, ve znění pozdějších předpisů.

Neprodejné publikace:

- *Právní předpisy a mezivládní dohody upravující zaměstnávání cizinců na území České republiky*. Praha: MPSV, 2000. ISBN 80-85529-71-8
- *Právní předpisy o zaměstnanosti*. Praha: MPSV, 2002. ISBN 80-86552-32-2

PŘÍLOHA P II: DVOUSTRANNÉ MEZINÁRODNÍ SMLOUVY O VZÁJEMNÉM ZAMĚSTNÁVÁNÍ.

Stát	Podpis Provádění od Platnost od Publikace	Přesný název	Výše kvóty pro české pracovníky
Bulharsko	6.12.1999 5.5.2000 5.5.2000 90/2000 Sb.m.s.	Dohoda mezi vládou České republiky a vládou Bulharské republiky o vzájemném zaměstnávání občanů České republiky a občanů Bulharské republiky	nebyla stanovena
Mongolsko	8.12.1999 8.12.1999 13.12.2000 114/2001 Sb.m.s.	Dohoda mezi vládou České republiky a vládou Mongolska o vzájemném zaměstnávání občanů České republiky a občanů Mongolska	nebyla stanovena
Nizozemí	3.7.1996 Nepublikována	Dohoda mezi vládou ČR a vládou Nizozemského království o zaměstnávání rodinných příslušníků diplomatů a ostatních zaměstnanců velvyslanectví, generálních konzulátů, konzulátů a stálých misí sjednaná výměnou nót	nebyla stanovena
Polsko	16.6.1992 - - Nepublikována	Dohoda mezi vládou České a Slovenské Federativní Republiky a vládou Polské republiky o vzájemném zaměstnávání československých a polských občanů	nebyla stanovena
Rakousko	24.8.2001 - Neratifikovaná Nepublikovaná	Dohoda mezi vládou České republiky a vládou Rakouské republiky o zaměstnávání občanů v příhraničních oblastech	nebyla stanovena
Rusko	25.6.1998 21.9.1998 21.9.1998 284/1998 Sb.	Dohoda mezi vládou České republiky a vládou Ruské federace o přechodném zaměstnávání občanů České republiky a občanů Ruské federace	nebyla stanovena
Slovensko	29.10.1992 1.1.1993 3.5.1993 227/1993 Sb.	Smlouva mezi Českou republikou a Slovenskou republikou o vzájemném zaměstnávání občanů	nebyla stanovena
SRN	23.4.1991 23.4.1991 27.9.1991 135/2003 Sb.m.s.	Dohoda mezi vládou České a Slovenské Federativní Republiky a vládou Spolkové republiky Německo o vzájemném zaměstnávání československých a německých občanů za účelem rozšíření jejich odborných a jazykových znalostí	1400 každoročně

SRN	11.3.1991 11.3.1991 11.3.1991 Nepublikována	Ujednání o postupu při zprostředkování zaměstnání v SRN československým zájemcům na dobu nejvýše tří měsíců v průběhu jednoho roku mezi Spolkovým ústavem pro práci Norimberk a ministerstvem práce a sociálních věcí České republiky Praha	nebyla stanovena
SRN	23.4.1991 23.4.1991 23.4.1991 366/1991 Sb.	Dohoda mezi vládou České a Slovenské Federativní Republiky a vládou Spolkové republiky Německo o vysílání československých pracovníků z podniků se sídlem v ČSFR k zaměstnání na základě smluv o dílo	Po 1.5.2004 do 31.12.2004 1893
Francie	22.05.1930 Nepublikována	Dohoda mezi příslušnými úřady francouzskými a československými za účelem usnadnění připouštění volentérů /praktikantů/ do obou zemí.	100 každoročně
Lucembursko	11.11.1999 1.5.2001 1.5.2001 42/2001 Sb.m.s.	Dohoda mezi vládou České republiky a vládou Lucemburského velkovévodství o přijímání stážistů	30 každoročně
Maďarsko	9.9.1999 11.4.2000 11.4.2000 91/2000 Sb.m.s.	Dohoda mezi vládou České republiky a vládou Maďarské republiky o výměně stážistů	300 každoročně
Rakousko	24.8.2001 - Neratifikovaná Nepublikovaná	Dohoda mezi vládou České republiky a vládou Rakouské republiky o výměně zaměstnanců za účelem rozšíření jejich odborných a jazykových znalostí	nebyla stanovena
Švýcarsko	19.5.1997 6.6.1997 6.6.1997 188/1997 Sb.	Dohoda mezi vládou České republiky a Švýcarskou spolkovou radou o výměně stážistů	100 každoročně

PŘÍLOHA P III: ZAMĚSTNANOST A POVOLENÍ K POBYTU CIZINCŮ PODLE STÁTNÍHO OBČANSTVÍ.

Zaměstnanost a povolení k pobytu cizinců podle státního občanství k 31. 12. 2004 ^{*)}							
Pramen: MPSV ČR-SSZ, MPO ČR, PČR-ŘSCPP MV ČR, VÚPSV							
Země	Zaměstnanost celkem	v tom		Pobyt celkem	v tom		poměr zaměstnanost / pobyt
		platné povol. k zaměstnání a občané SR registr. ÚP	cizinci s platným živnostenským oprávněním		cizinci s trvalým pobytem	cizinci s vízy nad 90 dní	
Cizinci celkem	168 031	105 738	62 293	240 421	80 844	159 577	0,70
Vybrané země celkem	165 953	104 804	61 149	235 314	78 591	156 723	0,71
Slovensko	66 176	58 053	8 123	64 879	11 499	53 380	1,02
Ukrajina	41 241	22 489	18 752	62 282	11 294	50 988	0,66
Vietnam	21 201	237	20 964	29 046	16 856	12 190	0,73
Polsko	8 529	7 403	1 126	15 766	11 135	4 631	0,54
Bulharsko	2 884	1 792	1 092	4 030	2 118	1 912	0,72
Rusko	2 489	867	1 622	12 605	4 722	7 883	0,20
Německo	2 417	1 412	1 005	5 188	2 670	2 518	0,47
Spojené státy	2 029	1 408	621	3 264	1 403	1 861	0,62
Moldavsko	1 908	1 509	399	3 261	445	2 816	0,59
Srbsko a ČH (býv. Jugoslávie)	1 675	326	1 349	3 123	1 830	1 293	0,54
Mongolsko	1 594	1 388	206	1 542	211	1 331	1,03
Spojené království	1 453	1 018	435	1 709	505	1 204	0,85
Bělorusko	1 329	967	362	2 655	740	1 915	0,50
Rumunsko	877	689	188	2 273	1 766	507	0,39
Francie	870	727	143	1 355	340	1 015	0,64
Rakousko	760	502	258	1 888	787	1 101	0,40
Makedonie	690	406	284	863	436	427	0,80
Itálie	630	296	334	1 333	694	639	0,47
Arménie	532	199	333	1 012	628	384	0,53
Chorvatsko	530	89	441	1 797	1 228	569	0,29
Japonsko	527	509	18	757	58	699	0,70
Čína	504	267	237	3 031	702	2 329	0,17
Bosna a Herc.	464	94	370	1 559	1 340	219	0,30
Kazachstán	428	107	321	2 004	1 234	770	0,21
Alžírsko	360	46	314	382	281	101	0,94
Nizozemsko	352	227	125	815	214	601	0,43
Kanada	341	231	110	544	227	317	0,63
Turecko	244	165	79	422	133	289	0,58
KLDR	232	222	10	260	-	260	0,89
Indie	206	121	85	387	103	284	0,53
Sýrie	184	11	173	304	242	62	0,61
Maďarsko	179	75	104	470	349	121	0,38
Austrálie	174	110	64	289	169	120	0,60
Nigérie	169	13	156	167	79	88	1,01
Řecko	156	25	131	748	670	78	0,21
Belgie	151	102	49	313	81	232	0,48
Izrael	140	97	43	423	118	305	0,33
Pákistán	138	12	126	191	113	78	0,72
Švédsko	128	84	44	310	162	148	0,41
Tunisko	127	12	115	201	167	34	0,63
Irsko	108	83	25	134	28	106	0,81
Španělsko	105	77	28	239	108	131	0,44
Gruzie	101	34	67	302	148	154	0,33
Afghánistán	97	26	71	84	52	32	1,15
Švýcarsko	96	51	45	301	161	140	0,32
Maroko	94	8	86	123	88	35	0,76
Thajsko	91	86	5	94	22	72	0,97
Kyrgyzstán	84	54	30	239	41	198	0,35
Dánsko	80	64	16	181	51	130	0,44
Kuba	79	14	65	169	143	26	0,47

Poznámka: vybrané země seříděny podle celkové zaměstnanosti.

**PŘÍLOHA P IV: STRUKTURA ZAMĚSTNANÝCH CIZINCŮ
V REGIONU ZLÍN V ROCE 2002.**

STÁTNÍ PŘÍSLUŠN. /STÁT/	POVOLENÍ K ZAMĚSTNÁNÍ											
	Celkem		Z toho									
			Individuální						Kontraktové			
	C	Ž	C	Ž	Z toho			C	Ž	Z toho		
					D	SŠ	VŠ			D	SŠ	VŠ
Angola	2		2		2							
Austrálie	1		1				1					
Belgie	1		1				1					
Bělorusko	15	14	15	14	13	2						
Bosna a H.	1	1	1	1		1						
Bulharsko	35	13	35	13	32	2	1					
Čína	2	1	2	1			2					
Francie	7	2	4				4	3	2			3
Gruzie	1	1	1	1		1						
Chorvatsko	1	1	1	1	1							
Itálie	8		8		1	2	5					
Indie	2	1	2	1			2					
Jordánsko	1		1			1						
Jugoslávie	3		3		3							
Kanada	2		1				1	1				1
Lotyšsko	2	2	2	2			2					
Moldávie	2	1	2	1	2							
Mongolsko	116	99	116	99	116							
Německo	11	2	11	2		4	7					
Palestina	1		1				1					
Peru	4	1	4	1	4							
Polsko	15	3	15	3	2	13						
Portugalsko	1	1	1	1			1					
Rakousko	2		2				2					
Rumunsko	2		2		2							
Rusko	15	11	15	11	8	5	2					
Ukrajina	56	39	56	39	49	3	4					
USA	2		2				2					
Vel. Británie	1		1				1					
CELKEM	312	193	308	191	235	34	39	4	2			4

Vysvětlení jednotlivých položek k následující tabulce. C = celkový počet, Ž = počet žen z celkového počtu, D = počet cizinců pracujících v dělnických profesích, SŠ = počet cizinců pracujících v profesích se středoškolským vzděláním a VŠ = počet cizinců pracujících v profesích s vysokoškolským vzděláním.

Pramen: Odbor trhu práce při ÚP ve Zlíně. *Zpráva o situaci na trhu práce za rok 2002.*

PŘÍLOHA P V: STRUKTURA ZAMĚSTNANÝCH ZICINCŮ V REGIONU ZLÍN V ROCE 2003.

STÁTNÍ PŘÍSLUŠN. /STÁT/	POVOLENÍ K ZAMĚSTNÁNÍ											
	Celkem		Z toho									
			individuální						Kontraktové			
	C	Ž	C	Ž	Z toho			C	Ž	Z toho		
					D	SŠ	VŠ			D	SŠ	VŠ
Angola	1		1		1							
Bělorusko	7	6	7	6	5	2						
Bulharsko	32	11	32	11	30	2						
Egypt	1		1				1					
Francie	3		3				3					
Indie	1	1	1	1			1					
Itálie	7		7		1	4	2					
Jugoslávie	2		2		2							
Lotyšsko	2	2	2	2			2					
Moldávie	2	1	2	1	2							
Mongolsko	155	124	155	124	155							
Německo	10	2	10	2		6	4					
Peru	3	1	3	1	2		1					
Polsko	11	3	11	3	2	9						
Rakousko	2		2				2					
Rusko	14	10	14	10	8	3	3					
Ukrajina	32	15	32	15	29	2	1					
USA	4	1	4	1			4					
V.Británie	2		2				2					
CELKEM	291	177	291	177	237	28	26					

Vysvětlení jednotlivých položek k následující tabulce. C = celkový počet, Ž = počet žen z celkového počtu, D = počet cizinců pracujících v dělnických profesích, SŠ = počet cizinců pracujících v profesích se středoškolským vzděláním a VŠ = počet cizinců pracujících v profesích s vysokoškolským vzděláním.

Pramen: Odbor trhu práce při ÚP ve Zlíně. *Zpráva o situaci na trhu práce za rok 2003.*

**PŘÍLOHA P VI: STRUKTURA ZAMĚSTNANÝCH CIZINCŮ
V REGIONU ZLÍN V ROCE 2004.**

STÁTNÍ PŘÍSLUŠN. /STÁT/	POVOLENÍ K ZAMĚSTNÁNÍ											
	Celkem		Z toho									
			individuální					kontraktové				
	C	Ž	C	Ž	Z toho			C	Ž	Z toho		
					D	SŠ	VŠ			D	SŠ	VŠ
Angola	1		1		1							
Austrálie	1		1				1					
Bělorusko	90	89	90	89	88	2						
Brazílie	1		1				1					
Bulharsko	16	5	16	5	14	2						
Ekvádor	1		1		1							
Francie	2		2				2					
Indie	3	1	3	1			3					
Itálie	3		3		1	1	1					
Jugoslávie	3		3		2	1						
Kanada	1	1	1	1			1					
Lotyšsko	1	1	1	1			1					
Moldávie	2	1	2	1	2							
Mongolsko	102	86	102	86	102							
Německo	11	3	10	3		7	3	1			1	
Peru	4	2	4	2	3		1					
Polsko	14	3	14	3	3	11						
Rakousko	2		2				2					
Rusko	13	9	13	9	7	2	4					
Slovinsko	1		1				1					
Ukrajina	27	16	27	16	23	2	2					
USA	4		4				4					
V. Británie	1		1				1					
CELKEM	304	217	303	217	247	28	28	1			1	

Vysvětlení jednotlivých položek k následující tabulce. C = celkový počet, Ž = počet žen z celkového počtu, D = počet cizinců pracujících v dělnických profesích, SŠ = počet cizinců pracujících v profesích se středoškolským vzděláním a VŠ = počet cizinců pracujících v profesích s vysokoškolským vzděláním.

Pramen: Odbor trhu práce při ÚP ve Zlíně. Zpráva o situaci na trhu práce za rok 2004

PŘÍLOHA P VII: DOTAZNÍK VÝZKUMNÉ SONDY NÁZORŮ IMIGRANTŮ NA JEJICH POSTUPNOU INTEGRACI VE ZLÍNSKÉM REGIONU.

Jsem student 5. ročníku Fakulty managementu a ekonomiky Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně. Při příležitosti zpracování mé diplomové práce na téma „Projekt integrace cizinců ve zlínském regionu“ Vás prosím o zodpovězení následujících několika otázek, které by měly napomoci k vyřešení tohoto problému. Za jejich zodpovězení Vám předem děkuji.

1. Vaše pohlaví

- a) muž
- b) žena

2. Věková kategorie

- a) 15-18 let
- b) 19-24 let
- c) 25-39 let
- d) 40-59 let
- e) 60 a více let

3. Velikost místa bydliště

- a) vesnice do 999 obyvatel
- b) obec 1 000 – 1 999 obyvatel
- c) obec 2 000 – 4 999 obyvatel
- d) město 5 000 – 19 999 obyvatel
- e) město 20 000 – 99 999 obyvatel

4. Ze které země pocházíte

.....

5. Jak dlouho žijete v České republice?

.....let

6. Jak hodnotíte Váš celkový pocit z dosavadního pobytu v České republice?

a) zcela spokojený	c) spíše nespokojený
b) docela spokojený	d) nespokojený

7. Co byl pro Vás největší problém po získání víza a pracovního povolení v ČR?

.....

8. Co Vám na počátku pobytu v České republice nejvíce pomohlo zvyknout si?

.....

9. Co by se mělo změnit, aby jste se v naší zemi cítil lépe?

.....

10. Máte přátele mezi občany ČR a mezi Vašimi krajany žijícími v naší zemi?

.....

11. Jsou pro Vás důležití přátelé mezi občany ČR a mezi Vašimi krajany zde žijícími?

.....

12. Jaká je úroveň Vaší znalosti českého jazyka?

a) velmi dobrá

c) průměrná

e) velmi špatná

b) docela dobrá

d) spíše špatná

13. Absolvoval jste kurs českého jazyka?

a) ano

druh kursu .....

b) ne

důvod neabsolvování .....

14. Kdo Vám poskytl pomoc při ubytování?

.....

15. Kdo Vám poskytl finanční pomoc?

.....

16. Od koho jste se dočkal ještě jiné pomoci?

.....

17. Který druh pomoci byl pro Vás nejužitečnější na počátku pobytu a který nyní?

.....

18. Který úřad v ČR využíváte a pravidelně navštěvujete?

.....

19. S jakými problémy se na úřadech nejčastěji setkáváte?

.....

20. Máte přehled v systému úřadů, sociálních dávek a zdravotnictví?

.....

21. Jak snadno se Vám vyřizují na úřadech sociální dávky?

.....

22. Která oblast vyřizování sociálních dávek je Vám nejméně jasná a činí Vám potíže?

.....

23. Kdo Vám pomohl sehnat zaměstnání v České republice?

.....

24. Jaká je Vaše původní profese?

.....

25. Jaká je Vaše současná profese?

.....

26. Odpovídá Vaše současná profese v ČR Vaší původní profesi a kvalifikaci?

.....

27. Jaký je Váš současný druh ubytování?

.....

28. Jste se svým současným ubytováním spokojen/a?

.....

29. Jste spokojen/a s Vaší současnou finanční situací?

.....

30. Které výdaje nejvíce zatěžují Váš osobní či rodinný rozpočet?

.....

31. Uvažujete o tom, že zůstanete natrvalo v České republice?

.....

32. Co by zlepšilo situaci cizinců při vyřizování nároků a formalit na úřadech v ČR?

.....

Upřímně děkuji za Vaši pomoc při zodpovězení otázek i za čas, který jste tomu obětovali.